BİR DEMOKRASİ DENEMESİ

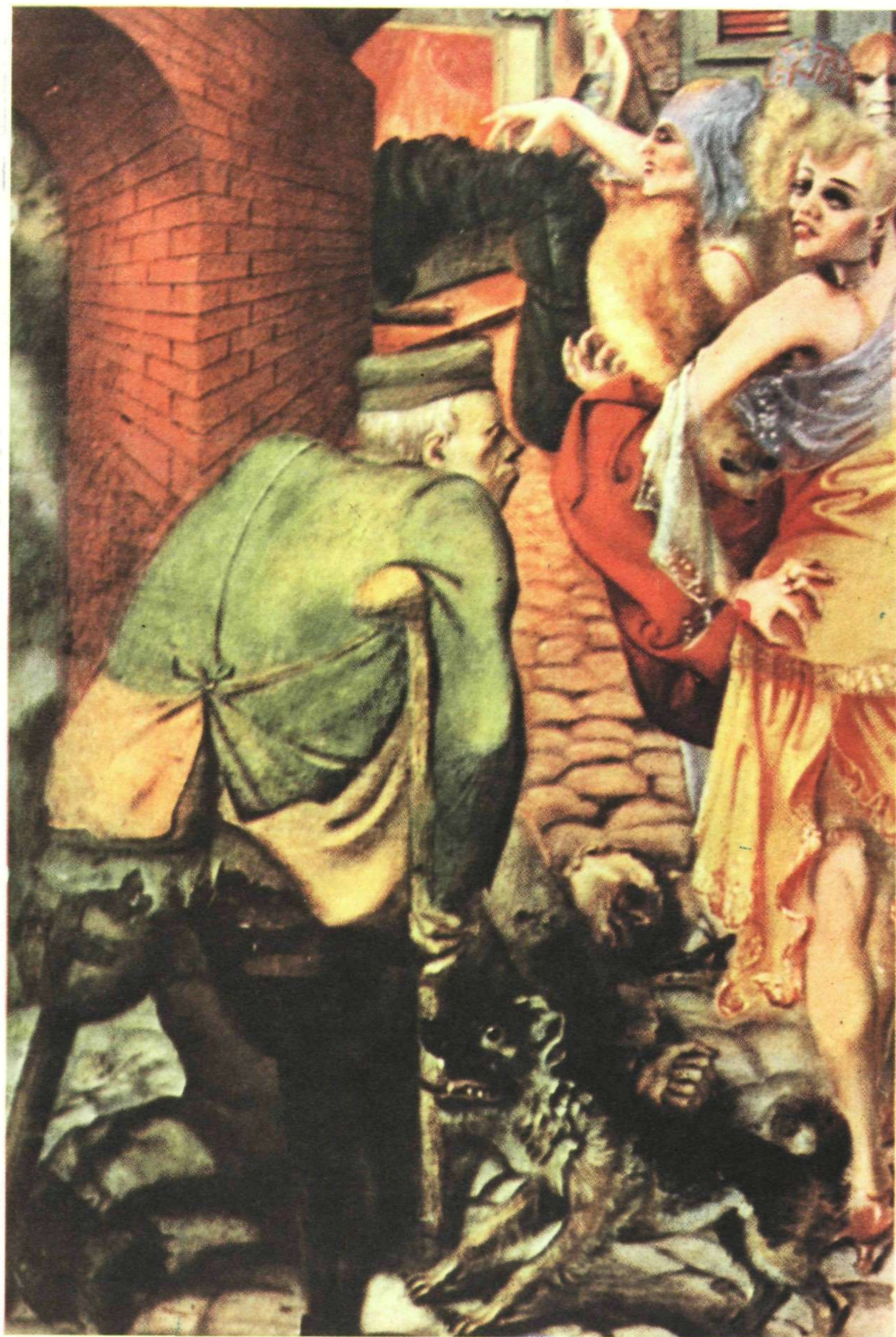
Hitler Öncesi Almanya

Milliyet YAYINLARI

20. YÜZYIL DOSYASI

Sefton Delmer

● MİLLİYET YAYINLARI LTD. ŞTİ.

● Çeviren: Sedat Z.Deniz

● 1. BASKI: Nisan 1978

● OFSETSAN Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.

BİR DEMOKRASİ DENEMESİ

(Hitler öncesi Almanya)

SEFTON DELMER

/

Savaş sonrası Almanya'yı temsil eden Hannah Hoech'in kolajı.

BÖLÜM: 1

Bir telefon

Tarihte, önemli olaylarda rol oynayan küçük, masum görünüşlü, sıradan şeyler vardır. Alman Weimar Cumhuriyeti için bu küçük masum şey bir telefondu. Posta Örgütünün resmi dairelere, özel binalara, daha doğrusu telefon istenen her yere kurduğu yüz binlerce telefondan farksız, hiç bir özelliği olmayan bir telefondu bu. Söz konusu 988 numaralı telefon, Berlin deki Wilhelmstrasse de bulunan Şansölyelik binasının ikinci katında, Şansölye'nin masasında duran birbirinin eşi üç telefondan biriydi.

988 numaralı telefon tarih sahnesine 9 Kasım 1918 gecesi çıktı. Alman İmparatorluğu'nun ilk Rayh Şansölyesi Bismarck'ın Lenbach'ın fırçasından çıkan resminin karşısında bulunan saat 11'i göstermekteydi. Şansölyeliği birkaç saat önce Baden Prensi Max'dan devralan Sosyal Demokrat Parti Başkanı Friedrich Ebert, odada bir aşağı bir yukarı dolaşmaktaydı.

Şansölyelik çevresinde gösteriler yapanların sesleri bu saatte bile duyulabiliyordu. Kiel'deki donanma üssüne bağlı asi denizcilerin ele geçirip yağmalamaya başladıkları Kayzer'in Sarayı'ndan (Schloss) arada sırada silah sesleri geliyordu.

Polis hiç bir işe yaramıyordu. Yeni kurulan Rus Büyükelçiliğinde telgrafçı olarak çalışan ve aşırı soldaki Bağımsız Sosyalistlerden olan Emil Eichhorn sabahleyin yanındaki silahlı bir grupla Berlin Polis Merkezi'ni basmış ve Polis Şefliği görevini üstlenmişti. Polis memurları direnmek bir yana, ona karşı bile çıkmamışlardı. Silahlarını avluya düzgün biçimde yığmış, üniformalarını çıkararak sessizce evlerine dağılmışlardı. Eichhorn derhal harekete geçerek, onların yerine karakol hapishanesinden çıkardığı 650 tutukluyu ve kendisiyle Merkeze gelen militanlar arasında gözünün tuttuklarını silahlandırmıştı. Oluşturduğu gruplar gazete yönetimevlerini, belediye binalarını, merkez telgrafhanesini ve daha başka stratejik noktaları ele geçirmişlerdi.

Askerlerin müdahalesi beklenemezdi. Mevcut askerlere güvenmeye

olanak yoktu. Hepsi de savaştan ve dövüşmekten bıkmışlardı. Göstericilerle nerede karşılaşsalar onlarla kaynaşıyorlardı. Üstelik Ebert askerlere ateş etmeme emri vermişti. Çoğunluk' Sosyal Demokrat Parti nin başkanı olarak (savaş sırasında Kayzer'e bağlı kalan ılımlı bir Sosyalist fraksiyondu bu) kişisel otoritesinin kalabalıkları yatıştırmaya ve Bolşevizme doğru gidişi önlemeye yeteceğini umuyordu.

9 Kasım akşamı Ebert'i kaygılandıran yalnızca bir Bolşevik kargaşaya doğru hızla kayış değildi; güçsüz oluşunun yanı sıra, bulunduğu mevkiin sağlam olmayışına da üzülüyordu. İyi bir Alman burjuvası olarak Kayzer ya da Reichstag (Meclis) gibi yasal bir otorite tarafından Şansölye atanmayı istemekteydi. Oysa o ve yandaşları yasal Şansölye olan Baden Prensi Max'dan Şansölyeliği 'Çoğunluk' Sosyal Demokratlar olarak kendilerine devretmesini istemişlerdi.

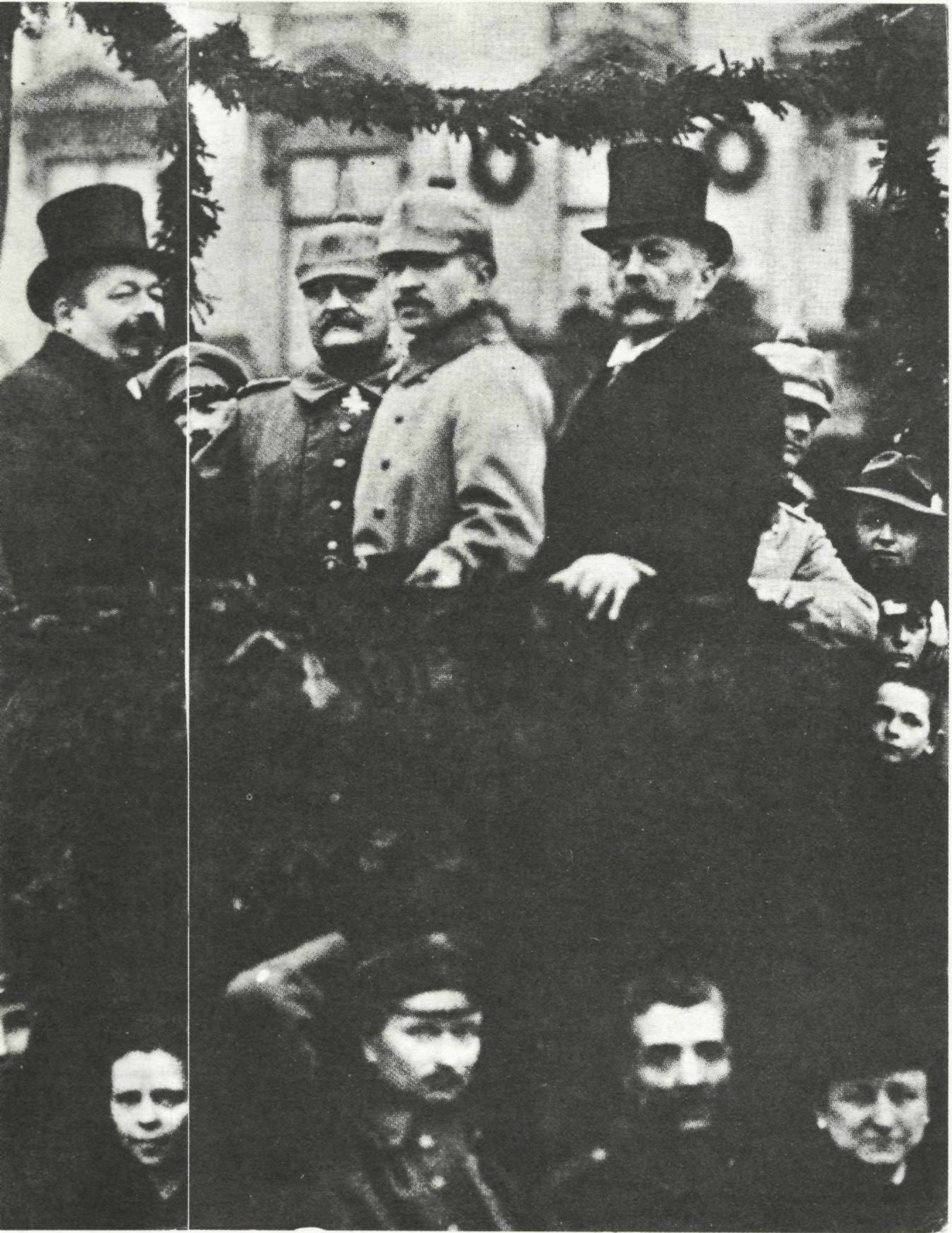
Prens Max Şansölye olmaktan hiç de mutlu değildi, yerini Ebert'e sevinçle terketti. Bununla birlikte artık kaçınılmaz olarak gördüğü cumhuriyet yerine İngiliz tipi bir meşruti monarşiyi yeğlemekteydi. Liberal görüşleriyle uluslararası bir üne kavuşan ve Kayzer'in akrabası olan Prens 3 Ekim 1918'de Şansölyeliğe getirilmişti. Eylül 1916'dan beri ülkeyi diktatör yetkileriyle yöneten askeri ikili Hindenburg ve Ludendorff'dan savaşın kesinlikle kaybedildiğini ve uluslararası saygınlığını ivedi bir mütareke sağlanması amacıyla kullanması gerektiğini öğrenince bu görevi kabul etmişti. Bu sorumluluktan Ebert'in talebiyle kurtulmuş ve görevini derhal terketmişti.

Yeni Rayh Şansölye, odasında sinirli bir biçimde dolaşmaya devam ederken telefon çaldı. 988 numaralı telefondu bu. Alıcıyı kaldırdığı sırada Ebert bu hattın Şansölye'nin özel bürosunu ordunun Spa'daki karargâhında bulunan yüksek komuta heyetine bağlayan gizli direkt hat olduğunu bilmiyordu.

"Buyrun, dedi Ebert. Kiminle görüşüyorum?"

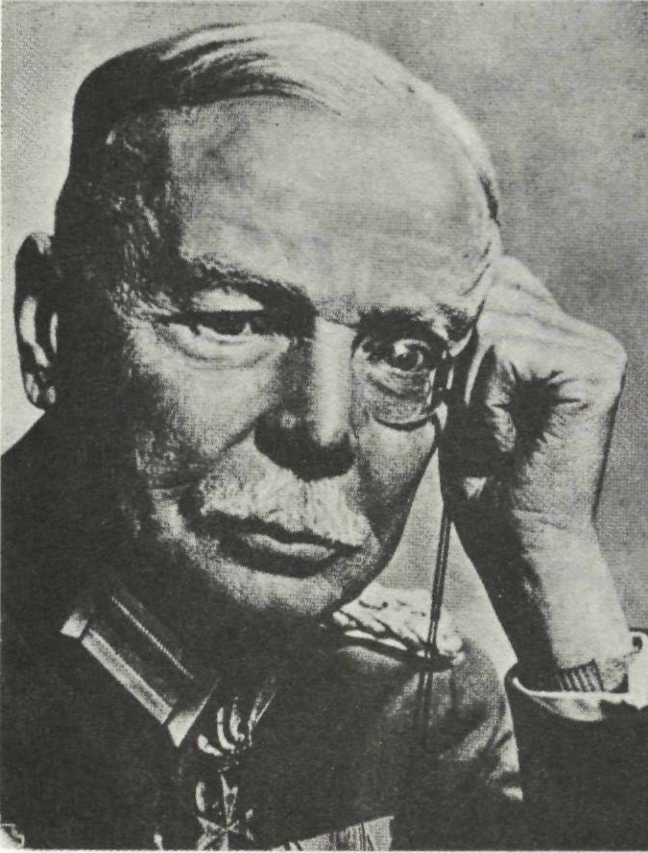
"Ben Groener" dedi Ordu Komutanı.

Wilhelm Groener Wurtemberg'liydi, bu bakımdan Güney Almanyalılara özgü bir 'dost edinme ve insanları etkileme' yeteneğine sahipti. Katı ve sosyal açıdan beceriksiz Ludendorff'un yerine geçmişti. Ebert, Groener'i Alman cephane üretimini arttırmak amacıyla oluşturulan 'Hindenburg Programı'nı yöneten bir kurmay subaykenden beri tanıyor ve seviyordu. Groener Ebert ve öteki Sosyal Demokrat sendikacılarla iyi geçiniyor ve onları - Alman subayları ile memurlarının genellikle değerlendirdikleri gibi - bozguncular olarak değil de Alman savaş üretiminin arttırımında yararlı görüşleri bulunan yurtseverler olarak ele alyordu. Ebert ile Groener son olarak 6 Kasım'da, karşılaşmışlardı. Ebert Hohenzollern Krallığının devam etmesi için tek koşulun Kayzer'in çekilmesi olduğunu belirtmişti. Şefi Hindenburg'dan aldığı talimat gereğince Groener bu is-

Friedrich Ebert (solda, sivil) General Scheuch ve Leouis ile Berlin Belediye Başkanı Wermuth'la birlikte.

Sağda yeni cumhuriyet için ordu desteğini sağlayan Groener Solda, aşağıda-General Hans von Seeckt
Solda, yukarıda, 1919 yılında maliye bakanı olan ve 1921'de eski subaylarca öldürülen Mathias Erzberger.

teği kesinlikle geri çevirmişti. Ayrılırlarken Ebert üzgün bir biçimde ve içtenlikle, "Teşekkür ederim Ekselansları" demişti, Gerek bu konuşma gerekse savaş süresince gerçekleştirdiğimiz işbirliği bizde hoş anılar olarak kalacaktır. Kimbilir, belki bir daha karşılaşmayız." Oysa şimdi telefonun öteki ucunda Groener bulunmaktaydı!

İki adam önce birbirleriyle konuşmaktan ne kadar mutlu olduklarını belirttiler. Groener fazla beklemeden konuya girdi. Hükümet Almanya'yı anarşiye karşı korumaya ve düzeni sağlamaya hazır mıydı? Ebert, 'Evet,' diye cevapladı, 'hükümet kesinlikle hazırdır. 'Öyleyse,' dedi Groener, 'Yüksek komuta orduda disiplini sağlayacak ve sakince yurduna dönmesini sağlayacaktır.'

Bu kez soru sorma sırası Ebert'teydi: "Yüksek komuta nın Askerler Konseylerine (başkaldıran asker ve denizcilerin kendilerini yönetmek ve temsil etmek üzere oluşturdukları komiteler) karşı tavrı nedir?

Onlarla dostça uğraşılması için gereken emirler verilmiştir.

Ebert'in bir başka sorusu vardı: "Bizden ne yapmamızı bekliyorsunuz?

Yüksek komuta Bolşevizmin bastırılması için hükümetin birliklerimizle işbirliği yapmasını, ordu ikmalinin aksatılmamasını ve ulaşım ve haberleşmede kesintilerin önlenmesini istiyor.

Groener, Kayzer in çekilmeden önce Feldmareşal von Hindenburg a ordunun başında kalmasını emrettiğini ekliyordu. Feldmareşal bu emre uymaya ve orduyu Mütareke imzalanır imzalanmaz Almanya'ya döndürmeye kararlı bulunmaktaydı.

Groener çok önemli bir noktayı vurguluyordu: 'Birliklerimiz hükümetin Bolşevizm'e savaşmasını bekliyorlar. Hükümetin emrine girmelerini tek amacı budur.

Yüksek komutanın Ebert hükümetine karşı çıkmayacağı anlaşılıyordu. Hatta Ebert Hindenburg'un koşullarına uyduğu sürece hükümeti tanımaları da söz konusuydu. Ebert öylesine rahatlamıştı ki, Groener'den Hindenburg'a 'teşekkürlerini' iletmesini rica etti.

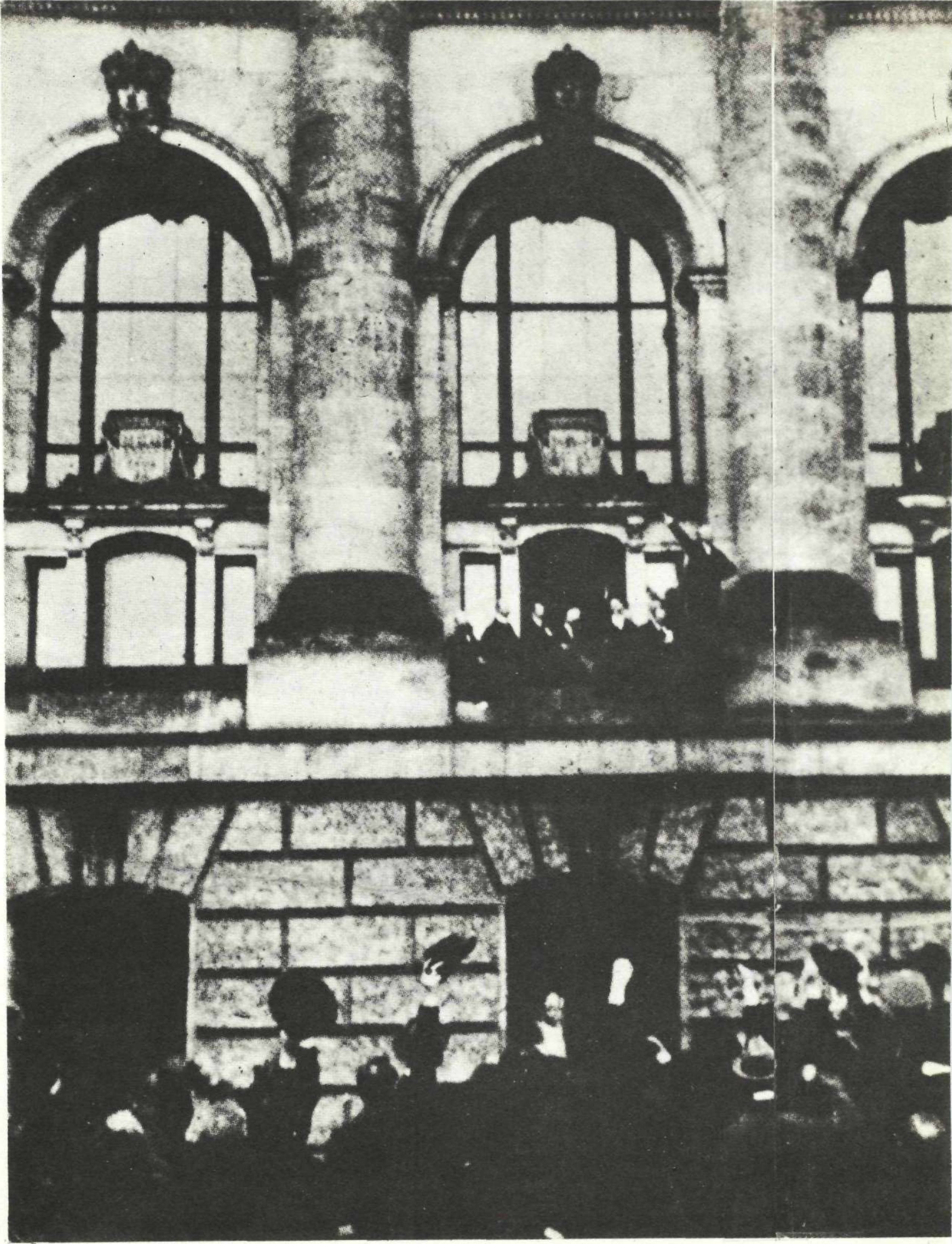
Ebert alıcıyı yerine koydu. 988 numaralı telefon görevini yapmıştı. Gizli hat aracılığıyla nakledilen yarım düzine cümle ordu ile 'Çoğunluk' Sosyal Demokratlar arasında bir pakt oluşturmuş ve bunun sonucunda Alman Demokrasisi ve Weimar Cumhuriyeti daha doğmadan mahvolmuştu. Alman demokrasisi kalbinde bir delik olan bir demokrasi olacaktı.

Almanya'da sivil hükümet bir kez daha ordudan emir alacaktır. Almanya'ya yeniden ve gizlice silahlanma yolu açılmıştı. Bir yandan da yeni düzene hizmet eder görünen, ama onun yıkılması için gizlice çalışanlarla dayanışma içinde olan Kayzer Almanya'sının polisi, yargıçları ve memurları sorunu vardı. Ama en önemlisi, başlangıçta askeri - milliyetçi progpagandanın kuklası olarak görünen, ancak önce Weimar Cumhuriyetini yok eden, sonra da Almanya'nın İkinci Dünya Savaşından yenilgiyle çıkarak parçalanmasına, altmış milyon insanın ölmesine yol açan uğursuz yaratığın çıkması için uygun bir sahne düzenlenmişti.

Amerikalılar'dan kimilerinin dediği gibi : 'Ne telefonmuş bu!

Komünizm 'hayaleti' bir gövdeye kavuşuyor: Ruhr bölgesinde silahlanan işçi ve askerler sınıf savaşının hazırlığında.

9 Kasım 1918 gelecekteki başbakanlardan Philipp Scheidemann Rayhstag balkonundan cumhuriyeti ilân ediyor.

BÖLÜM: 2

İlk raunt

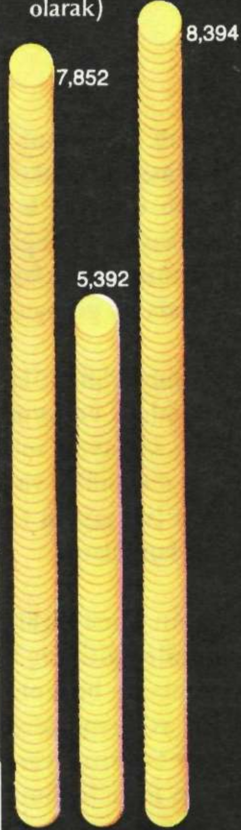
Friedrich Ebert 988 numaralı telefonun sırrına ve bu telefonun kendisiyle ordu yüksek komutası arasındaki işlevine meslektaşlarını ortak etmedi. Hemen hemen her akşam Groener'le bir görüşme yapıyordu. Bu görüşmeler Şansölyeliğin ıssız sayılabileceği saatlerde, gece on birle bir arasında yapılıyordu. Mütarekenin gerçekleşmesiyle birlikte ordu karargâhı Spa'dan Kassel'e taşındığında da görüşmeler devam etti.

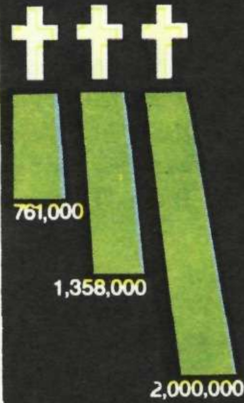
Artık Halkın Vekili" ünvanını almış olan Şansölye yakın gelecekte olup bitecekler hakkında fikir sahibi ediliyordu. Askerler üzerindeki denetimlerine güvenlerini yeniden sağlayan subaylar - ordunun Rhine üzerinden yurda dönmesi bir askeri düzenlilik ve disiplinlilik örneği olmuştu- Ebert hükümetine karşı takındıkları saygılı tavrı bir yana bırakmış, taleplerini birer ikişer sıralamaya başlamışlardı.

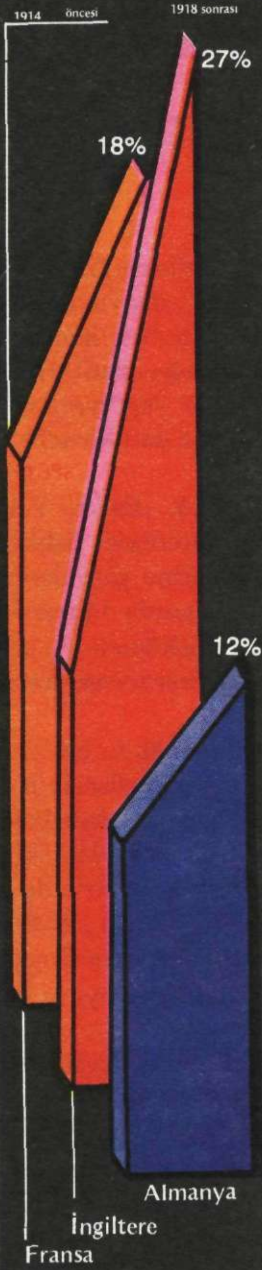
5 Aralık'ta en iyi on tümenin öncü birlikleri, ki bunların arasında sokak çarpışmaları için özel biçimde eğitilmiş beş müfreze bulunmaktaydı, Berlin'in dış mahallelerine varmış ve başkentin doğu, batı ve güneyinde stratejik noktalardaki kışlalara yerleşmişlerdi. Groener'in 988 numaralı telefonda Ebert'e de açıkladığı tasarısı uyarınca, Berlin'i kuşatmış bulunan on tümen kente girecek ve Brandenburg Kapısı'ndan geçerek Ebert tarafından denetlenecekti. Groener bundan sonra başkenti Bolşeviklerden temizlemeyi ve Ebert'in yerini sağlamlaştırmayı düşünüyordu.

Bununla birlikte ordudan haber çabuk sızmıştı. Tasarlanan yürüyüşün ayrıntıları Berlin Askerler ve İşçiler Konseyleri Yürütme Komitesi'nin kulağına gitmişti. Komitenin protestoları karşısında Ebert, kente gireceklerin Berlin'de oluşturulmuş birkaç alay olduğunu, bunların da pek az cephane taşıyacaklarını belirtti. Buna 'Taschen-munition (Cep cephanesi) diyordu.

Groener Ebert'in komiteye verdiği teminatı derhal öğrendi. Yaptıkları telefon görüşmesinde şöyle dedi: Eğer Yürütme Komitesine boyun eğecek olursanız, Feldmareşal in gözünde Alman halkının baş düşmanı olan Spartakistlerin (Komünistler) tiranca despotizmine teslim olmuş sayılırsınız. Ebert'ten ortak düşmana karşı orduyla dayanışmaya girmesini istiyordu.

Savaş giderlerinin karşılanması; Almanya'nın pek az yükselen vergi oranına dikkat ediniz. 1918 yılına dek Almanya, savaşı yeneceği düşmanlarına ödeteceğini umuyordu.

Ebert bu isteği kabullenmekte gecikmedi. Komiteye başka bir şey söylemeden on tümenin geçit resmini ve sivil halkın silahsızlandırılmasını kabul etti.

Groener, acımasızlığıyla tanındığı için bu geçit resminin komutanlığına atanan Tuğgeneral Arnold Lequis'e telefon etti ve Prusya Savaş Bakanı General Scheuch da dahil olmak üzere hükümetten gelecek her türlü talimatı gerektiği takdirde gözardı etmesini emretti.

General Lequis'in harekât planı en ince ayrıntısına kadar belirlenmişti. Tabii Ebert'e verilen sözler göz önüne alınmıyordu. Bu arada insani etkenler de göz önüne alınmamaktaydı.

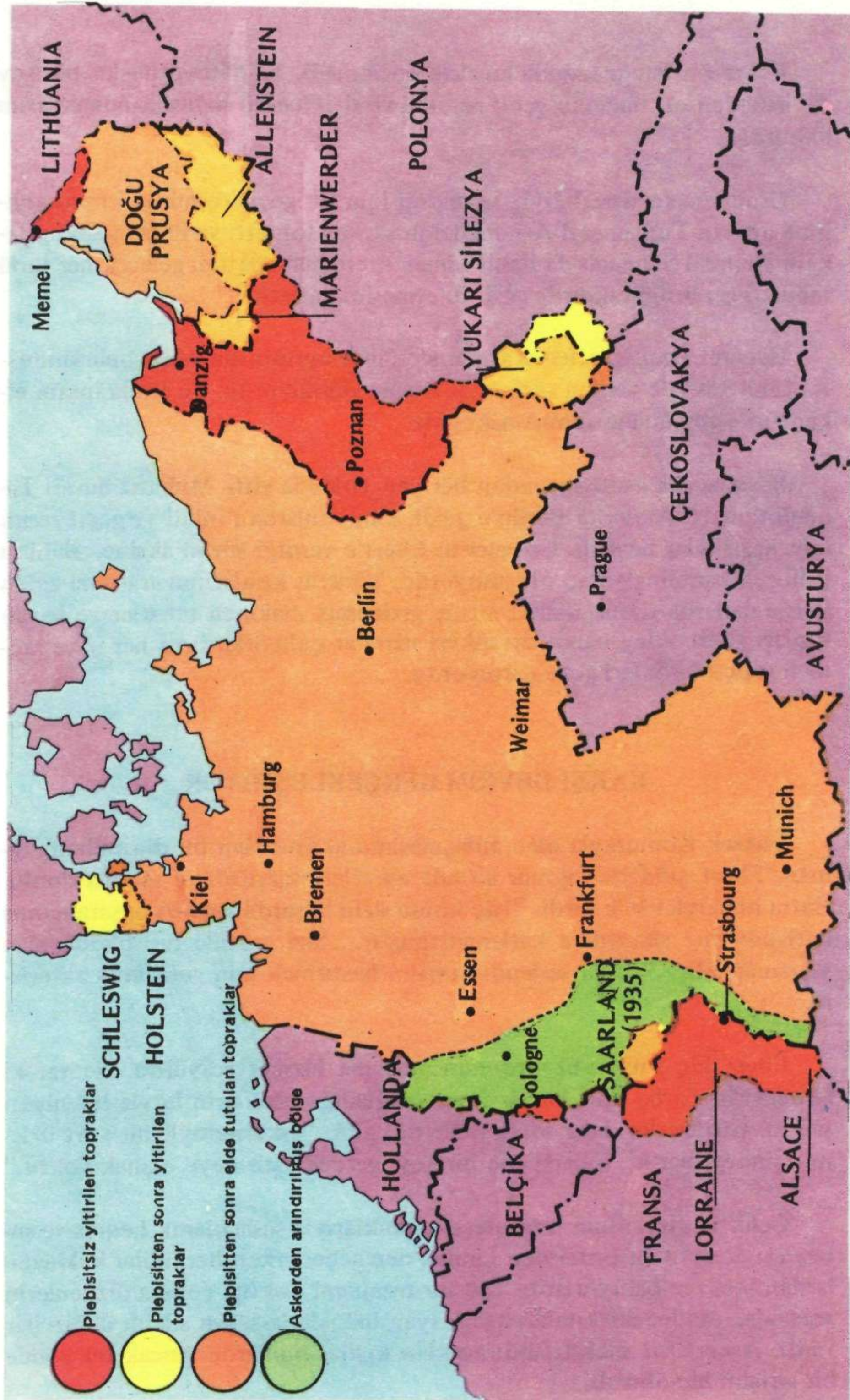
Başlangıçta ordu açısından her şey yolunda gitti. Muhafız Süvari Tümeni tam 10 Aralık'ta Berlin'e geldi, kamyonlardan inildi ve geçit resmi için hazırlıklar başladı. Groener'in Ebert'e verdiği sözün aksine, silahları yalnızca karabinalardan oluşmuyordu. Yürüyüş kıtalarının arasında giden atlı arabalarda defne dalları altına gizlenmiş makineli tüfekler ve havan topları vardı. Alay bandoları askeri marşlar çalıyorlardı ve her şeye rağmen topçu birlikleri göze çarpıyordu.

KARŞI DEVRİM GERÇEKLEŞMİYOR

Yüksek Komutayla olan anlaşmasının aksine olan bu durumlara rağmen, Ebert şiddetli yağmur altında askerleri karşıladı ve selâma durdu. Hatta bir söylev bile verdi. "Hiç kimse sizin başardıklarınızı başaramamış katlandığınız sıkıntılara katlanamamıştır... Sizi arazide hiç bir düşman yenememiştir..." diye seslendi devrimi bastırmak için getirilmiş askerlere.

Ebert hiç kuşkusuz ordunun amacına hizmet ediyordu. Ne var ki Groener'in darbe için büyük umut bağladığı askerlerin böyle bir niyeti yoktu. Groener'in daha sonra belirttiği gibi, "askerler öyle bir yurt özlemi içindeydiler ki, onlarla hiç bir şeyi gerçekleştirmeye olanak yoktu."

Çelik miğferlerinin üstü meşe yapraklarıyla süslü olarak Lequis ve subayları at sırtında Unter den Linden'den geçerlerken Berlinliler kaldırımlardan sessizce bakıyorlardı. Hiç bir tezahürat yoktu. Yollara dizilenlerin arasında, caddedeki kıtaları aşağılayan bakışlarla süzen silahlı denizciler vardı. Askerlerin silahsızlandıracakları kişiler bunlardı. Ancak bu yönde bir girişim hiç olmadı.

Almanya'nın Birinci Dünya Savaşından sonraki toprak durumu.

Lequis tümenleri üç gün daha başkente girdiler. Geçişlerini izleyen siviller durmadan azaldı. Sanki kaldırımlarda duranlar içinde askerlerin yakınlarından başkası yoktu.

Ve birdenbire, Berlin'e giren koca ordu yokoldu. Bir sihirli değnek tümünü yok etmiş gibiydi. Kışlalarına vardıklarında yurda dönüş yolculuğu sırasında katlandıkları savaş bitkinliği iyice ağır basmıştı. Kışlaya gayet düzenli giren bir alay, bir anda darmadağın oluveriyordu. Askerlerin bütün istediği evlerine kavuşmaktı. Berlinliler tezkereleri olsa da olmasa da bu isteklerini gerçekleştirmeye başlamışlardı bile. Subayların elinden hiç bir şey gelmiyordu. Groener'in bir karşı devrim başlatma çabası kesinlikle boşa çıkmıştı.

Bununla birlikte Friedrich Ebert verdikleri sözleri tutmadıkları halde askeri müttefiklerine bağlılığını sürdürmekteydi. Liebknecht'in Spartakistlerinin ve Bağımsızların yönetimi almaları korkusu sağcı bir darbeye göz yumacak duruma getirmişti onu.

16 Aralık'ta Askerler ve İşçiler Konseyleri'nin Birinci Kongresi Prusya Devlet Diet'ine (Parlamento) ait bir binada toplandı. Toplantının amacı, Ulusal Anayasal Meclis seçilene kadar Almanya'yı temsil edecek Merkezi bir Konsey seçmekti.

Görüşmeler Bağımsızlardan Georg Ledebur'un Ebert'i yeren konuşmasıyla açıldı: "Gericilerle doğrudan işbirliği yaparak cumhuriyete karşı darbeler düzenlemeye kalkan Ebert ülkenin yüz karasıdır ve bulunduğu görevden derhal uzaklaştırılmalıdır. "Ne var ki Ebert koltuğuna sıkıca yapışmıştı, fırtınayı atlatmayı başardı. Oylamada Ebert ve Sosyal Demokratlar 344, Spartakistler ve Bağımsızların önderliğindeki Alman Sovyet Cumhuriyeti 98 oy aldı.

Çoğunluk, Ebert gibi geçmişten kalan toplumsal düzenin devamından yanaydı. Kayzer istemiyorlardı ama generallerin, büyük sanayicilerin, büyük toprak sahiplerinin ve eski otoriter bürokrasinin iktidarının devamına bir itirazları yoktu. Kayzer Wilhelm ile bütün öteki kralların ve prenslerin tasfiyesi galip güçler gözünde yeni, 'liberal' bir Almanya imgesi oluşturacak, bu imgeyle Müttefikler olumlu bir barış anlaşmasına yanaşacaklardı.

Son anda Spartakist askerler salona girmemiş olsalardı Ebert Kongre-de 'Kızıllara' karşı kazandığı zaferden pek hoşnut kalacaktı. Askerlerin ellerinde "komuta gücü askerlerdedir", "bizi, yalnız bizim seçtiğimiz yol-

daşlar yönetebilir", ve "bütün subaylar derhal silahsızlandırılmalıdır" yazılı pankartlar vardı. Kopan gürültü sonunda oturuma son verilmişti.

Yeniden toplandığında Ebert'in 'Çoğunluk' Sosyal Demokratlar üzerindeki etkisini kaybettiği görüldü. Bölünmeler vardı. O ana kadar Ebert'e bağlı kalmış olan asker delegeler radikal Bağımsızlara katılma tehditlerinde bulunuyorlardı. Alman Federal Cumhuriyeti'nin Sosyalist Şansölyelerinden Willy Brandt bu konuda şöyle diyor : "askerler, Ebert'in aksine, eski askeri önderliğin iktidardan indirilmesini Bolşevik Almanlar'ın kurulmasında atılmış bir adım olarak görmüyorlardı. Onlara göre bu Parlamenter Demokrasinin kurulması için gerekli bir temeldi."

Bir konuşmacı ya da ajitatör olarak pek de inandırıcı bir politikacı olmayan Ebert'in kaypaklıkta üstüne yoktu. Ortaya çıkan durumdan bir kenara çekilerek kurtulmak istedi. Ancak bu kez oyunları tutmamıştı. Askerlerin komutasını Askerler Konseyi'ne veren bir karar tasarısı kabul edildi. Kongre'nin bir kararı da şu yöndeydi: "Karşı devrimci güçlerin silahsızlandırılması için bütün tedbirler alınacaktır."

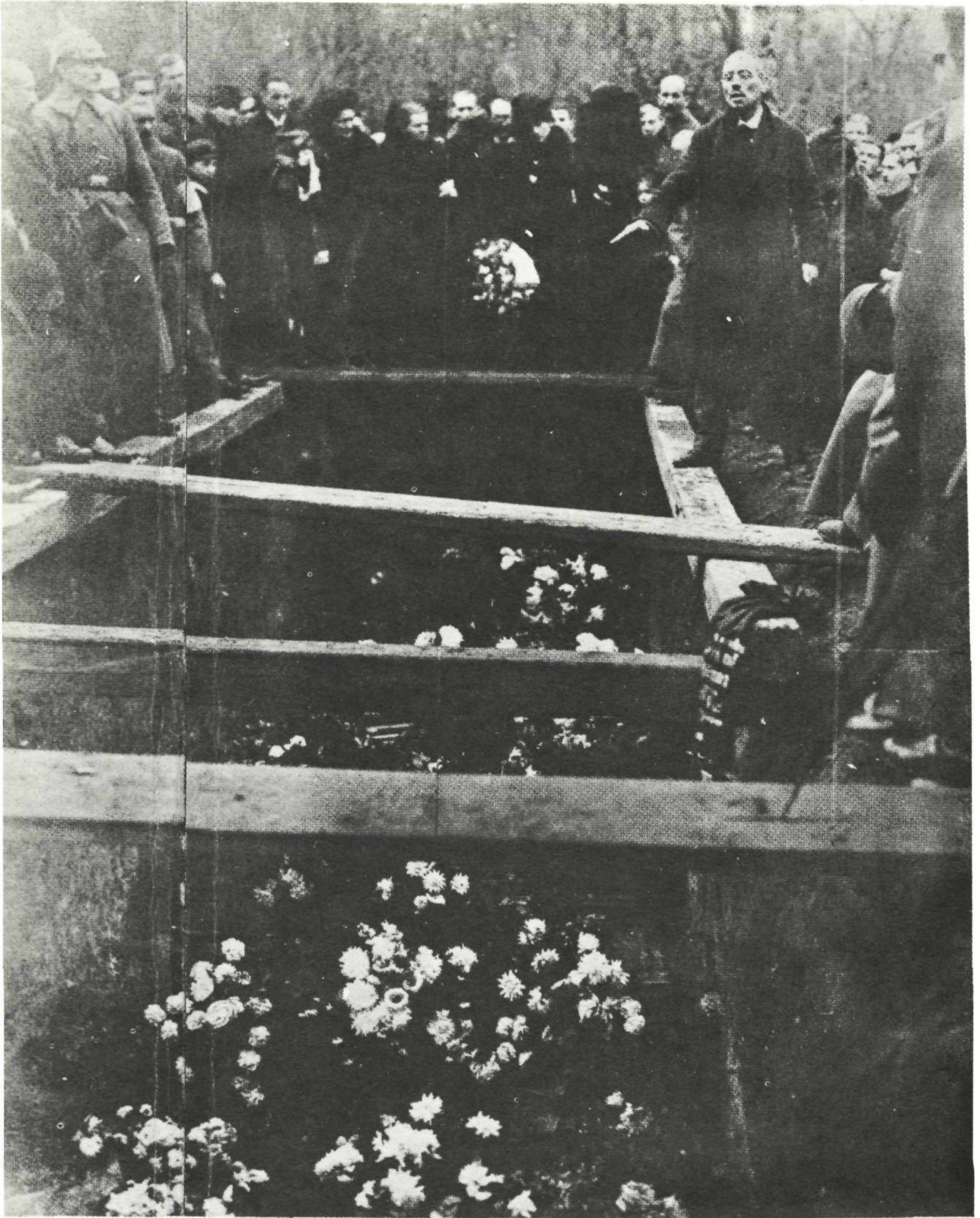
Groener büyük bir öfke içinde 988 numaradan Ebert'i arayarak subayların greviyle tehdit etti. Hindenburg da telgraf çekerek, "Birlin'in kararını subayların ve askerlerin durumunu etkilemesi bakımından tanımayı reddediyorum." dedi.

Ne var ki bu kargaşa ortaya çıkacak daha büyük sorunların habercisiydi. 1918 Noeli akşamı kargaşa doruğuna vardı ve Spartakist - Komünistlerin bozgunu ve önderleri Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg'un "kaçarken" öldürülmeleriyle sonuçlandı.

3000 eski denizci ve asker, Berlin'in yeni Sosyal Demokrat askeri valisi Otto Wels tarafından Berlin'deki resmi binaların çoğunluğunun bulunduğu Unter den Linden bölgesini denetlemekle görevlendirilmişti. "Halkın Bahriye Tümeni" adı verilen bu asker ve denizciler Kayzer'in Sarayına ve ahırlarına yerleşmişlerdi.

21 Aralıkta Halkın Bahriye Tümeninin Saraydaki davranışları hakkındaki raporlar karşısında telâşlanan Ebert ve yardımcıları tümenin 600 kişiye indirilmesini ve Sarayı terketmesini öngören bir bildiri yayınladılar. Otto Wels'e Saraydan çıkılması ve anahtarların kendilerine verilmesi koşuluyla askerlere verilmek üzere 80.000 Mark teslim edildi.

Wels'i yeterince radikal bulmayan denizciler anahtarı ona vermeyi kabul etmediler. Onun yerine Ebert kabinesindeki Bağımsızlardan Hugo

18–1918 Spartakist hareketin önderi Karl Liebknecht devrimci yoldaşlarının mezarları önünde. Liebknecht ertesi yıl subaylarca öldürülecekti.

Kasım 1918 savaştan yenik çıkan asker ve denizcileri Berlin sokağında devrim bayrağını açıyorlar.

Haase'yi istediler. 23 Aralık'ta saat dört sıralarında Halkın Bahriye Tümeninin komutasını almış olan Teğmen Dorrenbach yirmi silahlı denizciyle birlikte Şansölyeliğe gelerek Haase'yi görmek istedi. Haase orada yoktu. Bunun üzerine Dorrenbach Ebert kabinesindeki bir başka bağımsızı, Emil Barth'ı görmek istedi. Denizciler Barth'a parayı almadan anahtarları teslim etmeyeceklerini söylediler. Ne var ki kendisini telefonla arayan Barth'a Wels şöyle dedi: "Bu adamlar anahtarı bana getirmelidirler. Yoksa bir kuruş alamazlar."

Barth uyarmak istedi : "Gülünç olma dostum," dedi. "Noel'den birkaç saat önce istenmedik olaylara yol açmak doğru olmaz."

Ama Wels direniyordu. Kızgın denizciler, en azından kullandıkları kelimeler açısından gerçek denizci olduklarını kanıtlayan küfürler savurarak ayrıldılar. Barth derhal Ebert'e koşarak olup bitenleri anlatmak istedi. Ne var ki büroya vardığında Ebert ve beş yardımcısının denizciler tarafından 'tutuklandıklarını' öğrendi.

Bununla birlikte 988 numaralı telefon hâlâ devredeydi. Ebert yüksek komutayı aramıştı. Telefona Groener'in yardımcısı Binbaşı Kurt von Schleicher cevap verdi. (Weimar Cumhuriyeti tarihinde bu kişinin önemli bir yeri vardır. İlk kez burada sahneye çıktığını hatırlamak yararlı olur). Ebert Schleicher'e olanları anlattı ve ekledi: "Bana hep yardımcı olacağınızı söylemiştiniz. Lütfen şimdi harekete geçin!"

Orduya müdahale fırsatı doğduğunu görerek olağanüstü neşelenen Schleicher şu cevabı verdi: "General Lequis komutasındaki askerlerin harekete geçmeleri için derhal emir vereceğim."

Bu arada Teğmen Dorrenbaçh ve yanındakiler Wels'in karargâhına varmış ve Wels'den 80.000 Mark'ı almışlardı. Ancak Dorrenbach bununla yetinmemiş ve Wels ile iki yardımcısını tutuklayarak Sarayın bitişiğindeki ahırlara götürmüştü. Burada bulunan kızgın denizciler Wels'den intikam almak için harekete geçmişlerdi. 1930'lardaki Nazi SA'lar, eli kolu bağlı mahkumların nasıl dövülecekleri konusunda bu denizcilerden ders alabilirlerdi...

Saat on bire doğru başkaldırma hareketi biraz durulmuştu. Yöneticilerin taleplerini kabuleden denizciler Teğmen Dorrensach'ı görevden alarak yerine Wels'in yardımcısı Teğmen Fischer'i getirmişlerdi. Gene de Wels'i serbest bırakmamışlardı. Onu bir anlamda koruma altına almışlardı. Dediklerine göre Wels serbest bırakıldığı takdirde linç edilebilirdi.

Bunlar olup biterken Lequis'in özel eğitilmiş askerlerinden 300'ü Şansölyelik çevresinde mevzilenmişlerdi. Ebert bunları kışlalarına geri göndermekten yanaydı. Groener bu sırada arayarak, "Denizciler karşısında bu son gerilemenin anlamını sormalıyım sizden. Böyle fikir değiştirmekte devam ederseniz, subaylarına bağlı kalmış son askerlerin de disiplinini bozacaksınız." dedi. Ebert gene boyun eğdi. General Scheuch'a denizcilerin sarılmasını ve 'koşulsuz teslim'e zorlanmasını emretti.

Ve bu trajedya'nın gülünç bölümü sahneye kondu. 24 Aralık sabahı Muhafız Süvarilerden oluşan sekiz keskin nişancı asker Saray ve ahırlar çevresinde mevzilendi. Altı sahra topu da Saraya çevriliydi. 7.40'da ateş açıldı. Birkaç dakika sonra Prusyalı Muhafızlar Sarayı ele geçirdiler. Yedi denizci ve iki muhafız öldürüldü. Saat dokuza doğru denizcilerin takati kesilmişti. Ahırların pencerelerinden birinden beyaz bayrak salladılar ve bir iyi niyet gösterisi olarak iyice sarsılmış durumdaki Otto Wels'i serbest bıraktılar. Harekâta komuta eden subay Savaş Bakanlığında bulunan General Scheuch'a zaferi bildirdi. Ne var ki bu erken verilmiş bir rapordu.

Havan toplarının gürültüsünü duyan Noel iznindeki Halkın Bahriye Tümenine bağlı denizciler yoldaşlarının yardımına koşmakta gecikmediler. Binlerce işçi fabrikalarından çıkarak onlara katıldı. Polis Şefi Emil Eichorn onlara tabancalar ve tüfekler dağıttı. Muhafızların oluşturduğu kordonu yaran gruplar muhafızların ve subayların ellerindeki silahları aldılar ve bir bölümünü tutsak ettiler. Ebert'in deyişiyle savaş meydanlarında yenilgi yüzü görmemiş olan ordu, şimdi Sarayın önünde bir grup bahriyeli ve sivile yeniliyordu.

Bununla birlikte Groener bu çatışmayı ordunun başarısı olarak niteledi. "Ebert," dedi, "savaşa katılmıştır. Artık Berlin'in silah zoruyla temizlenmesine karşı çıkamaz."

Mücadelenin bitimi oldukça sakindi: Bahriyeliler Kayzer'in Sarayının ahırlarını sessizce terkettiler. 29 Aralıkta Ebert kabinesindeki üç Bağımsız Bakan istifa etti. 30 Aralıktaysa Spartakistler Bağımsızlardan ayrılarak Alman Komünist Partisi'ni kurdular.

Seksen üç Komünist delegenin önderliğini, 1914'de savaş ilan edileceği sırada Kayzer'in savaş isteğine karşı oy kullanan tek Sosyal Demokrat Reichstag üyesi olan Karl Liebknecht yapıyordu. O günden beri savaşa karşı tutumunu değiştirmemiş ve savaşı insanlık suçu olan bir saldırganlık olarak nitelemişti. Liebknecht'in yanında en ünlü Spartakist Komünistlerden Rosa Luxemburg yer almaktaydı; o da keskin bir savaş aleyh-

Çarpışmaların ardından Berlin'de eski Kayzer'in sarayı.

tarıydı. Her ikisi de savaşın büyük bir bölümünü hapiste geçirmişlerdi. Sol onları kahraman olarak görmekteydi. Oysa Ebert ve ordudaki yandaşları onları Almanya'yı 'Sovyetleştirmeye' çalışan tehlikeli devrimciler sayıyorlardı.

Groener Saraydaki çatışmayı amacı doğrultusunda bir başarı olarak değerlendirmekte haklıydı. Çünkü Ebert artık orduya bağlılığını açıkça belirtiyordu. Alman Cumhuriyetini bütün anti-demokratik muhalefete rağmen kurup yürütebilecek olan Alman demokrat güçler parçalanmışlardı. Yenilgi hemen hemen kaçınılmazdı.

Olaylar gelişirken Prusya Sosyal Demokrat hükümeti Emil Eichhorn'u Polis Şefliği görevinden almak istedi. Eichhorn görevden ayrılmayı reddetti. Böyle rahatça kafa tutmasının bir nedeni, iki bin solcu radikalden oluşan bir özel ordu ve makineli tüfeklerle birkaç sahra topundan oluşan bir yığın silah toplamış olmasıydı. Karl Liebknecht'in onayıyla Eichhorn çevresindeki devrimciler Ebert hükümetini zorla devirebileceklerine karar verdiler. İleri görüşlü Rosa Lexemburg'un, darbe teşebbüsünden önce, en azından bir tasarı hazırlamalarına ilişkin öğüdünü dinleyen olmadı. Luxemburg, proletaryanın henüz Marksist devrim için eğitilmemiş olduğunu ileri sürüyordu.

6 Ocak 1919'da Bağımsızlar, Devrimciler ve Komünistlerin Siegesalle'de düzenlenecek büyük bir miting için ortak çağırısı yayınlandı, Afişlerde, "Kitleler halinde gelin! Önemli gelişmeler olacaktır. Kahrolsun Ebert-Schidemann hükümeti!" yazmaktaydı.

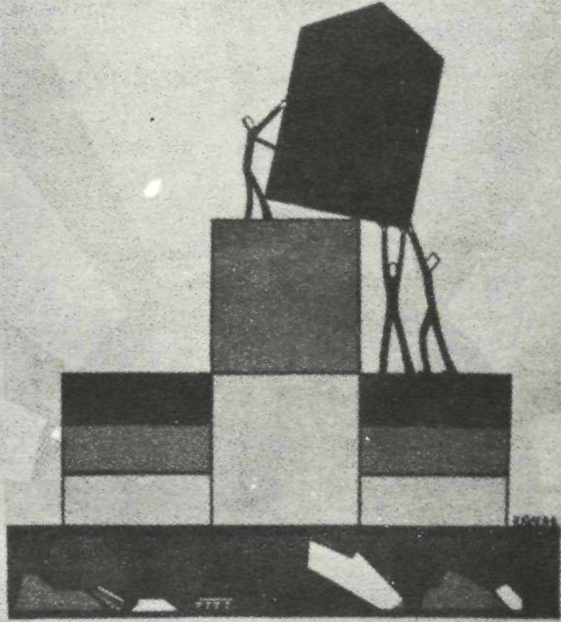
Buna karşılık, Ebert ve Başbakanı Philipp Scheidemann, kendi yandaşlarının Wilhelm Strasse'de toplanmalarıı istediler. "Sabrımız taştı. Deliler ve haydutların terörüne boyun eğmeyeceğiz." diyorlardı.

Sosyal Demokratlar Ebert'in bakanlar odasında biraraya geldiler. Ebert Sosyal Demokratların 'güçlü adam'ı Gustav Noske'yi denizcilerin başkaldırısını yatıştırmaya ve düzeni sağlamaya çalıştığı Kiel'den çağırmıştı. Noske de Ebert gibi subayların desteğini görüyordu. "Düzen silah zoruyla sağlanmalıdır" öğüdünü verdi.

Herkes bunu kabul etti. Ebert, "Öyleyse bu işi sen yapacaksın Gustav." dedi.

"Bence olur," dedi Noske, "Birimizden biri tazı olmak zorunda nasılsa."

Solda, "Kızıl Rosa" Lüksemburg, Spartakist hareketin kahramanı. Sağda, yukarıda, Merkez partileri, halkı çöken cumhuriyete destek olmaya çağırıyorlar. Sağda, aşağıda, Spartakist poster'de, ancak silahlı proletaryanın Alman ulusunu karmaşadan kurtarabileceği belirtiliyor.

Kiel'de ayaklanan denizciler hükümet sözcüsü Gustav Noske'yi dinliyorlar.

TAZI

Partisinin tazısı olmayı gözü kapalı kabul eden Gustav Heinrich Otto Noske, Rayhstag'ın sendikacı üyelerindendi. Askeri sorunlar üzerinde Sosyal Demokratların uzmanı olmuştu ve hiç askerlik yapmadığı halde, (Kayzer'in bütün tebasına zorunlu kıldığı askerlikten ne yapıp edip hep kurtulmuştu) ordunun yüksek rütbeli subaylarının güvenini kazanmış ender Sosyal Demokratlardandı. Askerlerle konuşmasının onlara moral verdiğinde bütün subaylar birleşiyorlardı.

Bu nedenle Alman donanmasında isyan çıktığında, (isyanın nedeni, askerlerin, amirallerinin İngiliz donanmasına karşı bir ölüm kalım savaşı tasarladıklarını öğrenmeleriydi.) Noske'nin Kiel'deki deniz üssüne giderek olup bitenleri araştırmakla görevlendirilmesi doğaldı.

İsyan 29 Ekim 1918'de başlamıştı. Noske Kiel'e gönderildiğinde Kasım'ın 4'üydü. Durum kritikti. Kiel'de Kayzer in gemilerinin tümüne kızıl bayrak çekilmişti. Donanma tutukevindeki tutuklular o sabah silahlı isyancılar tarafından serbest bırakılmışlardı.

Treni Kiel istasyonuna girerken Gustav Noske kendisini bekleyen karşılamanın türünden epey korkuyordu. Peronda isyancı denizcilerden oluşan büyük bir kalabalık gördü. Altın çerçeveli gözlüğü, düşük omuzları, sarkık bıyığıyla pek de korku veren bir görünümü olmadığı halde Noske cesaretle kalabalığın içinde yürüdü. İçin için korkuyordu, ama belli etmiyordu.

Kalabalığın arasından biri onu tanıdı ve Noske! diye bağırdı. Denizciler bunun üzerine bir anda çevresini alarak, Noske, Noske' diye bağrışmaya başladılar. "Unser Noske ist da!" (Noske'miz burada) sesleri her yanı kapladı. Kayzer hükümetinin Sosyalist üyesi, bir dönek ve düşman olarak değil de kahraman olarak değerlendirildiğini görünce büyük ölçüde rahatladı. Denizciler onu omuzlarına alarak istasyonun önünde beklemekte olan arabaya götürdüler ve isyanı yönetenlerden Kiel Denizciler Konseyi sözcüsü Karl Altelt'in yanına oturttular. Arabaya beş denizci daha tırmandı. İçlerinden biri kızıl bayrağı sürekli olarak sallıyor ve 'Freiheit Freiheit! (Özgürlük, özgürlük!) diye bağırıyordu. Araba bu hava içinde Kiel'den Altelt'in karargâhına doğru gidiyordu.

Oysa Noske'nin görevi yalnızca olup bitenleri öğrenmekti. Ne var ki- Altelt'in isteği üzerine-askerlere söylev vermeğe başlar başlamaz, söylediklerinin etkisini de hesaba katarak, olup biteni öğrenmekten de öteye gidebileceğini farketti. Öyle ki, denizcileri sakinleştirmekle yetinmeye-

Nr. 34
28 Jahrgang

Berliner

Preis des Heftes
25 Pfg.

Illustrirte Zeitung

Verlag Ullstein & Co. Berlin SW 68

Ebert und Noske in der Sommerfrische.
Aufgenommen während eines Besuchs des Seebads Haffkrug bei Travemünde.

Almanya yanıp tutuşurken Noske (solda) ve Ebert keyiflerinde.

cek, başlarına geçerek düzeni tekrar sağlamaya çalışacaktı. Devrimci saflara katılarak onları içerden vuracaktı.

Ertesi gün, öğleden sonra Kiel'in Wilhelmplatz alanında bir miting vardı. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağdığı halde, on binlerce denizci hareketi yönlendirecek önderleri aramakla geçirdiğini, ancak sorumlu kimseyi bulamadığını söyledi. Hareket, dedi, "güçlü ellere teslim edilmelidir. Bu yüzden, istendiği takdire bizzat Konsey'in başına geçmeye ve özlenen önderliği sağlamaya hazırdı...

Bu nedenle askerlerden ve denizcilerden temsilcilerini seçip kendisine göndermelerini istedi. Bu istek büyük coşkuyla karşılandı. Kısa bir süre sonra temsilciler ortaya çıkmaya başladı. Elli kişiden fazlaydılar.

Noske "çok temsilci var!" dedi. "Böyle kalabalıkla hiç bir karar alamayız..." Böylece Noske,kendi deyimiyle, birlikte rahatça çalışabileceği" bir avuç temsilciyi eliyle seçti.

Aynı biçimde, Kiel askeri valisi ve geçici Asker ve İşçi Konseyi'nin başkanı olması önerilerini de geri çevirmedi. Konsey'in etki alanı bütün Schleswig-Holstein eyaletini kapsıyordu. Noske bu durumdan anılarında övünçle ve şöyle söz eder: "Böylece tarihte ilk kez askerlik yapmamış bir kişi 80,000 askere komuta eder duruma geldi.

Gustav Noske ilk andan itibaren temel hedefinin düzeni sağlamak ve otoriteyi geçerli kılmak olduğunu gördü. Görülmedik bir enerjiyle bütün barakaları ve savaş gemilerini ziyaret ederek isyanı bastırmaya çalıştı.

Çoğu kez Noske nin elebaşlarını çağırıp hapsetmekle tehdit etmesi yetiyordu. Bununla birlikte isyancıların şikâyetlerini de dinliyordu. Söz gelişi ilk işlerinden biri subaylarla erlerin aynı yemeği yemelerini sağlamak oldu. (Eski sistemde subay lokantalarında gayet iyi yemek çıkarken erlere doymayacak kadar patates yemeği veriliyordu) Noske isyancı donanmayı tekrar seferlere çıkarmayı bile başarmış, donanma ani bir İngiliz saldırısına karşı Baltık'ta devriye gezmek üzere denize açılmıştı.

Ve şimdi, Kiel'deki iki aylık başarılı' eyleminin ardından Gustav Noske tazılık , ya da resmi ünvanıyla "Halkın Savunma Komiseri" işini kabul ediyordu.

1918 yılında Berlin'de Brandenburg kapısını koruyan askerler.

BÖLÜM: 3

Özgür birlikler sorunu

Alman devriminin gecikmesinden ve hareketin sürekli tereddütlere sahne olmasından yakınan Lenin Alman yoldaşları için şöyle demişti: "Onlar bir tren istasyonunu basmak için önce peron bileti alırlar."

Radikal Sol'un, 6 Ocak Pazar günü Berlinli yandaşlarına Ebert–Scheidemann Hükümetini devirme eylemine katılmak için Siegesalle'de toplanma çağrısını yapmasını izleyen olaylar Lenin'in bu alaycı sözlerini haklı çıkarır nitelikteydi. O gün, öğleden sonra Berlinliler - bugünkü tahminlere göre – Siegesallee'de 200,000 kişilik bir kalabalık oluşturdular. Beraberlerinde silahlarını da getirmişlerdi, hatta makineli tüfek ve zırhlı araçlarla gelenler bile vardı. Dahası, göstericilerden ileriye giden birkaç yüzü bu silahları kullanmaya başlamışlardı.

Berlin'in büyük sanayi kuruluşlarının işçileri Sosyal Demokratların yayın organı Vorwarts'ın bürolarına giderek el koydular. Caddelerdeki yiyecek yüklü kamyonlar durdurularak içlerindekiler alındı. İki yüz başka işçi ve asker de ülkenin büyük Liberal yayınevi Rudolf Mosse'un binasını işgal ederek pencerelere kum torbaları yığdılar. Vorwarts'da olduğu gibi burada da makineli tüfekler kuruldu.

Gelişmelerden iyice sarsılan Ebert hükümeti Şansölyeliğin arka kapısından kaçtılar. Ebert hükümetin başkentten ayrılarak bir başka Alman kentinde yerleşeceğini düşünüyordu. Ne var ki durum o kadar kötü değildi. Çünkü radikal kesimin aktif elemanları gazeteleri işgal eder, yiyecek kamyonlarına el koyarken, yağmur altında önderlerinin Siegesallee'ye gelerek ne yapmaları gerektiğini belirtmesini bekleyen binlerce Berlinli sırılsıklam olmuş, üşümüş ve sıkılmışlardı. Hepsi evlerine döndüler.

Ledebour, Liebknecht ve Paul Scholz'dan oluşan "Devrimci Konsey" toplanmış, ne yapılması gerektiğine ilişkin sonsuz tartışmalara dalmıştı. Ne var ki hiç bir karara varılamadı. Hiç kimse de Siegesallee'deki kitleyle konuşmaya gitmedi. Ne o gün, ne de ertesi gün.

Karı Liebknecht Devrimci Konsey'in eyleme geçen tek üyesiydi. Lemmgen adlı bir erbaşa Savaş Bakanlığının ünlü kırmızı tuğlalı binasını emrindeki 300 denizciyle işgal etmesini emretti. Ancak Lemmgen Bakanlığa vardığında Bruno Hamburger adlı genç bir teğmenin binada görevli olduğunu gördü. Hamburger Lemmgen'in talebine kulak asmadı ve yetki belgesini istedi.

Lenin'in peron biletine ilişkin alaylı sözleri somutlaşıyordu. Lemmgen daktilo edilmiş şu metni gösterdi: "Yoldaşlar ve İşçiler! Ebert Schiedemann hükümeti bitmiştir... Aşağıda imzaları bulunan Devrimci Konsey geçici olarak yürütme gücünü üstlenmiştir."

Teğmen Hamburger belgeyi inceledi ve çok ciddi bir tavırla, "Peki ama, imzalar nerede?" diye sordu. Belgede imza yoktu. "Bu emre uyabilmem için sizin geri dönüp imzalatmanız gerekiyor. Yoksa her steno bilen hükümeti ele geçirirdi."

Alman donanmasında her şeyi düzenli biçimde yapması öğretilen Erbaş Lemmgen bu isteği haklı buldu. Böylece adamlarıyla birlikte teğmene selâm verdi, tersyüzü döndü ve 'peron bileti' için gerekli imzaları almak üzere Devrimci Konsey'in karargâhına gitti. İmza işi tamamlandığında Lemmgen kendisinin de bağlı bulunduğu 'Halkın Tümeni'nin tarafsızlığını açıkladığını öğrendi. Bu yüzden Savaş Bakanlığına dönmedi.

Daha sonraki beş gün boyunca Berlin'de hayli yoğun çarpışmalar olduğu halde, Savaş Bakanlığı'nda oynanan komedi Berlin 'Spartaküs Bunalımı'nın sonu oldu. Spartakistler Berlin'deki başka hiç bir önemli hükümet binasını ele geçirmeye kalkışmadılar. Münih, Leipzig, Halle, Bremen ve Ruhr sanayi bölgesindeki ayaklanmalarla birleşme yönünde bir atılımları da olmadı. Savaş Bakanlığı'ndaki fiyaskonun ardından Berlin Devrimci hükümeti Ebert-Schliedemann hükümetini devirme umutlarını bir yana bıraktı. Üstelik zor durumdaki yandaşlarına en uygun koşulları elde edebilmek amacıyla Ebert'le 'barış görüşmelerine' oturmaya çalıştılar.

Ebert görüşmeyi kabul etmiş görünüp masaya oturduğunda 'tazı' Noske görüşmelerden zaman kazanarak karşı darbe için hazırlıklara girişti. Berlin'in banliyölerinden Dahlem'deki bir kız okulunu karargâh haline getirerek odalardan birine kamp yatağı, masası ve telefonlarıyla yerleşti. Kendi deyişiyle, "Kısa süre sonra koridorlarda çivili çizmelerin sesleri yankılanıyordu."

Berlin'deki kışlaları ziyaretlerinin arasında Noske kurmayını oluşturuyordu. Danışmanlarının proleter geçmişi olmasına önem vermiyordu.

Yukarıda, Spartakist'ler 1919'da yürüyüşte. Aşağıda, Vorwarts gazetesi önünde devrimciler çarpışmaya hazırlanıyor.

Yukarıda, solda, Sosyal Demokrat posterde, yaklaşan Bolşevik tehlikesi anlatılıyor. Yukarıda sağda 1919 yılına ait bir posterde devrim ateşinin Münih'e yaklaştığı anlatılmakta.

Altta, Spartakist seçim afişinde Komünizm'in gücünün burjuva parlementarizmini ezmesi temsil ediliyor.

Hatta Sosyalist ya da demokrat olmalarını bile özellikle istemiyordu. Bütün istediği profesyonal etkinlikti. Groener subaylarının proleter üstlerine pohpohlayıcı bir saygı göstermelerini sağlayacak emirleri göndermişti.

Ebert radikal 'asillerle görüşmeye devam ederken, Noske'den bir çağrı aldı. Berlin'in elli kilometre güneyindeki küçük garnizon kasabası Zossen de bulunan General Ludwig Maercker'in karargâhına birlikte gideceklerdi. Karargâhta, pek farkına varmadıkları halde, Almanya'ya, giderek Avrupa'ya ve sonunda dünyaya felâket getirecek bir şeylerin başlangıcına tanık oldular.

Öteki komutanlar gibi General Maercker de 214 Piyade Tümenini Berlin'e geri getirmeyi başarmış, tümen kışlaya yerleştikten sonra adeta buhar olup uçmuştu. Ne var ki öteki generallerin tersine Maercker bu durumun peşini bırakmamıştı. Ebert ve Noske, Zossen'in karla kaplı tören alanında durdukları sırada bir Prusya askeri bandosunun marşları duyuldu. Şaşkınlıkla sesin geldiği yöne baktıklarında, çelik miğferleri, makineli tüfekleri ve toplarıyla dört bin kişilik tepeden tırnağa silahlı bir kuvvetin büyük bir düzenlilikle geçit törenine başladığını gördüler. Ebert Noske'ye dönerek, "Bunlar Eichhorn'un Cumhuriyetçi Güvenlik Kuvveti gibi amatör asker değil, dedi, "Gerçek asker bunlar. Kayzer'in ordusu kadar mükemmel.

Her bölük bunu kanıtlamak istercesine, iki sivilin önünde geçerken kaz adımlarıyla yürümeye başlıyor ve subaylarının Sağa Bak!" emriyle selâm veriyorlardı. Ebert'in gözleri coşkudan doldu.

Maercker askerlerinin iki Sosyal Demokrat'ta uyandırdığı izlenimleri güçlendirmek amacıyla her birinin gönüllü olduğunu ve Rayh Şansölye Ebert'in Geçici Hükümetine bağlılıklarını bildiren bir belgeyi teker teker imzaladıklarını söyledi.

Ebert ve Noske kendilerini arabaya kadar geçirip selâma duran Maercker den ayrılırlarken, Noske Ebert e dönerek: Artık kaygılanmana gerek yok Fritz. Her şey yoluna girecek" dedi.

Aslında hiç bir şeyin yoluna gireceği yoktu. Ebert ve Noske'nin gördükleri ilk Freikorps'du. (Özgür Birlik) Almanya'nın dört bir yanında oluşturulacak bu birlikler Kara Reichswehr, Nazi Fırtına Birlikleri ve Waffen–SS'lerin temelini oluşturacaklardı. Bunlar olmadan Hitler'in iktidara gelmesi uzak bir olasılıktı.

Berlin, Şubat 1919 Tepeden tırnağa silahlı Özgür Birlik askerleri,'Kızıllardan'aldıkları sokağın ortasında gururla poz veriyorlar.

Ebert ve Noske'nin kaderlerini anti-demokratik paralı askerlere bağlamaları trajik bir yanlışlıktı. Umutlarını Berlin, Breslau, Magdeburg, Hanover ve başka yerlerde kurulabilecek Sosyal Demokrat gönüllü birliklerine bağlayabilirlerdi. Berlin'deki 10,000 güvenilir Cumhuriyetçi gönüllü ile ülkenin öteki bölümlerindeki 50,000 gönüllü, Ebert hükümetinin Komünistlere karşı otoritesini sağlamaya yetebilirdi. Bu durum gerçekleşseydi ordu komutanının hazırladığı karşı devrime tutsak olunması gerekmeyebilirdi. Ama olunmuştu. Tarihçi Arthur Rosenberg'in belirttiği gibi: "Milyonlarca Sosyalist işçinin silah kullanmayı öğrendiği bir savaşın ardından güvenilir bir Cumhuriyetçi Muhafız örgütü kurulabilirdi. "Buna rağmen Ebert ve Noske Groener ve Maercker'e teslim olarak hepimiz için acı sonuçlar doğuracak bir bağlaşmaya girmeyi yeğlediler.

Berlin'in Radikaller ve militan destekçilerinden 'temizlenmesi' için Maercker'in askerlerinin ellerinin altında olduğunu bilmek uzağı hiç göremeyen Ebert ve Noske için büyükbir rahatlık kaynağıydı.

VORWARTS İÇİN MÜCADELE

Groener'in kaç zamandır özlemle beklediği Berlin in temizlenmesi harekâtı 11 Ocak günü, Noske'nin kendi seçtiği subaylardan birinin komutasında, Vorwarts'a saldırmaya hazır 560 askerle başladı. Howitzer'ler hafif sahra topları ve makineli tüfekler binaya ateş açtı. İçerde bulunan dört yüz asker beyaz bayrak sallayarak ozan Werner Möller başkanlığında altı kişilik bir heyeti teslim koşullarını konuşmaya gönderdiler. Ama karşı taraf hiç bir görüşmeye yanaşmıyordu. Binanın on dakika içinde boşaltılmasını isteyen mesajlarını heyetten biriyle iletereк heyetteki öbür kişileri Ağır Süvarilerin kışlasında öldüresiye dövdüler ve kurşunladılar.

Vorwarts için verilen mücadele sürdü.Binaya girmeye çalışan saldırı birlikleri püskürtüldü. İçeri girmeleri ancak bir teğmenin iç avludaki sundurmayı alev makinesiyle ateşe vermesi sonucu içerdekilerin dumanla baş edemez duruma gelmeleriyle mümkün oldu. Binayı savunanlar bir havan mermisinin makineli tüfeklerin bulunduğu bir sıra balkonu çökertmesinden sonra teslim oldular.

Ordunun resmi kayıtlarında belirtildiği gibi 'içlerinde kadın ve Yahudilerin de bulunduğu' 390 'Kızıl' kışlalara götürülerek kırbaçlar, dipçikler ve çivili çizmelerle dövüldü. Ne var ki vurulmadılar.

Berlin bölgesi genel Komutanı monarşist general Baron von Lüttwitz komutasında 22,000 kişiye yaklaşan Noske'nin Özgür Birlikler ordusu

Max Beckmann'ın "Gece" adlı tablosunda Liebknecht ve Luxemburg'un vahşice öldürülüşleri konu ediliyor.

savaşa katılmak için çok geç kalmıştı. Çünkü Vorwarts militanlarının teslim olmaları üzerine öteki militanlar da teslim olmuşlardı.

Birlin'de her şey bitmişti. Ancak Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht 'başka zaman yeniden savaşmak üzere' yurt dışına kaçmadılar. Oysa buna olanak vardı. Berlin'de kalarak yandaşlarının morallerini düzeltecek yazılar yazmaya devam ettiler.

Siegfried Markussohn adlı yahudi bir işadamı, kendisi Komünist olmadığı halde, onları katında saklıyordu. Özgür Birlikler burayı 15 Ocak-ta bularak ikisini alıp götürdüler. Götürüldüklei yer Süvari Muhafız Tümeni nin geçici olarak tanımladığı Binbaşı Waldemar Pabst, bu iki 'politik tahrikçi'nin Moabit tutukevine götürülüyormuş gibi yapılıp, yolda icaplarına bakılması yönünde emir verdi. İlk kurban Rosa Luxemburg'du. Otelden çıkarılıp kapıda bekleyen arabaya götürülürken kafasına bir dipçik darbesi indirilmişti. Sonra öndeki arabada dört teğmen ve komutanla Liebknecht, arkada da Wogel adlı bir üsteğmenle Rosa olduğu halde konvoy yola çıktı.

Liebknecht'in bulunduğu araba karanlık Tiergarten Park'ının ortasında birdenbire durdu. Ona arabanın bozukluğu söylendi ve yürüyüp yürümeyeceği soruldu. Liebknecht yürüyebileceğini söyledi. Ancak henüz bir adım atmışken arkasından bir el ateş edildi. Liebknecht kafasından aldığı kurşunla ölü olarak yere yıkıldı.

Rosa Luxemburg araba otelden yüz metre kadar uzaklaştıktan sonra arabanın içinde vurulmuştu. Vogel cesedini yakınlardaki bir kanala attırdı. Ceset dört ay sonra bulundu. Bu iki devrimcinin öldürülmesini emreden ve daha sonra orta Avrupa'daki her sağcı darbede parmağı olan Binbaşı Pabst 1970 yılına kadar yaşaı ve saygın bir Federal Alman vatandaşı olarak eceliyle öldü...

Noske'nin Sosyal Demokrat yandaşları bu adice cinayetler karşısında sarsılmışlardı. Ama Noske'nin kılı bile kıpırdamamıştı. 17 Ocak'ta askerlere bir bildiri yayınlayarak kendilerine saldırıldığı, ya da saldırı tehdidi yapıldığı takdirde ateş etmelerini emretti. 'Bir tutuklu kaçtığı, ya da kaçmaya teşebbüs ettiği takdirde de' ateş edeceklerdi. Her bakımdan sağlam bir Prusyalı militarist olduğunu kanıtlamak istercesine de şöyle ekliyordu: "Bir asker kanunda yazılı hallerde silahını kullanmadığı halde bağışlanamaz.

Ebert ve Noske cumhuriyet aleyhtarı çevrelerden ve subaylardan aldıkları övgülerle şişinip duruyorlardı ama Radikallere karşı kazandıkları

Teslim! Özgür birliklerce ele geçirilen bir Komünist partizan..

zaferler aslında hayli zararlı olmaya adaydı. Sosyal Demokratların işçi destekçileri birer birer onlardan kopuyorlardı.

Artık pek çok Sosyal Demokrat ın desteklediği Sol ayaklanma bütün ülkeye yayılmıştı. Sokak çarpışmalarında on dört kişinin öldürüldüğü Düsseldorf da Komünistler ve Radikaller Belediye Başkanı'nı tutsak almış ve şehir hazinesinden 125,000 Mark almışlardı. Mezbahalar, kömür madenleri, bankalar ve gazete yönetimevleri işgalleri altındaydı. Nuremberg-de ordu binası ele geçirilmiş, Mannheim'daysa tiyatrolara ve mahkemelere el konmuştu. Silah bulmak kolaydı. Ordu malı tüfekler iki Mark gibi düşük bir fiyatla satın alınabiliyordu.

Ne var ki Komünistlerin eylemleri koordinasyondan ve önderden yoksundu. Kimi ayaklanmaların bir günlük gösterilerden daha sonra söndüğü görülebiliyordu.

Berlin Özgür Birlikler in 'ilacını' ikinci kez yutmaktan kurtulamadı. İşçiler Konseyi nin Genel Grev çağrısına karşılık hükümet derhal sıkıyönetim ilân etti. Altı günlük Özgür Birlikler 'yönetimi' sonucu 1200 kişi öldü. Ülkenin her yanında bu kez Almanlar, işgal altındaki Belçika, Fransa, Rusya ve öteki ülkelerdeki halkların savaş sırasında neler çektiklerini anlıyorlardı. Berlin dışında hiç bir yerde Özgür Birliklere karşı direnişin cezai yaptırımları fazla ciddi değildi. Ama sonuç öyleydi.

Çünkü sonuç, Alman 'Sovyetleri'nin ve Yurttaş Konseyleri'nin kesinlikle yok edilmesiydi. Oysa bu kuruluşların oluşturacağı taban üzerinde Alman Sosyal Demokratları, Bağımsız Sosyalistlerin de yardımıyla gerçek bir halk demokrasisi inşa edebilirlerdi.

Ama Bolşevik Rusya da olup bitenler Alman burjuvazisini ve Sosyal Demokratları öylesine dehşete düşürmüştü ki, 'Sovyet'in hiç bir türüne dayanamıyorlardı. 1919 yılı ortalarına gelindiğinde Almanya'da güç, Weimar'da kurulmuş olan Ulusal Kurucu Meclis'in elinde değil, her biri anti demokrat özelliğinden ötürü seçilmiş 40,000 askerden oluşan Özgür Birlikler ve onların yaratıcısı subaylar elindeydi.

SOSYALİST BAVYERA

Bu dönemde, Alman eyaletleri içinde 'katı ve mağrur' Prusya egemenliğine hiç bir zaman boyun eğmemiş olan Bavyera bir ayrıcalık oluşturuyordu. Bavyeralılar gene Prusyalılara karşıydılar. Münih'deki devrim hareketi Berlin'dekinin tam karşıtıydı. Hareket Berlin'dekinden iki gün önce, 7 Kasım 1918'de başlamıştı. Fritz Ebert gibi ılımlı bir burjuva sen-

Devrimin bastırılmasından sonra yaşamın "normale" dönüşü karikatürist Grosz tarafından "Gri Gün" adlı çizimde eleştiriliyor.

likacı tarafından değil, savruk görünüşü ve Bohem tavırlarıyla Bavyeralıların çok hoşuna giden tiyatro eleştirmeni Kurt Eisner tarafından yönetiliyordu. Gerçekte Eisner çok seçkin bir Sosyalist aydındı. Berlin'de doğmuş ve yıllar önce Münih'e 'göç ederek kahvehane aydınları' arasında saygın bir yer edinmişti.

Savaş sırasında Eisner barış yanlısı olarak sivrilmiş ve Azınlık Sosyalistlerin önderliğini yapmıştı. Ocak 1918 grevlerinde önemli rol oynamış, hapse atılmış ve Ekim'de salıverilene dek hapiste kalmıştı. Şimdi üç Azınlık Sosyalist ile üç 'Çoğunluk' Sosyalist'ten oluşan bakanlar kurulunda Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı görevlerini üstlenmişti. Berlin in tersine Münih'te bu iki grup uyum içinde çalışıyorlardı. Berlin'li Sosyal Demokratların gözünde İşçi ve Asker Konseyleri Bolşevik despotizmin öncüleriydiler. Buna karşılık Eisner hükümeti onları hem sağ karşı-devrime hem de Bolşevizme karşı bir dayanak olarak değerlendiriyordu.

Ne var ki Münih'in iki Sosyalist grubu arasındaki balayı pek uzun sürmedi. Kaçınılmaz tepkiler başgösterdi. Eisner'in yönetim yeteneğinden yoksun oluşu ve olağanüstü dürüstlüğü Sosyal Demokratlarla sürtüşmeye girmesine yol açtı. (Örneğin Kayzer in Almanyayı bile bile savaşa soktuğunu kanıtlayan belgeleri yayınlamaktan çekinmemişti.) Sosyal Demokratlar Konseylerin kararlarda etkili olmamasını istediler. Eisner'in yumuşak davranması sonucu Bavyera da Berlin ve öteki Alman eyaletlerinin durumuna doğru sürüklenmeye başladı. 6 Aralık'ta Asker Konseyleri üyeleri kimi Münih gazetelerini işgal ettiler ve Sosyal Demokratların önderi Erhard Auer'in evini bastılar. Silah tehdidiyle Auer e istifasını imzalattılar.

Eisner derhal gazetelerdeki işgale son verdirdi, Auer den özür diledi ve olup bitenleri elinden geldiğince basit göstermeye çalıştı. Ancak Eisner artık yasa egemenliğini ve düzeni sağlayamıyordu. Bavyera Diet'i seçimlerinde partisi oyların yüzde iki buçuğunu elde ederken, Auer'in Sosyal Demokratları yüzde otuz üç alarak altmış bir sandalye kazandılar. Bununla birlikte en güçlü parti altmış altı sandalyeye sahip olan burjuva Bavyera Halk Partisi'ydi. Eiser istifa etmeye karar verdi.

Eisner istifasını bildirmek üzere Diet'e giderken, aşırı sağcı Milliyetçi "Thule" Derneği'ne damarlarında Yahudi kanı olduğu için kabul edilmeyen Arco Valley adlı genç bir subay tarafından yolu kesildi ve vuruldu.

Artık Bavyera devrimi ciddi olarak başlamıştı. O günü izleyen yetmiş gün içinde beş darbe oldu ve beş hükümet değişti. Her seferinde güç biraz daha Sola kaymaktaydı ve her yeni hükümet öncesinden daha deli do-

luydu. Her geçen gün daha çok insan cinayetler ve kargaşa ortamının kurbanı oluyordu. Yetenekli oyun yazarı Ernst Toller başkanlığındaki hükümetle doruğa ulaşıldı. Toller hükümetinin Maliye Bakanı, ekonomi teorisine Don Kişotvari bir teori olan ve halka ticaret ve üretimi körüklemek için bol bol para harcamasını öneren "Schwundgeld"i (Kaybolan para) ortaya atan Silvio Gesell'di. Toller Hükümetinin Dışişleri Bakanıysa bir akıl hastanesinde iki dönem yatmış olan Dr. Franz Lipp'di. İlk işlerinden biri, Bavyera'nın istediği altmış lokomotifi vermediği için İsviçre'ye savaş açmak oldu.

Bunlar olurken, Komünist Levine başkanlığında kurulan dört kişilik "Yürütme Konseyi" Proletarya Diktatörlüğünü ilân etti. Levine, arkadaşlarıyla birlikte Rus modelini izleyeceklerini belirtiyordu ama hiç biri bunun ne olduğunu tam olarak bilmiyordu. Bununla birlikte on beş bin kişiden oluşan ve makineli tüfekler, toplar, hatta bir iki uçakla donatılmış bir Kızıl Ordu kurmayı başardılar. 1919 1 Mayıs'ında Moskova'da Kızıl Meydan'daki törende tedbiri elden bırakan Lenin şöyle diyordu: "İşçi sınıfı bayramını yalnız Sovyet Rusya'da değil Sosyalist Bavyera'da da açıkça ve serbestçe kutluyor."

Ne var ki 1 Mayıs günü, Prusyalı Tuğgeneral von Oven komutasındaki Özgür Birlikler, resmen 'Reich infazı' olarak tanımlanan harekâtı yürütmek üzere Bavyera sınırından giriyorlardı. Bu harekât sırasında öldürülenlerin sayısı 557'ydi. Aralarında bir Münih birahanesinde oturmuş söyleşen Katolik Aziz Josef Çıraklar Loncası'na bağlı yirmi bir genç de bulunuyordu. Gözünü kan bürümüş 'Kızıl Avcıları' onları 'sovyet' sanmış ve hepsini bulundukları yerde kurşunlamıştı.

(Münih'teki bu karışıklıklar ve ardından gelen kanlı baskı döneminde Alman tarih sahnesine gelecek yirmi altı yıl boyunca adından çok söz edilecek biri çıkıyordu: Münih yakınlarındaki Lechfeld Kampındaki Yüzbaşı Karl Mayr yönetimindeki Propaganda Komando örgütü listesinin on yedinci sırasında, haber alma-propaganda işleriyle görevli Onbaşı Adolf Hitler.)

Berlin'deki Spartakist ayaklanma, Bremen ve Münih'te 'Sovyetlerin' ayaklanması ve 1919 yılı Ocağıyla Haziranı arasında Almanya'nın her yanında görülen 'karışıklıklar' bir noktayı belirtiyordu: 1918–1919 yıllarında bir devrim hareketi başlatmak isteyenler - Komünistler, Sol kesim Bağımsızlar ve Radikal İşçiler - bu hareketi sürdürebilecek güçten yoksundular. Görülen 'devrimci' eylemler aslında kent proletaryasının Sosyal Demokrat yönetimle onun müttefiki ordu ve Özgür Birliklerin karşı-devrimci tavırlarına yönelik bir tepkiydi.

Weimar Cumhuriyeti'nin oturtulduğu yalan temeli: Almanya orduları savaşta yenilmemişlerdi, onları arkadan vuran içerdeki sosyalist politikacılardı!

BÖLÜM: 4

Weimar ve Versay

Şirin Weimar kasabasının Ulusal Kurucu Meclisin oluşturacağı yer olarak seçilmesinin nedeni, kimi tarihçilerin belirttiği gibi Goethe, Schiller ve filozof Herder'le olan ilişkisi ve bu ilişkinin yaratacağı aydın 'liberalizm' ruhuna bağlanan umut değildi. Bu seçimde bütünüyle askeri nedenler rol oynamıştı.

Noske'nin ordu içindeki danışmanları Weimar'ın soldaki İşçi ve Asker Konseylerinden gelebilecek saldırılara karşı Özgür Birliklerin nispeten küçük bir bölümü tarafından savunulabileceğini hesaplamışlardı. Ama olaylar bu hesabın yanlışlığını ortaya koydu. Maercker'in Özgür Birliklerinden küçük bir öncü müfreze 30 Ocak'ta Weimar'a geldiğinde (Meclis 6 Şubat 1919'da toplantıya çağrılmıştı) yerel İşçi ve Askerler Konseyi bu müferezenin üstesinden kolayca geldi ve silahlarını elinden aldı. Maercker Meclisin güvenliğini sağlayabilmek için yedi bin askerinin tümünü kasabaya yollamak zorunda kaldı. Meclisin toplanacağı tiyatroyu, İstasyonu ve Postaneyi işgal etmesi gerekti. 'Askerler ve İşçilerin' kargaşalığı sürdürmeleri halinde sert biçimde karşılık göreceklerini belirten tehditler savurdu. Durumdan iyice emin olmak için Weimar çevresinde bir savunma çemberi oluşturttu.

Yirmi yaşını doldurmuş otuz milyon Alman kendilerini Weimar'da temsil edecek 423 vekil seçmişti. Seçim dönemi ilericilerinin benimsedikleri nisbi temsil sistemi ile gerçekleşmişti. Oysa Weimar Almanyası parlamenter hükümet sisteminin çöküşünü hazırlayan etkenlerden biri bu nisbi temsil sistemi olacaktı. Çünkü Alman parti yapısında yol açtığı bölünmeler kısa süre sonra iş görebilecek bir çoğunluğun oluşturulmasını olanaksız kılmıştı. Cumhuriyetin parlamenter sistemi öyle kötü bir duruma düşmüştü ki Hitler'in devreye girişinden önce bile yerini diktatörlüğe bırakmıştı.

Nisbi temsil sisteminin sağlıksız yanlarının bedelini bu ilk seçimde Sosyal Demokratlar ödemişlerdi. Toplam oyların yüzde 37'sini oluşturan 13,800,000 oy almalarına rağmen, sözgelimi Westminster'de olabileceği gibi işler bir çoğunluk sağlayamamışlardı. Meclis'te çoğunluğu sağlamak için toplam oyların yüzde 18,8'i olan 5,700,000 oya sahip Ka-

Solda, yukarıda, Versay anlaşmasına hücum eden bir Alman karikatürü: Woodrow Wison Almanya'ya soruyor: "Senin de kendi kaderini tayin hakkın var, söyle bakalım, ceplerimi ölümünden önce mi sonra mı boşaltmak istersin? Solda, altta, Anlaşmanın imzalanışı Sağda, Anlaşmaya karşı Köln mitingi.

tolik Merkez Parti'sinin desteğine ihtıyaçları vardı. Öte yandan kimi yasama kararları için gereken üçte iki çoğunluğu sağlamak ancak Katolik Merkez Parti'sinin yanı sıra küçük Demokratik Parti'nin desteğini de almakla mümkün olabiliyordu.

Seçimin ilginç yönlerinden biri de sağcı partilerin Meclis'te nispeten güçlü sayılabilecek biçimde boy göstermeleriydi: Monarşist "Deutsch Nationalle" 2,600,000 (% 8,6) ile büyük sanayicilerinin çıkarlarını savunan ve savaş sırasında ilhakçı zihniyeti şiddetle savunan Dr. Gustav Stresemann gibi temsilcileri bulunan Halk Partisi 1,300,000 oy almıştı. Almanya'nın çok yakın geçmişteki yenilgisine rağmen sağın yeniden canlandığı gün gibi açıktı. Almanya'da her zaman taraftar bulabilmiş olan saldırgan şovenizm bir kez daha sahneye çıkıyordu.

Meclis 11 Şubat'ta Ebert'i Rayh Başkanı seçti ve 12 Şubat'ta bir başka Sosyal Demokrat, Philipp Scheidemann Şansölyelik görevine atandı. İçişleriyle ilgili birtakım ivedi kararların yanı sıra Meclis'in iki önemli görevi vardı: Rayh'a yeni bir Anayasa kazandırmak ve Müttefiklerle barış yapmak. Weimar Anayasası umulabileceğin aksine, Bismarck-ın yarattığı Rayh'ten devrimci denebilecek bir kopuşu sağlar nitelikte değildi. Bismarck'ın hep özlemini çektiği Rayh'ın politik ve yönetsel birliği zayıflamak yerine güçlenmişti. Bismarck'ın oluşturduğu İmparatorluk, krallıkların, prensliklerin, grandüklüklerin egemenlik haklarını tanıdığı halde, yeni cumhuriyet 'land' adını verdiği bu eyaletlerin birçok hakkını ortadan kaldırdı. Bunlar artık kendi devlet ordularına, devlet demiryollarına, ve benzeri kuruluşlara sahip olamayacaklardı. Yalnızca kilise sorunlarında ve eğitimde eski özerkliklerini koruyorlardı. En büyüklerinin kendi parlamentoları ve içişleri için kendi hükümetleri de vardı.

Sosyal Demokratların kuşkularına rağmen, Weimar Anayasası Rayh Başkanına Kayzer'inkine yaklaşan yetkiler tanımıştı. Başkan Alman halkının oylarıyla yedi yıllık bir dönem için seçiliyordu, ama Almanlar gibi otoriteye tapmayı alışkanlık edinmiş bir halk için yetkileri gene de tehlikeli ölçüde genişti. Silahlı Kuvvetlerin Başkomutanıydı. Memurları atama ve işten alma yetkisi vardı. Rayh Şansölyesini ve bakanlarını atama ve alma yetkisi ondaydı. En önemlisi ve en tehlikelisiyse, Anayasanın 48'nci maddesine dayanarak bir tehlike anında yurttaşlık haklarını kısıtlayabilmesi ve diktatörlüğünü gerçekleştirebilmesiydi. Başkan'ın tam olarak hangi tehlikeler anında bu hakkı kullanabileceğini belirleyen bir yasa çıkarılmak şöyle dursun, hazırlanmamıştı bile. Otuzların başlarındaki bunalım sırasında – Weimar trajedisinin son perdesi – 48'nci madde ölmekte olan Cumhuriyete son darbeyi vurmuş ve Hitler diktatoryasının gelişini hızlandırmıştı.

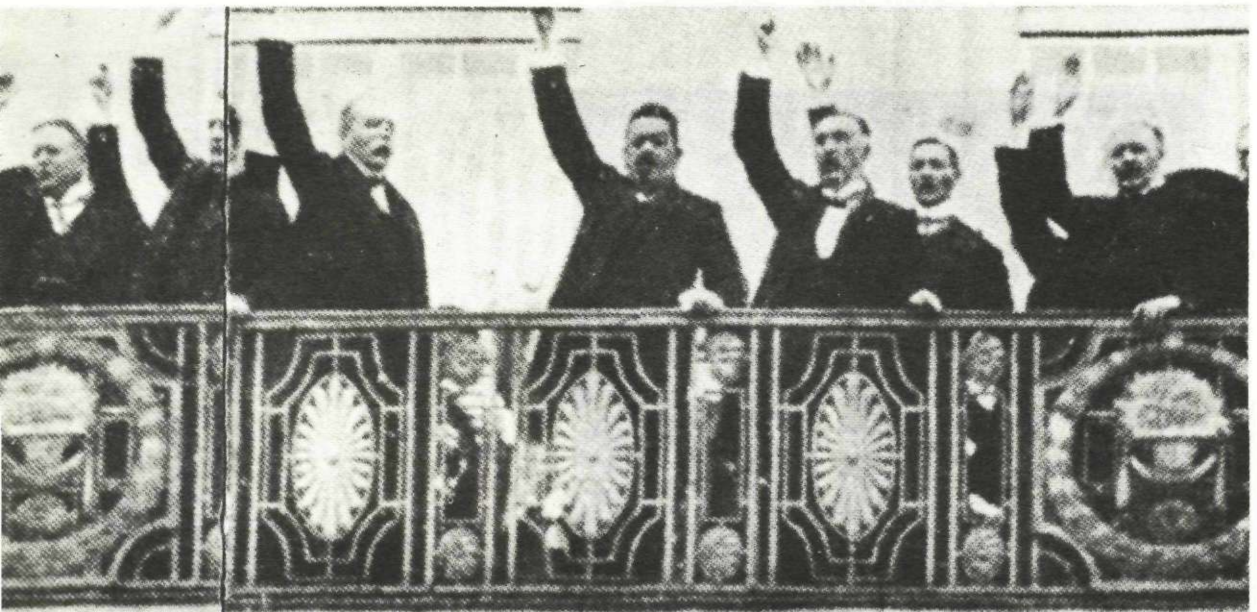
Weimar demokrasisinin altına yerleştirilen ve içlerinde Ebert'le Groener arasındaki gizli ittifak, bunun sonucunda Noske'nin anti-demokratik Özgür Birliklere gittikçe daha çok dayanması, cumhuriyetin Sosyalist kurucuları arasında intihar sayılacak bölünmeler, Başkan'a verilen anti demokratik yetkiler de bulunan 'bombalardan' daha da tehlikelisi vardı: Alman halkının, ülkelerinin güçlenmesi ve kalkınmasını kıskanan düşmanlar tarafından savaş ateşine atıldığına olan güçlü inancı.

Almanya'nın masumiyetine olan inanç öylesine güçlü, bu yöndeki propaganda öylesine büyüktü ki buna inançsızlığın kamuoyu önünde açıklanması vatan hainliği sayılıyordu. Almanya'nın savaş suçlusu olduğunu açıkça gösteren belgeleri ortaya atan yazarlar hapse gönderiliyordu. 'Liberal' sayılan Almanlar ise Almanya'nın savaş suçunun öteki ülkelerce de aynı oranda paylaşıldığını savunmaktan öteye gidemiyorlardı.

Ebert hükümeti biraz dürüst olsaydı Alman Dışişleri Arşivlerini açıp bakar ve 1960'larda cesur Alman tarihçisi Profesör Fritz Fischer'in yayımladığı delilleri bulup çıkartırdı. Bu belgelerde, Fransa ve Rusya'ya oranla Almanya'nın savaşa daha hazırlıklı olduğuna inananların işi bir oldu bittiye getirmek için Arşidük Franz Ferdinand'ın öldürülmesi olayını nasıl istismar ettiklerini açıkça görmekteyiz.

Almanya'nın savaş kışkırtıcılığı gerçeğini kabul etmeye hiç yanaşmayan Ebert Almanya'nın hâlâ güçlü olan propaganda mekanizmasını İmparatorluk Almanyası'nın suçsuzluğunu kanıtlamaya çabalayan kampanyanın emrine verdi. Binbaşı Alfred von Wegerer, Genelkurmay tarafından bu işi yürütmekle görevlendirildi ve gerek yerli, gerekse yabancı yazarların bu tezi savunmalarını sağlaması için kendisine önemli fonlar ayrıldı. Bir yandan bu tez, öte yandan Ebert'in "Bu büyük orduyu arazide hiç bir düşman yenememiştir!" teziyle Sosyal Demokratlar, sağcıların eline büyük bir koz veriyor, kendilerinin nedensiz yere saldırıya uğrayan anavatanı kahramanca savunan orduyu arkadan vuran bir avuç vatan haini oldukları iftirasının ortaya atılmasına zemin hazırlıyorlardı. Bu temanın Hitler gibi bir demagogun eline geçtiğinde Alman halkı üzerinde nasıl etki yapacağını düşünmek pek de zor olmasa gerek.

Öte yandan, Hitler'den çok önce, bu temayı kendince kullanan sıradan Alman vatandaşları vergi kaçırma ve benzeri eylemlerini hain hükümeti yıpratmak amacıyla yaptıklarını söyleyerek haklı çıkmaya çalışıyorlardı. Düzen alabildiğine bozulmuş, çürümüştü.

Şubat 1919 Delegeler Ulusal Meclis balkonundan halkı selâmlıyor. Altta, İlk hükümetin üyeleri. (soldan sağa) Landsberg, Scheidemann, Noske, Ebert, Wissell.

1- Almanya'nın ödeyeceği tazminatların dağılımı.

Fransa 52 %

İngiltere 22 %

İtalya 10 %

Belçika 8 %

Yugoslavya
Romanya 6 5 %
Yunanistan

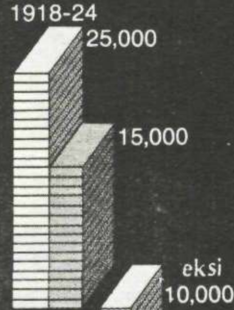
Japonya 75 %

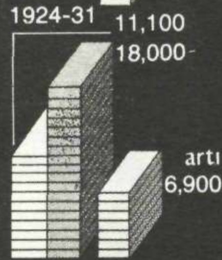

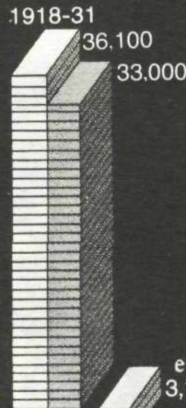
Portekiz 75 %

2- Tazminatlar ve Yardımlar Milyon Mark olarak, tahmini miktarlar

Almanya tazminat olarak ödediklerine karşılık olan miktarı dış borçlanma yoluyla sağlamaktaydı.

GERÇEK ANI

Versay Barış Konferansında Müttefiklerin şartlarının Alman delegasyonuna verildiği gün olan 7 Mayıs 1919'a kadar Almanlar, Müttefiklerin Kayzer'in tahttan indirilmesiyle Almanya'da yeni bir dönemin başladığı inancıyla sunacakları barış anlaşmasının, ne kendilerinin Brest-Litovsk'da Ruslara kabul ettirmek istedikleri anlaşma kadar ağır, ne de 'ılımlı' Şansölye Bethmann-Hollweg'in 1914 Eylül'ünde Fransız ve Belçika topraklarıyla yüklü bir savaş tazminatı talep eden anlaşması kadar karşılanması olanaksız türden olmayacağına kesinlikle inanıyorlardı.

Gerçeği öğrendiklerinde Almanlar beyinlerinden vurulmuşa döndüler. Ulusal Meclis Başkanı Konstantin Fehrenbach, "İnanılmayacak bir şey oldu" diyordu. "Düşmanlarımız bize, aramızdaki en kötümser kişinin bile düşleyemeyeceği bir anlaşma sundular." Cumhurbaşkanı olarak Ebert de anlaşma maddelerine katlanılamayacağı' konusundaki koroya katıldı. Versay'daki Alman delegasyonu bunun hiç bir ulusça omuzlanamayacağını açıkladı. Almanya'nın her yanında protesto mitingleri düzenlendi. Sokak çarpışmalarının en yoğun olduğu dönemlerde bile açık bulunan tiyatrolar yas belirtisi olarak kapatıldı. Dans salonları ve benzeri eğlence yerleri de öyle.

Almanları en çok kızdıran, Müttefiklerin - tıpkı kendilerinin Brest-Litovsk'da yaptıkları gibi - anlaşmayı hiç bir biçimde görüşmeye yanaşmamaları ve birtakım kötü sonuçlar doğurması istenmiyorsa olduğu gibi kabul edilmesini tek koşul olarak ileri sürmeleriydi. Milliyetçiler anlaşmayı hep 'Versay'da dikte ettirilen' olarak niteliyorlardı. Bununla birlikte Bethmann-Hollweg'in dikte ettirmek istediğine oranla hiç de ağır sayılmazdı bu anlaşma.

Anlaşma sonucu Almanya yüzölçümünün sekizde birini kaybetti. Bu kaybın önemli bir bölümü, Alsas Loren ve Schleswig-Holstein gibi Fransa ve Danimarka'dan savaşta alınmış, ya da Polonya'nın dört kez bölünmesi sırasında elde edilmiş topraklardı. Orta Afrika'da büyük bir koloni imparatorluğu kurmayı düşünen ülke bütün kolonilerini kaybetmişti. (Oysa Scheidemann hükümetinde bir de 'Koloniler Başkanlığı' vardı.) Avrupa'nın iktisadi efendisi olma hayalindeki kişiler, bir zamanlar komşularından zorla aldıkları ve kömür, demir, çelik, potas ile kurşun üretilen alanların bir bölünü geri vermeleri istendiği için feryat ediyorlardı. Üstelik Fransa'dan savaş tazminatı isteyen Almanya'nın bu tazminatı kendisinin ödemeye mahkum edilmesi ve askeri iktidarsızlığa doğru itilmesi çoklarını çileden çıkarıyordu. 1919 Mayısı'nda hâlâ sağlam yarım milyon kişiden oluşan Alman ordusu 96,000 er ve 4,000 subay olmak

üzere büyük ölçüde ufaltılıyor, erlerin hizmet süresi on iki, subaylarınsa yirmi beş yıla düşürülüyordu. Zorunlu askerlik yasaklanmıştı. Almanya askeri uçak, tank ve benzeri saldırı silahlarına sahip olamayacaktı. Alman genelkurmayı dağıtılacak ve yeniden oluşturulmayacaktı. Rhineland beş ilâ on beş yıl süreyle Müttefik askerlerin işgalinde kalacaktı. (Almanlar en çok Fransız işgal kuvvetlerinin bir bölümünün Senegalli olmasına kızıyorlar, basın bu askerleri "Kara Utanç" olarak nitelendiriyordu.) Rhine ırmağının doğu kıyısında 50 kilometrelik bir şerit askerden arındırılacaktı. Alman savaş filosu, en büyük gemisi 10,000 tonu aşmayan küçük bir filoya dönüştürülecekti. Bu küçük filo'da denizaltılar (U–boat) kesinlikle "verboten" di.

Başta bütün Almanya Rayh Şansölye Schneidemann'ın "Böyle bir anlaşmayı imzalayan eller kırılsın!" sözlerine kapılmıştı. Gelgelelim Merkez Parti üyelerinden Mathias Erzberger'in "Zorla attırılan imzada samimiyet aranmaz" yolundaki sözleri daha ağır bastı. Bir başka deyişle, bir anlaşmayı imzalamak ayrı şeydi, uygulamak ayrı şey.

Schneidemann ve hükümeti anlaşmayı imzalamaktansa, Müttefiklerin ultimatomunun bitmesine altı gün kala, 19 Haziran'da istifa etmeyi yeğlediler. 22 Haziranda Sosyal Demokrat Gustav Bauer, Şansölye yardımcısı olarak Erzberger'in, Savunma Bakanı olarak da Noske'nin bulunduğu bir hükümet kurdu. Uzun tartışmalardan ve fikir değişikliklerinden sonra, ki bu arada Noske Özgür Birliklerin ve ordunun da desteğiyle askeri diktatörlük ilan etmeyi bile düşünmüştü, Meclis büyük çoğunlukla anlaşmanın imzalanması yönünde oy kullandı. Sürenin bitimine on dokuz dakika kala, Almanya'nın teslim olduğu Fransız Başbakanı Clemanceau"ya bildirildi. Dört gün sonra 1871 de muzaffer Prusya'nın Alman İmparatorluğu'nun kuruluşunu açıkladığı Versay'ın Aynalı Salonunda anlaşma imzalandı.

Almanlar "Versay'da dikte ettirilen anlaşma" olmasaydı, Hitler ve İkinci Dünya Savaşının da olmayacağında ısrar ederler. Kanımca Weimar Cumhuriyeti daha ilk doğduğu gün, Hitler ya da benzeri bir olguya gebeydi. Çünkü Hindenburg ve Ludendorff Baden Prensi Max'a yenilmiş Alman ordusu için bir ateşkes sağlaması konusunda ricada bulundukları zaman akıllarından tek şey geçiyordu: Görüşmeler kazanılacak zamanda derlenip toparlanmak ve "en büyük güç olma" yolunda ikinci darbeye hazırlanmak. Ebert'in Groener'le olan ilişkisi bu ikinci darbeyi kaçınılmaz kılıyordu.

Aslında Versay Anlaşması'nın olağanüstü bir yanı yoktu. Ne insafsız ne de işlerlikten uzaktı. Tek sorun onu hazırlayan devlet adamlarının, toprak alış verişine ilişkin maddeler dışında kalan bölümünün yürürlüğe konması için fazla güç harcamamış olmalarıydı. Toprak konusunda bile hayli isteksiz davranılmıştı.Bu yüzden Hitler'in meydan okuması karşısında boyun eğmekten başka çareleri kalmıyordu.

Weimar'a düşen gölge: Reichswehr birlikleri General von Bardeleben (1) ve General Ludendorff (2) tarafından denetleniyor.

Aşırı sağ iktidara talip oluyor: Özgür Birliklere bağlı askerler Berlin'de Wilhelmplatz meydanında Alman donanma bayrağını çekiyorlar.

BÖLÜM: 5

Baltık'a doğru - Berlin'de darbe

Özgür Birliklerin ve ordunun Weimar cumhuriyetine besledikleri düşmanlık, cumhuriyetin kuruluşundan bir yıl sonra, 1920 Mart'ında, ordunun karşı koymaması sonucu Özgür Birliklerin yasal olarak kurulmuş hükümeti zorla devirmeye kalkışmalarıyla su yüzüne çıktı.

Olayın tek olumlu etkisi oldu. Sosyal Demokrat önderlerin gözünü açtı. Gustav Noske subayların pohpohlarına iyice aldanır olmuştu. General Maercker gibi bir adam ona bağlılığını, "Sizin için Herr Bakan, ben ve adamların parça parça edilmeye razıyız" sözleriyle açıklayınca zavallı Noske inanıyordu. General Groener'e de (18 Mart 1919'da) şu sözleri kendisine yazılı olarak iletince inanmaktan geri durmuyordu: "Yüksek komutanın hükümete güveni vardır, Savunma Bakanlığı'na sınırlı güveni söz konusudur, ancak Savunma Bakanı'na güveni sonsuzdur.

Bu yüzden 13 Mart 1920 sabahı Versay anlaşmasından sonra kurulan yeni ordunun başına getirilen General Hans von Seeckt özel oturuma gelerek ordunun, o anda hükümeti devirmek üzere Berlin e yürüyen Özgür Birlikleri durdurmak için herhangi bir çaba göstermeyeceğini söylediğinde dünya başına yıkılmış olmalıydı. General Reichwehr e kışlada kalmalarını ve tarafsızlıktan ayrılmamalarını emretmişti. Ordunun Özgür Birliklere karşı çarpışmasını emretmek söz konusu olamaz!.. diyerek yerinden kalkmış, gözlüğünü alaycı bir gülümsemeyle düzelterek, "izne çıkıyorum beyler, süresiz izne... diye eklemiş ve salondan çıkıp gitmişti.Hükümet üyeleri de kendilerini Dresden'e götürecek bir araba konvoyuna katılmak üzere Meclis'ten ayrılmışlardı. Noske bitkindi: "Bugün politikanın iflas ettiğini gördüm. diye inliyordu. Subaylara güvenim iyice sarsıldı. Beni yalnız bıraktılar. İntihardan başka çarem yok. Ne var ki Noske kendini öldürmek yerine, istifa ederek bir memuriyet aldı.

1919 İlkbaharında başlayan olaylar böylece doruğuna ulaşmışken, Alman Özgür Birlikleri bağımsızlığına yeni kavuşmuş olan Letonya hükümetinin daveti üzerine, Letonya ve öteki iki kardeş Baltık ülkesi Litvanya ve Estonyayı Bolşeviklerden temizlemek amacıyla Letonya ya girdiler. Baltıklılarla yaptıkları anlaşma çok çekiciydi. Kendi subayları

denetiminde görecekleri hizmet karşılığında (Letonya ordusunda) iyi para alacaklardı.Dört ay hizmetten sonra Letona vatandaşlığına kabul edilecekler, üstelik kendilerine 90 akr toprak verilecekti.

Bu toprak vaadi yetmiş de artmıştı. Kısa sürede binlerce Alman Özgür Birlik askeri yazıldı. General Rüdiger von der Koltz yönetimindeki Özgür Birlikler tümenleri bütün hızları ve bütün vahşilikleriyle Kızıl Ordu'yu yardılar. Nisan ortalarında Litvanya ve Letonya'nın önemli bir bölümü Bolşeviklerden temizlenmişti. Şimdi sıra Letonya başkenti Riga'daydı, Riga kurtarılacaktı!

Bu girişim Letonya hükümet başkanı Karlis Ulmanis'i dehşete düşürdü. Çünkü Almanlar her girdikleri kentte Bolşevikler ve yandaşlarıyla birlikte Letonyalıları da acımasızca öldürüyorlardı. Bunun nedeni Letonyalıların Bolşevik yanlısı olmaları değil, Alman aleyhtarı olmalarıydı. Halk Baltık topraklarını kolonileştirecek bu yeni 'Şövalyelerden' nefret ediyordu. Ulmanis, Almanların Riga'yı ellerine geçirmeleri halinde Letonyalı nüfusu yok edebileceklerinden korkuyordu. Müttefiklere başvurarak 'kiralık' kurtarıcılarından kendilerini kurtarmaları için yardım istedi. Almanların niyetinin Baltık ülkelerini,Polonya'yı işgal, ya da Berlin'e yürümek amacıyla üs olarak kullanacaklarından, belki de her iki eyleme de girişeceklerinden korktuğunu açıkladı.

Müttefikler bu stratejik hesapları birer fantazi olarak yorumladılar. Ancak Almanların bir vahşet simgesi oldukları gerçeği apaçık ortadaydı. Müttefiklerin protestolarına karşı her defasında aynı soru soruluyordu: "Özgür Birliklerin Baltık topraklarını boşaltmasından mı yanaydılar? Eğer öyleyse Bolşeviklere karşı savaşmak üzere ve Özgür Birliklerin yerini tutacak kuvvetleri Baltık'a çıkarmaya hazır mıydılar?"

Müttefikler bu sorulara cevap vermeden, Almanların Riga'yı ele geçirmemeleri gerektiğini bildirdiler. Von der Goltz, Letonya ordusunun bir Alman gücü olmadığını söyleyerek bu bildirilere kulak asmadı. 22 Mayıs'ta bu ordu ve von der Goltz'un ikinci Tümeni (Demir Tümen) Riga'ya girdi ve derhal sıkıyönetim ilân etti.

Riga zindanları çabucak dolduruldu. Şu ya da bu biçimde Bolşevik eğilimli olduğu saptananlar her gün elli kişilik gruplar halinde öldürülüyorlardı. Baltık'taki Alman orduları coşku içindeydiler. Alman askeri yıldızının Müttefiklerin sandığı gibi sönmediğini gösterdiklerine inanıyor ve bundan büyük gurur duyuyorlardı.

Ne var ki zafer kazandıkları anlarda Almanların genellikle yaptıkları gibi, von der Goltz ve komutanları işleri gevşek tutmaya başladılar. Mayıs ayında Müttefikler Litvanya ve Letonya'daki duruma bir son verilmesine karar verdiler. Üç Baltık ülkesine, Finlandiya da dahil olmak üzere İskandinav ülkelerinden asker toplamaları ve askerleri gerekli do-

Kapp'ın lejyonunda bir dinlenme anı

natıma, yiyeceğe ve silaha kavuşturmaları için on milyon sterlinlik bir kredi açılacaktı. General Sir Hubert Gough komutasındaki özel bir askeri misyon Baltık'a gönderilmişti. İngiliz Baltık Filosu, von der Goltz'a Letonya ordusuna herhangi bir biçimde ikmal ulaşmasını önleyecek bir engel oluşturmuştu.

Haziran başlarında General von der Goltz Letonya ordusuna Baltık kıyısından çekilme emri verdi. Riga'nın elli kilometre kadar doğusundaki Wenden'e kadar çekildiler. Burada, Haziran sonlarına doğru Letonya ve Estonyalılardan oluşan birleşik güç karşısında tutunamayarak yenildiler. Aynı şey birkaç gün sonra Demir Tümen'in başına da geldi. Versay Anlaşmasının imzalandığını öğrenen von der Goltz, bütün Alman kuvvetlerinin Baltık devletlerinden çekilmesine ilişkin bir anlaşma imzalamaya zorlandı. Gönüllülerin çoğu Almanya'ya döndü. Çelik miğferlerinde, hâlâ Baltık Özgür Birlikleri'nin amblemi olan gamalı haç duruyordu...

Gelgelelim, Demir Tümen'in kimi birlikleri Letonya'da kalmışlardı. 1919 yılı sonlarında Özgür Birlikler hâlâ ortalığı yakıp yıkıyor, insanları öldürüyor, kendilerine söz verilen parayı ve toprağı istiyorlardı. Alman hükümeti bunların terhis edilmesi için âdeta yalvarıyordu. Bakanlar soruna ciddi biçimde eğilmişlerdi. Çünkü Özgür Birlikler'in Berlin'e yürüyerek bir hükümet darbesi düzenlemeyi tasarladıklarına inanıyorlardı.

Hükümet bir askeri darbeden korkmakta haklıydı. Versay Anlaşmasını kabul etmek ve bunun sonucunda ordunun gücünü 400,000 kişi azaltmakla, (böylece ciddi bir ekonomik bunalım anında bu askerleri sokağa atmış oluyorlardı) Noske ve hükümeti subayların hışmını çekiyordu.

KAPP'IN GİRİŞTİĞİ DARBE

Özgür Birlikler'in ve ordunun henüz kesinleşmemiş darbe tasarılarının ardında güçlü sanayiciler ve toprak sahipleri vardı. Özgür Birliklerin desteklenmesi için o ana dek zaten bir hayli yatırım yapan bu kişiler Nationale Vereinigung (Ulusal İttifak) a dahil aşırı Tutucularla ilişkiliydiler. Önderliklerini, Kasım 1918'de darbeci Yüzbaşı Waldemar Pabst ve Dr. Wolfgang Kapp'la birlikte kılık değiştirmiş olarak İsveç'ten dönen Ludendorff yapmaktaydı. Ocak 1919'da Berlin'de Spartakist – Komünist harekâta karşı yürütülen eylemlere komuta eden General von Lüttwitz, Dr. Kapp ve Ulusal İttifak'la ilişki halinde olan yüksek rütbeli subaylardandı.

Özgür Birlikler Berlin sokaklarında kimlik denetiminde

1919 yılı biterken bir karamsarlık havası her yanı kaplamıştı. Kimse cumhuriyetin ve hükümetin altı aydan fazla dayanabileceğine inanmıyordu. Lüttwitz'in yakın yandaşlarından Albay Reinhard askerlerine verdiği söylevde hükümeti 'bir haydut sürüsü' olarak nitelemişti. Ne var ki hükümet onu cezalandırmak yönünde herhangi bir girişimde bulunmadı. Noske, Reinhard'ın söylevinin rapor edilebileceğini düşünmediğini belirterek bağışlar bir tutuma girdi. İşte tam o anda, (3 Şubat 1920) Müttefikler, kasten yaparmışçasına, savaş suçlusu olarak yargılanacak 900 Alman'ın teslim edilmesini istediler. İsteyenler arasında savaşta şu ya da bu biçimde sivrilmiş bütün isimler yer alıyordu: Hindenburg, eski Veliaht Prens, onun iki kardeşi, Feldmareşaller, politikacılar, subaylar ve yedeksubaylar.

Bu duruma Alman kamuoyunun tepkisi müthiş oldu. Gazetelerde geniş biçimde yer alan söylevinde Von Lüttwitz savaş pahasına da olsa direnmeleri gerektiğini açıkladı. General Hans von Seeckt kurmay subaylarına, hükümet Müttefiklerin isteklerine karşı çıkmazsa, ordunun çıkacağını söyledi. Ardından bir savaş çıkması riskini göze alabileceğini ekledi. Açıklamasında Müttefiklerarası Kontrol Komisyonu'nun Alman silahlarının yok edilmesine ilişkin kararına uyulmayacağına ilişkin bir söz de vardı. O andan itibaren Alman ordusu yalnızca kâğıt üzerinde azaltılacaktır.

Kontrol Komisyonu - haklı olarak - Yüzbaşı Herman Ehrhardt ve General von der Goltz'un yönetimlerindeki Özgür Birliklern dağıtılmasını istediğinde kamuoyunun ve yöneticilerin durumu buydu.

Toplam on iki bin kişiden oluşan bu iki Özgür Birlik, Berlin'in hemen yakınlarındaki Döberitz Kampına yerleştirilmişti. 1 Martta Lüttwitz buradaki bir geçit törenine katıldı. Sonra ateşli bir konuşma yaparak, ne Müttefiklerin, ne hükümetin ne de bir başkasının kendilerini dağıtmasına izin vermeyeceğini açıkladı. Sanki o anda Berlin üzerine yürüyecek gibiydi.

Belki de niyeti gerçekten buydu. Ancak Ebert'e Ulusal Meclis ve başkanlık için yeni bir seçim yapılması yolunda bir başvuruda bulunması önerisini kabul etti. Lüttwitz önerilerini Ebert'e bizzat iletmeye karar verdi. Ama öfkeli general nutkuna başlamadan, Noske atıldı: "Herr General, bu kez ileri gittiniz... çok ileri gittiniz." Lüttwitz şaşkındı, Noske devam etti: "Emirlere uymanızın, ya da çıkıp gitmenizin zamanı geldi artık. Bütün ordunun arkanızda olduğunu sanıyorsanız aldanıyorsunuz. Kuvvet kullandığınız takdirde genel grev ilân ederiz."

Ancak bu tehdit Lüttwitz, Kapp ve Özgür Birlikleri durduramadı. 12 Martı 13 Marta bağlayan gece on iki bin kişiden oluşan iki tugay Berlin'e doğru on iki millik yolculuğa başladı. Seeckt'e bağlı olan Reichswehr işe karışmadı.

Seeckt'in askerlere verdiği emir, kurnazca bir manevranın ürünüydü. Lüttwitz kazanırsa, sorun yoktu. Ordu eski durumuna döndürülebilirdi. Hükümet genel grev sayesinde kazanacak olursa, grevcileri denetim altında tutabilmek için orduya gerek duyacaktı. Olaylar ne yönde gelişirse gelişsin Seeckt'in yeri sağlamdı.

Dr. Wolfagang Kapp uçuş giysileriyle. Darbesinin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine Kapp İsveç'e kaçtı.

Ayın 20'sinde, sabahın erken saatlerinde Şansölye Bauer, Noske ve yanlarındakiler Dresden'e doğru yola çıktılar. Birkaç saat sonra askeri bandoların eşliğinde Özgür Birlikler Brandenburg Kapısı'ndan geçiyorlardı. Onları karşılayan Lüttwitz ve Ludendorff üniformalıydılar. Kapp ve öteki siviller gayet resmi giyinmişlerdi. Bütün komplocuların giyimleri mükemmeldi.

Ne var ki, mükemmel olan yalnızca giyimleriydi. Aradan beş gün geçtikten sonra Kapp darbesi, Dr. Kapp'ın akıl almaz beceriksizliği ile Ebert hükümetinin ilân ettiği genel grevin etkili oluşu nedeniyle başarısızlıkla sonuçlandı. Sonunda Kapp bir taksiye binerek kendisini İsveç'e götürecek olan özel bir uçağın beklediği Tempelhof havaalanına gitti. Herkes gittikten sonra Wilhelmstrasse'deki Şansölyeliğin kapısına gecikmiş bir darbeci geldi: Adolf Hitler'di bu.

Hitler Bavyera Reichswehr'in sağladığı bir uçakla ve yanında bir kişi olduğu halde gelmişti Berlin'e. Görevi, Bavyera Reichswehr'iyle Özgür Birlikler'in Kapp ve Lüttwitz'le işbirliği yapması olanağını araştırmaktı. Şansölyeliğe girmek üzereyken, karşısına esmer, ufak tefek, yabancı görünümlü bir adam çıktı; adamın elinde şişkin bir evrak çantası vardır.

Hitler kendisine önemli bir hava vererek, "Herr Rayh Şansölyeyi nerede bulabilirim?" diye sordu. "Münih'den geliyorum, önemli bir görevle yükümlüyüm. Ekselanslarını hemen görmem şart."

Eli çantalı, ufak tefek adam, "Buradan derhal ayrıl ve uçağa atladığın gibi Mühin'e dön," dedi, "Dr. Kapp ve ötekiler gittiler. Her şey bitti. Polis neredeyse gelir buraya. Tutuklanmak istemiyorsan hemen kaç. Kusura bakma, daha fazla kalamam. Gitmeliyim. İyi Şanslar!"

Hitler'i kariyerinin ilk basamağındayken kurtaran bu ufak tefek adam, Trebitsch - Lincoln adlı bir Macar Yahudisiydi. Geleceğin diktatörüyle bu garip karşılaşması, vaizlik ve İngiliz Avam Kamarasında üyeliğin de dahil olduğu ve Çin'de bir Budist manastırında son bulan serüvenli bir kariyerin ilginç anlarındaydı. Son üç gün boyunca Kapp hükümetinin Basın ve Sansür İşleri Yöneticiliğini yapmaktaydı.

Kapp darbesinin başarısızlıkla sonuçlanması Özgür Birliklerin sonu demek değildi. Bu darbe de son darbe olmayacaktı. Hitler'in Dr. Kapp-ın işbirliğini isteyeceği Bavyera darbesi 13 Mart gecesi gerçekleşti. Kapp darbesinin aksine, bu darbe başarılı oldu. Sosyal Demokrat Hoffman'ın hükümeti devrildi ve yerine Monarşist Gustav von Kahr yönetiminde sağcı bir rejim kuruldu. Bavyera artık Özgür Birliklerin ve onlar gibi Almanya'yı "Hain Cumhuriyet"ten kurtarmak isteyenlerin sığındıkları bir yer olmuştu.

Hitler daha sonra bu sağcı unsurlara dayalı olarak, cumhuriyete karşı kendi darbesini, yani ünlü 8 Kasım 1923 Münih darbesini gerçekleştirmeyi deneyecekti.

Özgür Birliklere ait afişte doğu sınırının Bolşevit "tehditine" karşı korunması çağrısı yapılıyor. "Yoldaş, bana yardımcı ol!"

Gizli Kara Ordu'nun mahkemesi. Gözü yaşlı yargıçlar ve çiçek sunan polislerle Weimar mahkemelerinin Sağı kayıran tutumları sergileniyor.

BÖLÜM: 6

Sovyet Rusya ile andlaşma

Kapp komplosunda yardımlarından yararlanılan emekçi Jinn'i ele geçirmek için hükümetin orduyu kullanacağını tahmin eden General von Seeckt haklı çıktı. Endüstri bölgesi Ruhr'da kömür madencileri ve metal işçileri greve gittiler. Komünist liderlerin öncülüğünde Düsseldorf, Essen ve Batı Ruhr bölgesini işgal eden dört tümenlik güçlü bir Kızıl Ordu kurdular. Thuringia'da Komünist gerilla lideri Max Hölz, Sovyet Cumhuriyeti diye adlandırdığı bir düzen kurdu.

İtibardan düşen savunma bakanı Noske'nin yerine geçen Otto Gesler'in emri ile isyancıları bastırmak için her iki bölgeye de Özgür Birlikler gönderildi. Baltık'ta gösterdiklerine eş zalim bir güçle isyanları bastırmayı başardılar. Acımasızdılar. Yaralılar ve esir düşenler anında öldürülüyordu. Öğrenci gönüllülerinin de desteklediği iki hafta süren iç savaştan sonra Hükümet olaya el koydu ve düzeni sağladı. Max Hölz kaçmayı başardı.

O günden 1923 yılı sonuna dek Almanya ardı kesilmeyen politik karışıklıklara sahne oldu. Zaman zaman Komünistler veya sağcılar hükümeti devirmek amacı ile ayaklanıyorlardı. General von Seeckt komutasındaki, aslında anti-Marksist Reichswehr "bekle ve gör" politikasını gütmekteydi. Reichswehr hükümeti desteklemiyor ve kendisi ile bir düzeyde tutuyordu. Politik yeteneği el verdiği ölçüde Seeckt "Reichswehr, hükümet içinde hükümettir" sloganını benimseyerek ordunun Rayhstag ve hükümetten bağımsız olmasını gerçekleştiriyordu. Savunma Bakanı dahi kendisinin bilmesi uygun görülenden fazlasını öğrenemiyordu. Çünkü, Seeckt, Versay andlaşması ve koşulların yerine getirildiğini kontrolle görevlendirilerek Almanya'ya gönderilen Müttefikler komisyonuna karşı gelmek için gizlice yeniden silahlanma politikasını sürdürmekteydi

Politikasını sürdürmesine antlaşma da yardımcı oldu. Reichswehr'in 500.000 den 100.000 subay ve ere indirilmesini gerektiren koşulların uygulanmasında Seeckt yeni ordunun kısa sürede geliştirilebilecek ve erlerin assubay, assubayların subay ve subayların de general olacak yetenek ve seçkinlikte olduğuna garanti verebiliyordu. Seeckt'in politik ve askeri görüşlerine katılmayanlar bu seçkin topluluktan atılmaktaydı. Demokratlara kesinlikle yer yoktu.

Her şekilde Seeckt andlaşmada belirtilen 100.000 kısıtlamasına uymamaktaydı. Emrindeki Özgür Birliklere ek olarak, Sivil İşçi Kuvvetleri perdesi altında, yiyecek ve maaşları Reichswehr tarafından karşılanan, 20.000 kişilik "Kara Reichswehr" diye anılan bir güce daha kumanda etmekteydi. Bu gücün görevi, Yukarı Silezyadaki Polonyalılara karşı açıkça ilan edilmeyen savaşı sürdürmekti.

Varlığını Kontrol Komisyonundan gizlemeyi amaçlayan "Kara Reichswehr", Seeckt'in de desteğiyle ortaçağın gizli Femegerihte mahkemelerinin oturumlarını yeniden başlatmıştı. Bu oturumlar, Alman sırlarını Müteffiklere açıkladıklarından şüphelenilen Almanları ölüm cezasına çarptırıyordu. Sonuç, birçok hunharca cinayetten ibaretti. Seeckt, Kara Reichswehr ve Femegerihtenin varlığından Berlin'deki Yüksek mahkemeye yazdığı gizli bir mektupta söz etmiş, bunların gerekliliğini savunmuştu. Almanya'nın o günkü durumunda normal adli yöntemlerin uygulanamayacağını belirten Seeckt, İşçi Güçlerin ellerinde tuttukları vatan hainlerinin ülke yararları için bir an önce idam edilmeleri gerektiği görüşündeydi.

AYIYLA OYNAŞMA

Müttefiklerarası Kontrol Komisyonu Almanya'da kaldığı sürece, birçok askeri eylem, ne kadar iyi kamufle edilirse edilsin, ne kadar çok 'hain' vurulursa vurulsun, Reichswehr'e yasak olacaktı. Seeckt Müttefiklere karşı durabilecek bir güç aramaya başladı. Bu güç Bolşevik Rusyaydı.

Reichswehr-Savunma Bakanı Gessler'in bilgisi ve onayıyla–daha 1921 yılında Rusya'yla görüşmelere başlamıştı. Görüşmelerin amacı, Almanya'ya Versay Anlaşmasıyla yasaklanan silahların Almanya tarafından imal, deneme ve eğitiminin yapılmasını sağlamak, Kızıl Ordunun da Alman askeri teknikleri ve imalat sürecinden yararlanmasını mümkün kılmaktı.

Reichswehr'in koruyuculuğunda, görünürdeki işlevi ihracat ve ithalatı artırmak olan ama gerçekte, aralarında Kubişev'deki zehirli gaz fabrikası ve kimyasal savaş araştırma merkezi, Tula ve Leningrad'daki mermi fabrikası, Kazan'daki zırhlı araçlar ve tanklar fabrikası, Moskova yakınlarındaki Fili'de bir havaalanı, Voroneş yakınlarında, Lipezk'teki bir hava üssü de bulunan bir dizi askeri kuruluşu oluşturma amacı güden 'Ticari Girişimlerin İlerletilmesi için Birlik' kuruldu.

Rus–Alman ortak girişimlerinin en önemlisi Lipezk'teki hava üssüydü. 1925 yılından, Hitler'in Versay anlaşmasını reddederek Ruslarla sürdürülen bu gizli işbirliğini gereksiz kıldığı 1935 yılına kadar bu üste topçular, telsiz operatörleri ve yer görevlilerine ek olarak 120 yetenekli Alman avcı ve bombardıman uçağı pilotu yetiştirildi. Bu Luftwaffe'nin oluşturulmasında çok değerli bir çekirdek olacaktı. Ayrıca Almanya'da imal edilen yeni Alman uçakları için Lipezk bulunmaz bir deneme alanıydı.

Ancak bu askeri sonuçların dışında Reichswehr ile Kızıl Ordu arasındaki görüşmeler Rapallo anlaşması olarak bilinen diplomatik devrimin doğuşunda temel oldu. Bu anlaşmayla o güne dek Avrupa'nın sefilleri olarak değerlendirilen Almanya ve Rusya, pek müsterih durumdaki Müttefiklere kafa tutuyordu. rdu.

Rappallo'nun mimarları—Rus devlet adamı Georgi Çiçerin (solda) ve Alman diplomat Ago von Maltsan.

Almanya'nın ödemesi gereken tazminatlar konusunda süregelen çekişme, 10 Nisan–19 Mayıs 1922 tarihleri arasında, Cenova'da aralarında büyük güçlerin henüz tanımadıkları Sovyetler Birliği'nin de bulunduğu yirmi sekiz ülkenin bir ekonomik konferansta toplanmaları sonucunu doğurdu. Büyük güçler, özellikle Fransa, Sovyetler Birliği'nin Çarlık Hükümetinin borçlarını tanımasını istiyordu. Sovyetlerin buna boyun eğmesi halinde, Almanya'ya tazminat talebinde bulunmasını kabul edeceklerini belirtiyorlardı. Böyle bir durumda Almanya'dan alınacak tazminat İngiltere ve Fransa'ya geçirilerek Çarlığın borçları kapatılacaktı. Almanya bu öneriye kesinlikle karşıydı. Gerçekleşmesi halinde tazminatların yükü artmakla kalmayacak, Fransa, İngiltere ve Rusya'nın üçlü İtilafı yeniden oluşturulacaktı. Seeckt'in beşinci Rus–Alman paylaşmasıyla Polonya'yı bölerek Versay anlaşmasını likide etme umutları da sönmeye mâhkumdu. (Seeckt Polonya'yı Versay sisteminin temel taşlarından sayıyordu.)

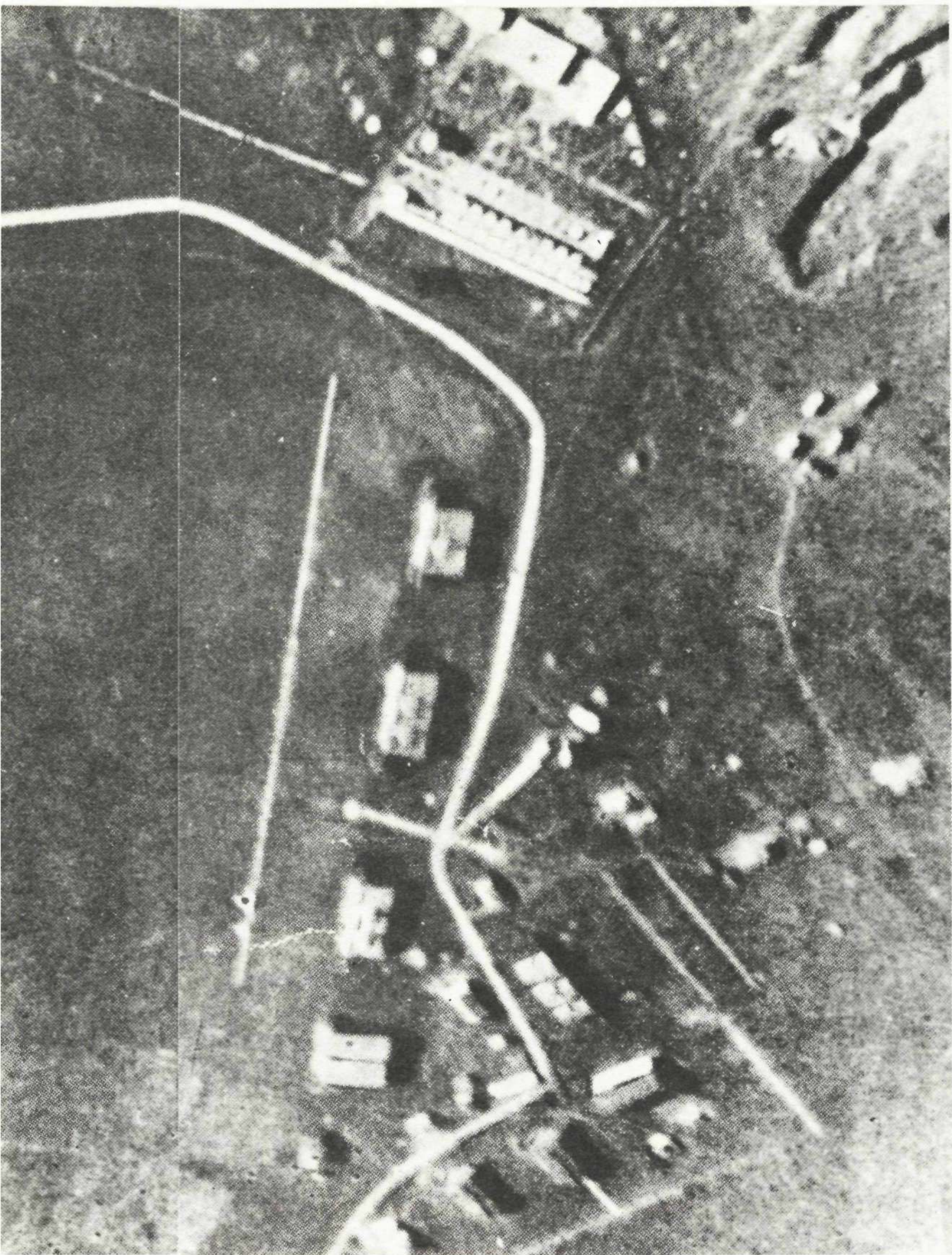
15 Nisan akşamı Alman delegasyonu birkaç kaynaktan Rusların İngiliz ve Fransızlarla anlaşmaya vardıklarını öğrenmişti. 16 Nisan Pazarı saat ikide, Alman Dışişleri Doğu Bölümü başkanı Ago von Maltzan, Rus delegasyonu başkanı Georgi Çiçerin tarafından ziyaret edildi. Çiçerin, Maltzan'a daha sonra kendisine gelerek bir anlaşmaya varılıp varılamayacağını görüşmelerini söyledi.

İki delegasyon o yakınlardaki Rapallo'da biraraya geldiler ve 16 Nisan'da anlaşma imzalandı. Anlaşmanın ilk maddesi şöyleydi: "Alman Rayhı ve Sovyetler Birliği savaş sırasında ortaya çıkan giderleri ve zararlardan doğan ödemeleri kabul etmemektedirler." Müttefik devlet adamlarının arkasında Almanlar ve Ruslar birlikte hareket ederek kendilerini soyutlayan boykotu kırmışlardı. Cenova Konferansının büyük sansasyonu buydu. Bunun dışında hiç bir sonuç doğurmamıştı. Almanya'yla Müttefikler arasındaki tazminatlar çekişmesi olduğu yerde duruyordu.

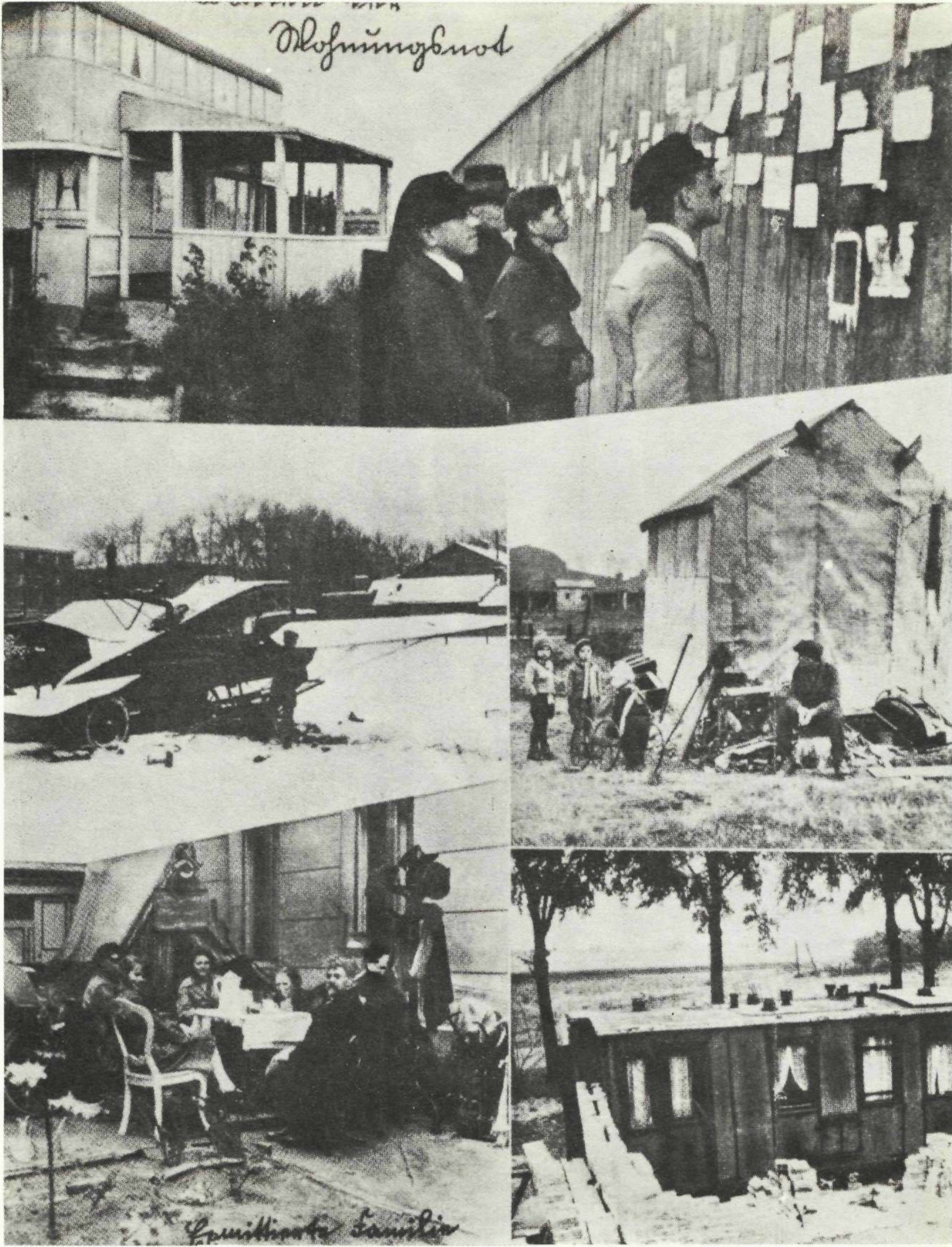
Sağcılar yeni anlaşma üzerine pek çok umutlar inşa ettikleri halde, (Seeckt şöyle diyordu: "Rusya'nın ekonomik, askeri ve politik alanda güçlendiğini görmek istiyoruz, çünkü bu bir müttefikin güçlenmesi anlamındadır... Rusya'nın silah sanayiinin gelişmesine yardım ederek de gereğinde bu sanayiden yararlanarak kendimizi güçlendireceğimiz açıktır.") anlaşmanın mimarı sayılan akıllı devlet adamı Walter Rathenau Yahudi olduğu için sağın hücumuna uğruyordu.

23 Haziran'da sağcı Alman Milliyetçi Partisinin demagoglarından Karl Helfferich, Rayhstag'da onu Alman halkına ihanet etmekle suçladı. Ertesi sabah Rathenau Berlin'deki evinden açık bir arabayla ayrıldı. Onu izleyen bir başka araba bir dönemeçte Rathenau'nun arabasını geçerek sıkıştırdı. İki araba yanyana geldiğinde arkadan gelen arabadakilerden biri otomatik bir silahla ateş açtı; öteki de bir el bombası fırlattı. Rathenau ölüm derecesinde yaralanmıştı.

Suikastçiler Binbaşı Ehrhardt'ın Baltık Özgür Birlikleri, Femegerichte üyeleri tarafından kurulan Örgütlenme Konsülü'ndendiler. Biri kendilerini izleyen polis tarafından vuruldu. Öteki intihar etti.

Rapallo'nun meyvelerinden — Sovyetler Birliği sınırlarındaki Lipezk'de, Alman pilotlarının eğitimi için kullanılan gizli üssün havadan çekilmiş fotoğrafı.

Savaş sonrası Almanya'nın durumunu gösteren bir dizi fozoğraf: Varolmayan işlerin peşindeki işçiler, barakalar, tren vagonları, hatta terkedilmiş uçaklarda yaşamlarını sürdürmeye cabalıyorlar.

BÖLÜM: 7

Hitler'in ilk girişimi

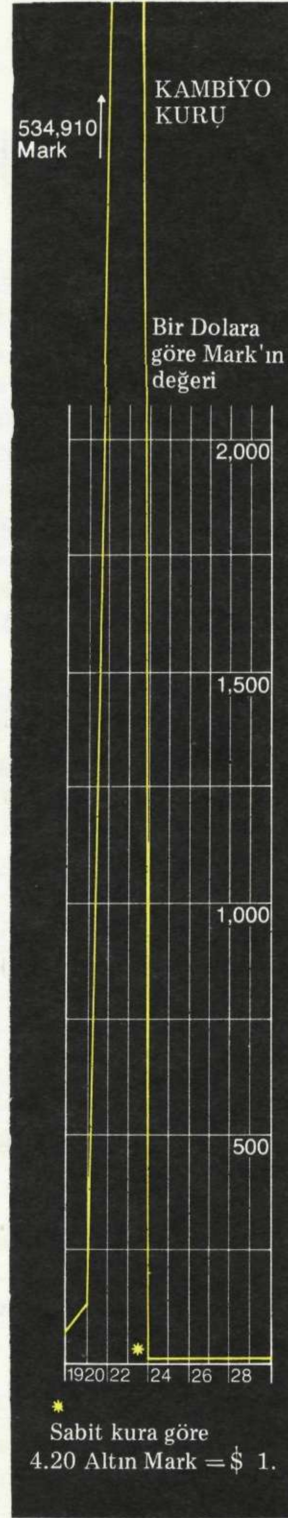
Walther Rathenau'ya düzenlenen suikastın ardından Almanya'nın enflasyon uçurumuna sürüklenmesi daha da hızlandı. Mark'ı Sterlin ve Dolarla değiştirip, tekrar Mark'a çevirmek yeni bir geçinme yolu olmuştu. Bütün büyük kentlerde köşe başlarını tutan ve derme çatma dükkânlarda çalışan sarraflar türemişti. Simsarlar yollarda gezinerek resmi kurun çok üstünde fiyatlarla para alış verişi yapıyorlar, kısa zamanda kendiliğinden belli bir kâr elde edeceklerinden emin gözüküyorlardı. Nitekim kurulan pazar hep onları doğruluyordu. 1922 Ocak'ın da sarraflar bir dolara 200 Mark ödüyorlardı. Ocak 1923'de bu oran bir dolar 18.000 Mark'a yükseldi, enflasyonun sonu olan 15 Kasım 1923'de ise bir dolar 4,2 milyon Mark'tı.

Almanlar enflasyonu, Rayh Hazinesinin Versay Anlaşması uyarınca Müttefiklere ödediği büyük miktarlardaki tazminatlara bağlamaya eğilimlidirler. Oysa bu doğru değildir. 1921–23 yılları arasında Almanya Müttefiklere pek az tazminat ödemiştir. Doğru olan ise, Almanya'nın Mark'ın değer kaybetmesini tazminatları ödememek için bahane olarak kullandığıdır.

Mark'ın değer kaybetmesi savaş sırasında başlamıştı. Nedeni, Almanya'nın savaş giderlerini vergilerle karşılamaya yanaşmamasıydı. Almanlar savaşı kazanarak Müttefiklere ödetecekleri umuduyla savaşı kredilerle yürütmeyi yeğlemişlerdi. Savaş Almanya'ya 164 milyar Mark'a malolmuştu. Bu miktarın 93 Milyarlık bölümü savaş borçlanmaları, 29 Milyarlık bölümüyse hazine bonolarıyla sağlanmıştı. Kalan miktar para basarak sağlanmıştı. Vergiler yoluyla edinilen bir fenig bile neredeyse yoktu.

Sosyal Demokratların iktidara gelmeleriyle birlikte, savaştan büyük kârlar etmiş sanayiciler ve benzerlerini ağır vergilere bağlamaları beklenirdi. Ne var ki Sosyalistler toplayacakları bütün vergilerin savaşı kazanan saldırganların cebine gideceği mitine inanıyor ve vergi çıkarmayı, toplamayı ve ödemeyi ulusal çıkarlara aykırı sayıyorlardı. Onlar ve onların ardından gelen hükümetler Rayh'ın gittikçe artan giderlerini hep para basarak karşılamaya çalıştılar. 1923 yılı ortalarında Reichsbank 300 kâğıt fabrikasını ve 150 basımevini Almanya'ya para sağlamakla görevlendirmişti.

Almanya'da 1920–23 yılları arasında yaşanan büyük enflasyon.

Enflasyonun kurbanları tasarruflarını ve yatırımlarını yitiren orta sınıflarla, (savaş borçlanması tahvillerinin baş alıcısı onlardı) ücretleri değersiz kâğıt parçalarıyla ödenen proletaryaydı. 1923 Ekim'inde kalifiye bir işçinin haftalık ücreti, ancak bir çuval patates almaya yetiyordu. Yarım kilo yağ dokuz on saatlik bir çalışmayla elde edilirken, tereyağı için iki gün çalışmak gerekiyor, sıradan bir çift ayakkabı altı haftalık çalışmanın ücretiyle, bir takım elbise ise yirmi haftalık çalışmanın ücretiyle satın alınabiliyordu.

Tutumlu Alman orta sınıflarının Marksist bir devlet tarafından değil, özel mülkiyeti korumaya kendini adamış burjuva hükümetler tarafından ezilip, yıkılması tarihin ilginç noktalarından biriydi. Bununla birlikte sağcı propagandacılar suçun Müttefikler, demokrasi düzeni ve Yahudilerde olduğunu ileri sürerek gerçek suçlunun saklanması yönünde hatırı sayılır çabalar gösterdiler.

Enflasyondan yararlananların başında Rayh'ın kendisi geliyordu. Bütün iç borçlarından kurtulmuştu. Tarihçi AJP Taylor'un da belirttiği gibi, "Almanya tıpkı 1871'de umduğu gibi bütün borçlarından arınmıştı", yani, "mali durumu yitirilmiş bir savaştan çok zaferle çıkılmış bir savaşın sonundaki durumu andırıyordu."

Savaştan kârlı çıkmada ikinci sıra, Fransa, Belçika ve Rusya'nın endüstri alanlarına gözlerini dikerek Almanya'yı savaşa sokan ve savaşın ardından barış anlaşmalarını engelleyen sanayicilerdi. Alman malları, toprak ve ham maddeler yüksek fiyatlarla satın alınıyordu. Ne var ki alıcılar, ödemelerini geciktirerek, Mark'daki düşüşlerin fiyatları gülünç hale getirmesini bekliyorlardı. Mark aleyhindeki spekülatörler - bunların en azgını mülti milyoner Hugh Stinnes'di-satılabilecek, değerli her şeyi satın alıyorlardı. Alımları krediyle yapıyor ve değersiz kâğıt Marklarla ödemede bulunuyorlardı. Stinnes büyük bir endüstri imparatorluğu kurmuştu, elinde kömür madenleri, demir çelik fabrikaları, kâğıt fabrikaları, kimyasal kuruluşlar, gazeteler, oteller, büyük topraklar ve gemi filoları bulunmaktaydı.

Almanya kâğıt üzerinde iflasa doğru gidiyordu. Gelgelelim görünen durum aksine işaret ediyordu. Ülkede bir tırmanış vardı adeta. Lokantalar kumarhaneler ve gece hayatı merkezleri korkunç iş yapıyorlardı. özellikle gece hayatında cinsel sapmalara geniş yer veren yerler.-Enflasyon herkesi milyoner yapıp çıkmıştı. Yalnız dolarları, Hollanda florinleri ya da İsviçre Frankları olan yabancılar değil, pek çok kadın ve erkek gerçek milyonerler gibi yaşamaktaydı.

Bu koşullar altında Fransa'nın, Almanların ödeme güçlükleri çektiklerine ilişkin itirazlarına kulak asması beklenemezdi. Fransızlar savaşta 21.000 fabrikayla, bütün madenlerini yitirmişlerdi. Altı milyon akr'lık toprak harap olmuş, 5000 mil uzunluğunda demiryolu kullanılmaz hale gelmiş, 319.000 bina yıkılmış, daha da fazlası hasara uğramıştı. Fransa'nın, Almanya'nın sahte iflas iddialarıyla işin içinden sıyrılmalarına göz yummayacağı kesindi.

FRANSA GİDİŞİ HIZLANDIRIYOR

9 Ocak 1923'de, Tazminat Komisyonu'nun Almanların borçlarından bilerek kaçtıklarını belirtmesi üzerine Fransa Başbakanı Raymond Poincaré 5 tümenin Ruhr bölgesini işgal etmesini ve Almanların tazminat olarak Fransa ve Belçika'ya göndermeyi kabul ettikleri kömürün teslim edilmesini sağlamalarını emretti. Bir Belçika Tümeni Fransızlara katıldı, ama İngilizler karışmadılar. Wilhelm Cuno başkanlığındaki Alman hükümeti, yöre halkını işgalcilere karşı boykota çağırdı. Madenciler ve çelik işçileri greve gittiler. Fransa ve Belçika'ya hiç bir tren ya da gemi kalkmadı. Kayser'in 1914'de savaşı başlatmasından yana Almanlar ilk kez böylesi bir birlik içine giriyorlardı. Ama grevciler geçinmek zorundaydılar. Rayh grev ödentileri dağıttı; bunun sonucu olarak Mark daha da düştü.

Hükümet pasif direniş çağrısı yaptığı halde, Özgür Birlikleri durdurmanın olanağı yoktu. Fransızlara baskın ve sabotajlar düzenlemeye başladılar. Çok geçmeden giriştikleri hareket 132 kişinin ölümüne ve on bir ölüm cezasının kabulüne yol açtı. Almanlar bir ara sağladıkları sempatiyi büyük ölçüde yitirdiler.

Ruhr 'Pasif Direnme hareketine öncülük eden Cuno hükümeti 12 Ağustos 1923'de çekildi. ve yerine Dr Gustav Stresemann başkanlığında bir hükümet geçti 26 Eylül 1923'de bu hükümet 'Pasif Direniş'in sona erdiğini açıkladı.

Savaş sırasında Dr. Gustav Stresemann Anayurt Partisi'nin (Nazileri doğuran kaynaklardan biri) önde gelen üyelerindendi. General von Seeckt ve sanayiciler gibi, o da Almanya'nın Avrupa hegemonyasını yeniden kazandığını görmek istiyordu. Ama gene Seeckt gibi, Almanya'nın henüz Müttefiklere kafa tutacak kadar güçlü olmadığının farkındaydı. Versay Anlaşmasının koşullarını yerine getirir görünerek kuşkuları bastırma siyaseti (Erfüllungspolitik) gütmek zorundaydı. Bu arada Kontrol Komisyonu'nun erken görevden alınması, işgal ordularının süre dolmadan çekilmesi ve Almanya'nın tazminatlarını ödemesi ve ekonomisini yeniden kurması için uluslararası yardımlar sağlanması gibi ödünler koparmaya çalışıyordu.

Eylül 1923 - müstakbel diktatör üniformalı Nazilerin geçit resmini izliyor. Yanında duran Yahudi aleyhtarı propagandanın en gözü dönmüş kişilerinden Julius Streicher.

1923 darbesinin başarısızlığa uğramasından sonra Hitler yaşam öyküsü olan Mein Kampf (Kavgam) ı satmaya çalışıyor.

Stresemann'ın kendi deyimleriyle 'teslim olması' karşısında bütün sağ partiler büyük bir kızgınlığa kapıldılar; 'hainin' kendi önderlerinden biri olması kızgınlıklarını arttırıyordu. Hem Sağ, hem Sol cumhuriyete karşı bir darbe düzenleme zamanının geldiğine inanmaktaydılar.

İlk adımı Berlin yakınlarındaki Küstrin'de bir darbeye girişen 'Kara Reichswehr' attı. Ancak Seeckt'in işbirliğine yanaşmaması üzerine başarısızlığa uğradı. Ekim ortalarında Komünistler Saksonya ve Thuringia hükümetlerine katıldılar. Bu iki yerde de işçilerin silahlandırılmasına başlandı. Bunların üstüne Saksonya başbakanı, bir de 'Kara Reichswehr'i suçlama 'suçu' işleyince Seeckt Saksonya ve Thuringia'yı işgal etti. Aynı sırada Komünistler Hamburg'da bir ayaklanma tasarlamaktaydılar. Seeckt'in hareketi üzerine darbeyi durduran bir emir çıkarıldı. Ne var ki emir yerine zamanında ulaşmadı. Ayaklanma başladı ve yerel polis tarafından bastırıldı.

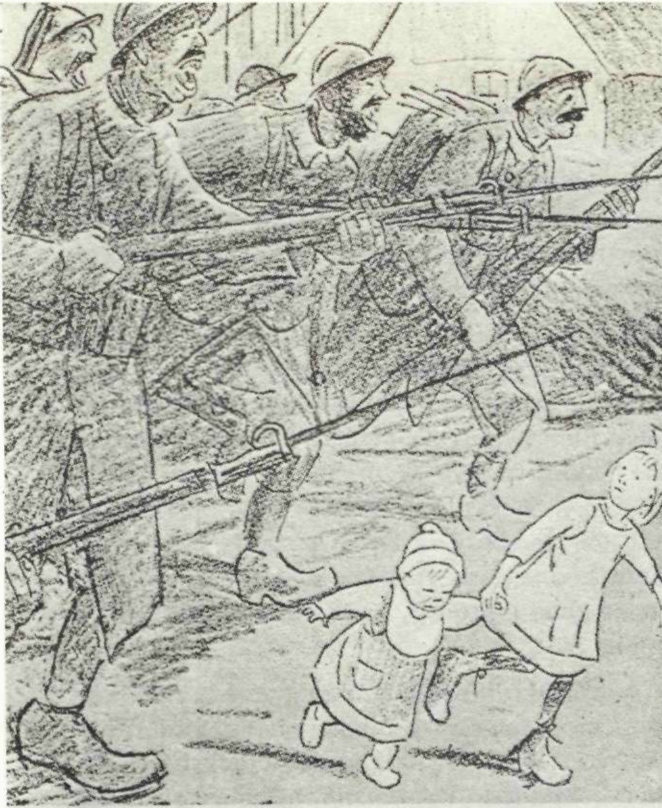
Sosyal Demokratlar sola karşı böylesine hareketlere girişilirken Berlin'e bir yürüyüş düzenlemeyi tasarlayan Bavyera rejimi gibi, otoriter sağcı rejimlere hiç ses çıkarılmaması karşısında öfkelenmişlerdi. Stresemann hükümetinden çekildiler. Stresemann hükümette kaldığı halde, hemen hemen herkes Seeckt'in diktatörlüğünün yaklaşmakta olduğunu görüyordu.

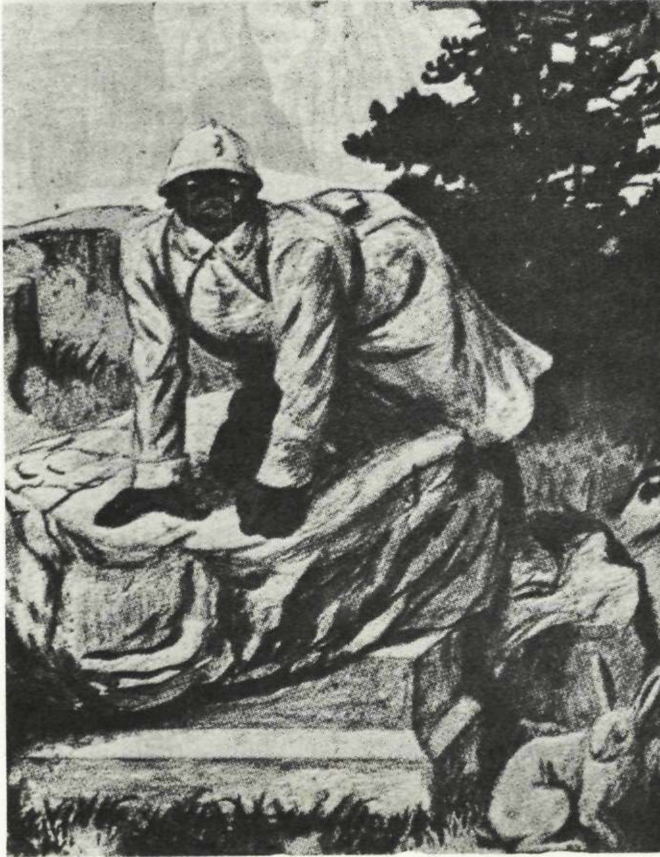
Nispeten küçük ve bilinmeyen Nazi Partisi'nin önderi Adolf Hitler işte böyle bir ortamda ünlü birahane darbesini sahneledi. Hitler'e Bavyera Özgür Birlikleri'nin komutası verilmişti. Çoğu Baltık Özgür Birlikleri üyelerinden toplanmış (Nazi bayrağındaki svastika simgesi oradan gelmektedir) kendi Fırtına Birlikleriyle birlikte cumhuriyeti kaldırmaya yönelik darbesini gerçekleştirecekti.

Hitler'in tasarısı uyarınca, kendisine bağlı birlikler 9 Kasım akşamı bir gece talimi için toplanacaklardı. Bu, Reichswehr'in gizli bir ordu ihtiyatı olarak gördüğü yarı-askeri kuruluşlar için olağan bir durumdu. Ertesi gün Münih sokaklarında bir yürüyüş yapacaklar ve bu sırada köprüler, istasyonlar, telgrafhaneler kışlalar ve öteki stratejik noktaları ele geçireceklerdi. Ardından Hitler Kahr, Lossow ve kendisinden oluşan geçici hükümeti ilân edecekti. Sonunda da Bavyera üssünden başlayarak 'Hain Yahudi Cumhuriyeti'nin temizlenmesi işine girişilecekti.

Münih'in ele geçirilmesine kadar tasarı gayet güzel yürüdü. Ancak ondan sonra Hitler kaçacak yer aradı. Hitler, 8 Kasım akşamı Kahr ve Lossow'un Münih'teki Bürgerbrau birahanesinde bir toplantı düzenleyerek, kendisinin yer almadığı bir hükümeti açıklayacaklarını öğrendi. Fırtına Birlikleri'nin gelmesini beklemeden, elinin altında bulunan bir avuç adamıyla harekete geçti.

8 Kasım akşamı Kahr Bürgerbrau'da konuşmaya yeni başlamıştı ki Hitler bir oyuncu havasıyla içeri daldı. En iyi redingotunu giymişti. Demir Haç nişanı göğsündeydi. Koca bir çelik miğfer geçirmişti başına.

Solda, yukarıda, Alman karikatürü, Fransızların Ruhr'u işgalinin acımasızlığını savunuyor.
Solda, altta, Irk ayrımı ve uluşçuluk: Almanlar işgal askerleri içinde Senegallilerin bulunmasını kınıyorlar.
Sağda, Fransız askeri tazminatlar karşılığı olarak Fransa'ya gönderilecek kömürleri bekliyor.

Silahını çekerek Kahr'ın konuşmakta olduğu yere fırladı ve havaya bir el ateş etti. Yürekli bir polis memuru silahını almak istediyse de başaramadı. (Bu polis on yıl sonra Dachau toplama kampında öldürüldü.)

Hitler çıktığı iskemlenin üzerinden bağırmaya başlamıştı: 'Milli Devrim başlamıştır. Kimse buradan ayrılmasın. Eğer gürültüyü kesmezseniz makineli tüfekle taranırsınız. Polis ve ordu kışlaları işgal edilmiştir. (Bu yalandı.) Ordu ve polis Svastika bayrağı altında bize katılmakta. (Bu da yalandı)'

Ne var ki Kahr ve Lossow bir onbaşının giriştiği bu tür bir devrime boyun eğmeye niyetli değildi. Ludendorff'un oraya gelmesi bile onları düşüncelerinden döndürmedi. İki saat kadar sonra, içerdekiler bırakılınca onlar da çıktılar. Bu Hitler'in başarılı darbe şansının sonu demekti.

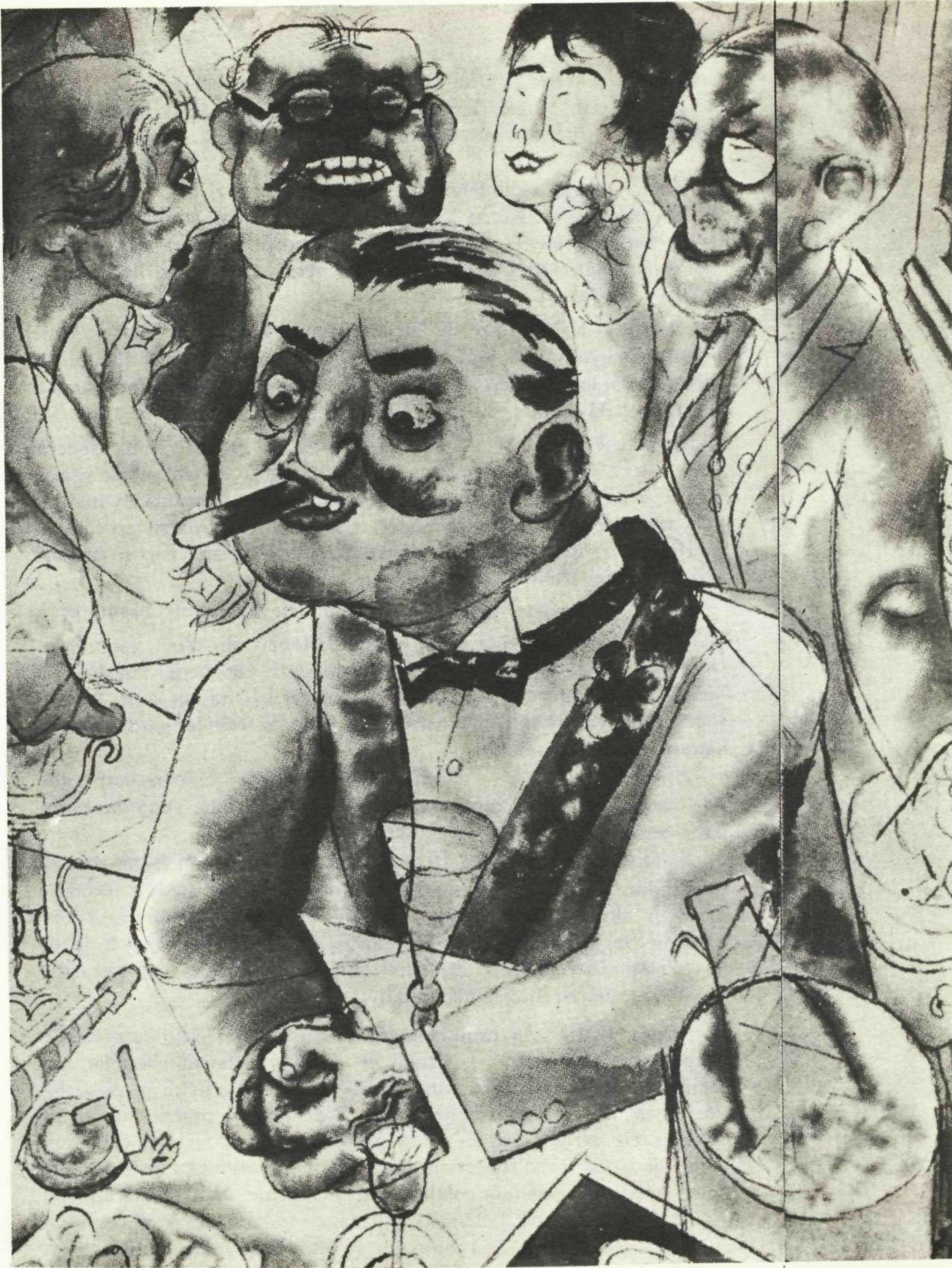
Başkan Ebert'in 48. Madde ile olağanüstü yetkiler verdiği General von Seeckt aynı gece şunları söyledi: "Hangi yönden gelirse gelsin, Rayh ya da Eyaletlerin düzenine yetkisiz kişiler tarafından yöneltilecek saldırılar benim komutamdaki Reichswehr tarafından ezilecektir. Yurtsever amaçlar taşısa da, Anayasaya yönelecek serüvenci girişimlere göz yumulmayacaktır."

9 Kasım sabahı Hitler tek umudu, izleyicilerinin başına geçip Münih sokaklarında yürüyerek halkın desteğini almakta görüyordu. Odeonsplatz'da Bavyera polisinin kordonuyla karşılaştı. Polisin kısa bir süre ateş açması Hitler'in tabana kuvvet kaçmasına yetti. İki gün sonra nispeten varlıklı izleyicilerinden birinin evinde, gardroba saklanmış olarak bulundu.

Öte yandan Hitler ve arkasındakilerle birlikte Odeonsplatz'a gelmiş olan Ludendorff kaçmaya teşebbüs etmedi. Başı yukarda, polislerin arasına doğru yürüdü ve tutuklandı.

Weimar cumhuriyetinin 1923 yılındaki son bunalımı Hitler darbesi de değildi. Fransız işgal kuvvetlerinin de yüreklendirmesiyle birtakım ayrılıkçı akımlar Rhineland ve Palatin'de ortaya çıkmıştı. Aix-la-Chapelle ve Coblenz'de bir "Rhineland Cumhuriyeti", Speyer'de de bir "Palatin Cumhuriyeti" ilân edildi. Bu iki cumhuriyet de yerel nüfusun karşı konması sonucunda yıkıldı.

Ancak, Hitler için tutuklanması ve mahkemesi iktidara gelişinin ilk gerçek adımı olacaktı. Çünkü kendisini yargılayan yargıçlar her bakımdan suç ortaklarıydı. Böylece ilk kez düşüncelerini geniş kitlelere duyurmak olanağını buluyordu. Yabancı yayın organları da dahil olmak üzere birçok gazete, mahkeme önünde kendini savunmak için söylediği uzun 'tirad'ları ayrıntılarıyla yayımlıyordu. Landsberg kalesinde beş yıla mahkum olduğunda, mahkeme başkanı tarafından bu cezanın ancak bir bölümünü yatacağı söylendi. Başkan haklıydı. 20 Aralık 1924'de serbest bırakıldı ve Weimar Cumhuriyeti'ne karşı savaşına devam etti.

Karikatürcü George Crosz'un tenkitçi görüşüyle Weimar Almanyasında üst tabakaların müsrif kabalıkları.

BÖLÜM: 8

"Altın yıllar"

1924–1929 arasındaki beş yılı anımsıyacak yaşta olan Almanlar bu süreyi özlemle "ALTIN YILLAR" diye anarlar. Özellikle de Berlinde yaşamışlarsa. Berlinde, 1924'te Mark'ın gerçek değerinin saptanması ile başlayan süre (işlemin uygulanmasındaki kolaylık, eğer Almanlara uygun gelmiş olsaydı bu işlemin çok daha önceden gerçekleştirilebileceği kuşkusunu güçlendirdi) Weimar Almanyasının görkemli çağıydı. Amerikalı maliyeci Charles G.Dawes başkanlığında onarım çabalarının yarattığı kargaşalığa geçicibir süre için son vermekonusunda anlaşmaya varıldı. Fransızlar Ruhr bölgesinden çekilmeye karar verdiler. Savaştan sonra ilk kez Almanya barışın tadına varmaya başlamıştı. Berlin, Alman hükümeti, firma ve belediyelerine ödünç para vermek için birbirlerine düşen Amerikalı ve İngiliz bankacıların sayesinde yeni endüstriyel gelişmenin olduğu gibi, sosyal ve kültürel atılımın da merkezi oldu.

Kayser'in maddeci, dar görüşlü ve basit tutumları desteklemesine rağmen Berlin çağdaş "Avant-garde" atılımlara açıktı. Parisin empresyonıst ve ekspresyonist ressamları, Oslo ve St. Petersburg'un tiyatro yazar ve yapımcıları, Amerikalı Frank Lloyd Wright gibi ileri görüşlü mimarlar coşkulu taraftarlar bulmuşlardı.

Muhalif partilerin gerekli politik ve psikolojik eğitimden yoksun olmaları 1918 Kasım olayları sonucunda dahi gerçek demokrasinin Almanya'da yerleşmeme nedeni olmuştu. Sanatçılar, yazarlar ve tiyatro yapımcıları arasında baş kaldıranlar hazırlıklı idiler ve bu yeni bağımsızlıktan yararlanmasını bildiler. Weimar Cumhuriyetinin kuruluşuna adanan pul çizimlerinde dahi kübist etkiler görünüyordu. Bağımsız düşünürler her yerde Devrim'i öven söylevler vermekteydi.

Ünlü yapımcı Max Reinhardt, 19 uncu yüzyıl tiyatro yazarı Georg Büchner'in "Danton'un Ölümü" adlı eserini sahneledi. Bu oyunda Danton'un Fransız Jacobin'lerine hırsla yönelttiği tiradlar seyirciler tarafından çağdaş Almanya koşullarına yorumlanıyordu.

Reinhardt'ın yönettiği bu görkemli gösteri mimar Hans Poelzig'in tiyatroya dönüştürdüğü bir meydan sahnesinde oynanmakta idi. Binanın mimari türü Reinhardt'ın yönetim tekniği kadar olağanüstüydü. Akustiği geliştirmek için salon kubbesinin dayanağı sütünlar tiyatroya damlataş mağarası görünümünü veren buz hevenkleri biçiminde alçı işlemeleri ile bağlanmıştı. Reinhardt, politik hicivlerle süslediği Offenbach'ın "Orfeus Yeraltında" adlı oyununu da yine bu tiyatroda sahnelemiştir. Reinhardt çok yetenekli bir sanatçılar grubu toplamıştı

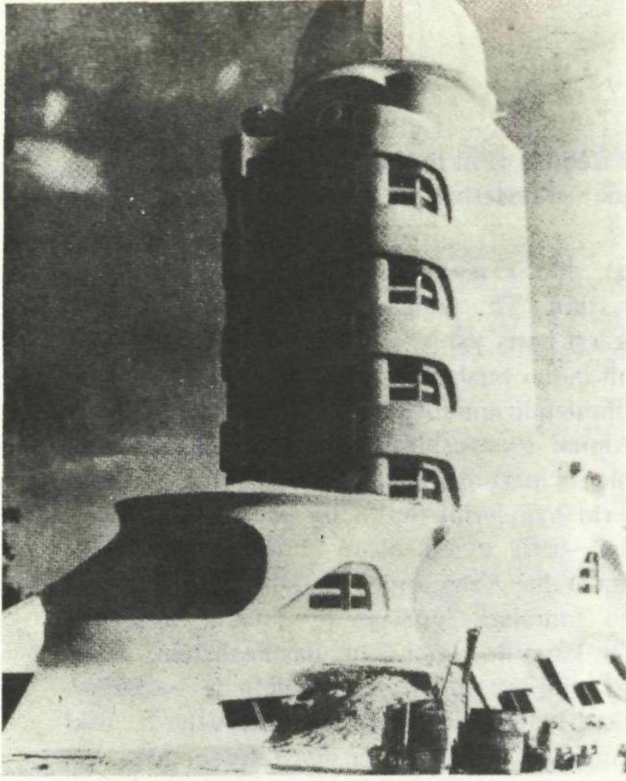
1920 de ilk kez piyasaya çıkan ünlü ve ürkütücü "Doktor Caligari'nin Kabinesi" filminden bir görüntü.

çevresinde. Bunlardan biri Reinhardt'ın topluluğunda sahne desinatörü, oyun yazarı ve yönetmen görevlerini yüklenen ünlü ekspresyonist Oskar Kokoşka idi.

Devrin sineması (sessiz), politik mesajlara araç olmakta idi. Zamanında çok tutulan korku filmi "Dr. Caligari'nin kabinesi", yazarları tarafından askeri güçlere karşı barış yanlısı pasif bir direniş olarak kaleme alınmıştır. Yazarların bütün hırslanmalarına rağmen, senaryo bir korku öyküsü biçiminde filimlendirilmiş ise de amacından fazla birşey yitirmemiştir. O devrin Alman tiyatrosunun güçsüzlüğü M.Reinhardt dışındaki aydın yönetmenlerin mazohizme sağlıksız eğilimlerindendir. Devrim öncesi yönetmenlerin öykülerini mutlu bir sona bağlama tutkusu, devrimcileri eserlerini –akla uygun olsun olmasın– kötü sonla bitirmeğe itelemişti. "Altın Yıllar" süresinde "Devrim için Devrim" akımı sönükleşmişti. Daha sonraları "yozlaşmış" sanat'a karşı Hitler'in kampanyasını sürdüren karşı devrimci tutucular Pechstein, Klee, George Grosz, ve Kandinsky gibi sanatçıları yoğun biçimde suçluyorlardı. Bu sanatçılar gerçekte belirli bir saygınlığa ulaşmışlardı. Eski kraliyet prenslerinden birinin sarayı olan Unter den Linden, adları geçen sanatçıların ve diğer modern sanatçıların eserlerini sergilemelerine tahsis edilmişti.

Devrin Alman Hükümetleri, Alman Devletine Avrupa Kültürel toplumunda şanlı bir yer sağlayabilmek amacıyla Almanya'nın devrimci sanatçı, heykeltraş ve tiyatro yazarlarının ünlerinden yararlanma yoluna gidiyordu. Dr. Stresemann sanatçılar ve hükümet arasında uzlaşma politikası güderken, hükümet mimar Walter Gropius çevresinde toplanan "Bauhaus" grubunun eserlerini sergiledi..

1919'un ilk günlerinde Weimar'de Bauhaus Grubunu kurmuştu Gropius. Ana fikri yapı sanatında el işçilerinin önemini belirtmekti. Öncelikle önemsediği yetenek (ustalık) olduğu için –ister heykeltraş, ister mimar, isterse ressam olsunlar– Gropius grubundaki tüm öğrencilerin, marangozlar, alçıcılar, duvarcıların yanı sıra Oskar Schlemmer, Wassily Kandinsky ve Gropius'ün kendisi gibi sanatçılar yoluyla "Ustalık" çalışmalarına önayak olmuştu. Gropius her çeşit politik eylemi yasaklamış ve mesleklerde sınıfsal ayrılımların yokedilmesinin gerektiğini ısrarla belirtmişti. Mimaride düz-çizgi geometri stilinin öncülüğünü yapan Gropius, dans çeşitlerinden baskı tekniklerine, çömlek desenlerinden halı işlemeciliğine kadar her tür sanat dalını dahil etmişti Bauhaus müfredatına. 1925'te, Berlindeki sergisinden az sonra, Bauhaus Weimar'dan Berlin-Leipzig ortasındaki küçük Dessau kasabasına taşınmıştı. Orada Gropius modern Almanya'nın en önde gelen anıtlarını kendisinin de en ünlü yapılarını inşa etti. Klee ve Kandinsky orada resim çalışmalarını sürdürdüler; lambaü porselen koltuk ve gümüş parça-

Solda, Üstte—Potsdam'daki Einstein Kulesi, Büyük fizikçinin adına dikilen bu kulenin projesini Erich Mendelsohn hazırlamıştı. Altta— 1927 Stuttgart'ında gelişmiş bir konut örneği. Sağda-Bertolt Brecht'in "Üç Kuruşluk Opera"sından bir sahne.

lar orada, Dessau'u dünya çapında üne kavuşturan, açık ve keskin hatlarla çiziliyordu. Ne yazık ki Nazilerin 1933'de iktidara gelmesiyle Bauhaus göç edemeyip yalnızca altı ay ayakta kalabildi.

Kırk Tiyatrosu, Wilhelm Klemperer ve Wilhelm Furtwangler gibi orkestra şeflerinin yönettiği görkemli orkestralarıyla Berlin "Altın Yıllar" süresince Weimar Almanyasının önde gelen yazar ve sanatçılarını kendine çekmişti. Reichswehr'in gizliden gizliye yeniden silahlanma sırları dışında Berlin'in 120 gazete ve dergisi ifade özgürlüğüne bütünüyle sahip olup, canlı tartışmalara önayak oluyordu. Berlin'in havası, Berlinlilerin uyanık tutumları, ve hiç bir şeyi fazla önemsememeleri şehrin "eğlence ile kaynayan Atina" olarak adlandırılmasını haklı çıkarıyordu. Bu arada Berlin'in Atina'nın güzelliğinden tümüyle yoksun olduğuna değinmek gerek: Kornişli dekorlarla kaplı gri apartman bloklarıyla ikinci dünya savaşının sonunda bombalarla yerle bir edilmesine kadar Berlin dünyanın en çirkin başkentlerinden biriydi. Fakat bu kederli maskenin arkasında Berlin halkı serbest bir toplumun gösterişli yaşamını sürdürüyordu. Bir yandan quantum teorisini geliştirmekte olan Max Planck ve A.Einstein gibi fizikçiler ve yeni ufuklar araştıran sanatçıların coşkunluk dolu aydın görüşleri, öte yanda ise rüşvetler, skandallar, çirkin sahtekârlıklar ve yoldan çıkmış gençliğin intihar veya cinayetle son bulan orjileri.

LOCARNO DÖNEMİ

"Altın Yıllar" zamanında Berlin Vezüv volkanı patlamasının arifesindeki Pompei şenliklerini yaşıyordu - ve tabii patlama da fazla gecikmedi – Kendisini vatan haini ilan eden bir gazetenin yazı işleri müdürü ile mahkemelik olması nedenile apandisit ameliyatını fazlasile geçiktiren Friedrich Ebert 28 Şubat 1925'de öldü. Weimar hükümetinin bariz sağ eğilimli adli sistemi yazı işleri müdürünün hafif bir ceza ile olaydan sıyrılmasını sağladı. Bunun da nedeni F.Ebert'in 1918 boykotlarında bir sendika lideri olarak zararlı kabul edilen faaliyetlerinin tespit edilmiş olmasıydı.

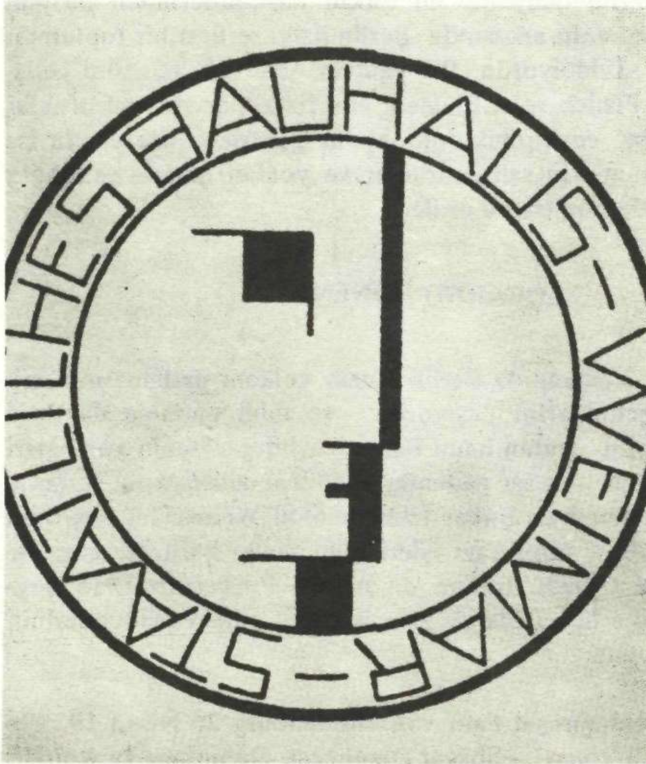
Yerine geçen Feldmareşal Paul von Hindenburg 26 Nisan 1925'te 13.700.000 oy alan Weimar –Sosyal Demokrat, Demokrat ve Katolik Merkez Partisi koalisyonu adayı Wilhem Marx'a karşı 14.600.000 oyla seçildi. Bütün dünyaya göre Almanya'nın bundan böyle çizeceği yol hakkında başka kanıt gereksizdi. Kayser devrinin Rayh'ını yöneten güçler bir kez daha yeni Almanya'da da üst safları ele geçirmişlerdi. Hindenburg'un seçilmesi bunu kanıtlıyordu.

Bauhaus

Altta, Oskar Schlemmer'in çizdiği Bauhaus amblemi Sağda, Walter Gropius'un çalışma odasında Bauhaus okulunun birlik ve özgünlüğünün yansıması görülüyor.

En sağda, yukarıda, Dönemin en başarılı sanatçılarından dördü: Vassily Kandinsky ve eşi (solda) Paul Klee (sağdan ikinci) mimar Georg Muche (ortada) ve Walter Gropius.

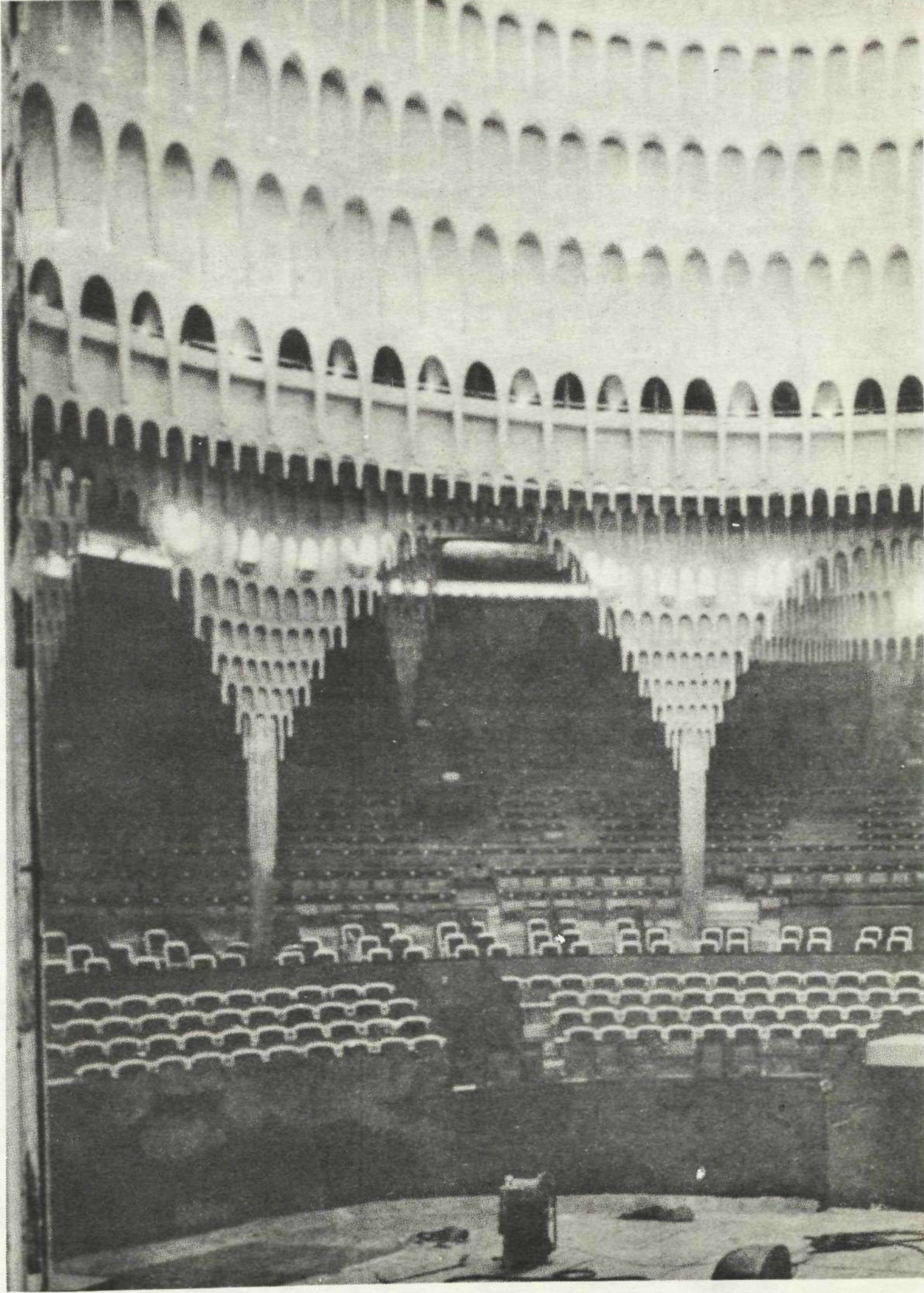
En sağda, altta, Bauhaus'un Weimar döneminde atölyelerden birinin görünümü.

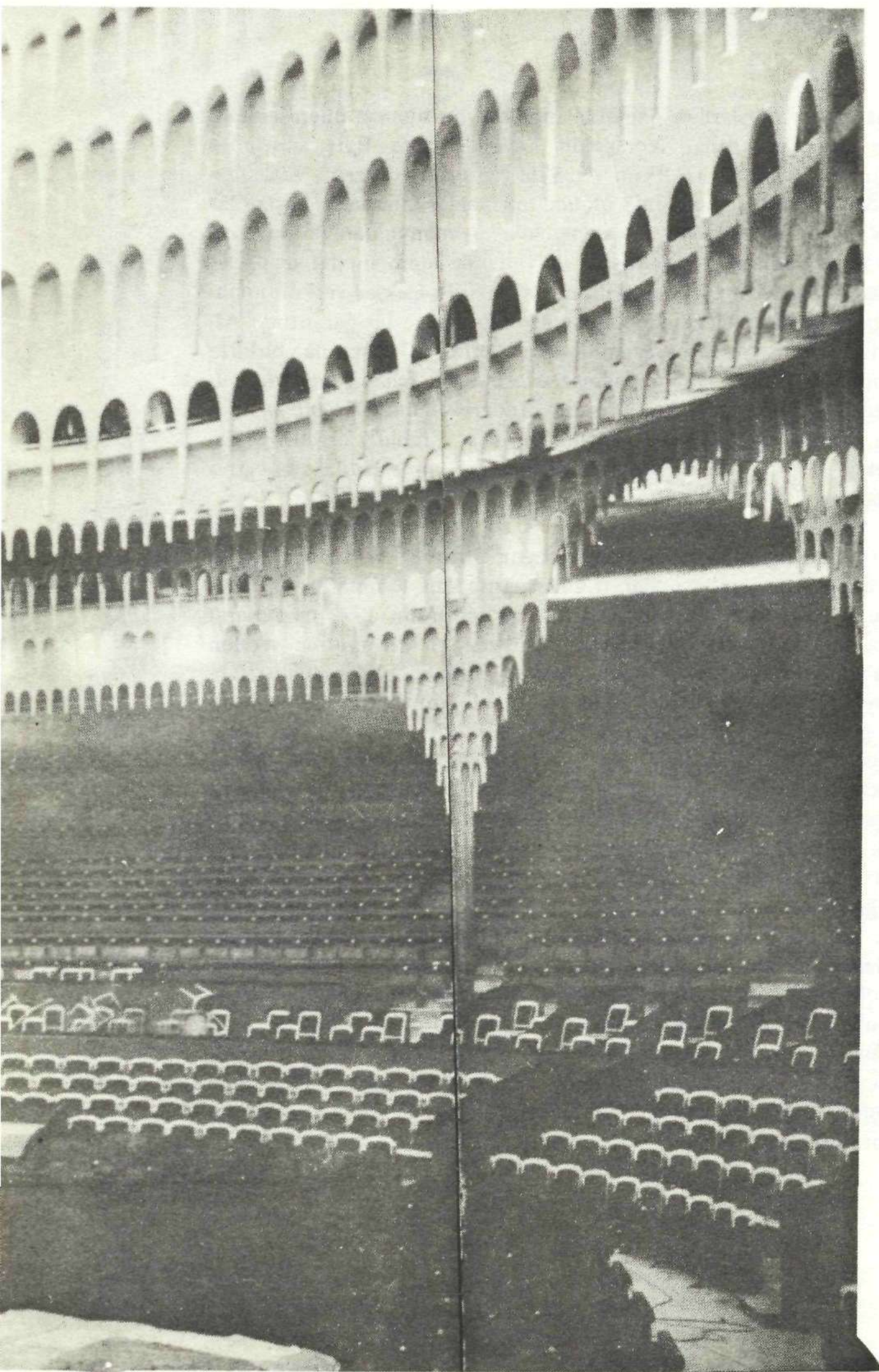

Weimar Sanatının bir üstün başarısı: Hans Poelzigin planını hazırladığı Berlin'in ünlü Grosses Schauspielhaus tiyatrosunun içi.

Fakat dünya ulusları ve özellikle İngiltere bu uyarıyı önemsemedi. (Locarno Anlaşması)nda, Versay'da kararlaştırılan Batı sınırlarını kabullenmesine karşılık 16 Ekim 1925'de Müttefikler Versay anlaşmasını nerede ise hiçe sayan geniş ölçüde imtiyazlar tanımağa başladılar Almanya'ya. Batılı Güçlerin bu anlaşmada Almanya'dan Polonya ve Çekoslovakya sınırlarının garantisini kat'i olarak istememeleri şaşılacak bir noktadır. Stremann Alman halkının o devirde Çekler ve Polonyalılar için besledikleri hisler nedenile istense bile böyle bir garantinin Almanya tarafından verilemiyeceğini itiraf etmişti. Bununla birlikte Doğu komşularla olan sınır anlaşmazlıklarının bir hakem aracıyla halledilebileceğini ifade etti. Alman milliyetçileri ve önemsiz bir azınlığı oluşturan Naziler Müttefiklerin – geniş de olsa – tanıdıkları imtiyazların yetersiz olduğunu belirlemek istercesine hırpaladılar Locarno Anlaşmasını.

Önde gelen Nazi sözcülerinden Gregor Strasser, Partisinin birgün Versay ve Locarno Andlaşmalarını yırtacağına dair teminatlar vermekteydi. Buna rağmen Rayhstag Locarno Andlaşmasını 174 oya karşı 291 oyla onayladı. 10 Eylül 1926 da Milletler Cemiyetine seçilen Almanya'ya Konseyde daimi üyelik hakkı tanındı. Alman silahsızlanmasını teftişle görevli "Müttefikler Kontrol Komisyonu" 31 Ocak 1927'de görevinden alındı. Bundan böyle Milletler Cemiyeti bu görevi üstlenecekti. Bu karar ilginç olduğu kadar milletlerin geleceğini etkileyecekti. Her ne kadar Münih'e giden Neville Chamberlain, Almanya ile Uzlaşma Politikası sürdürüyor gerekçesile suçlanmışsa da, bu politikayı çok daha öncesinden Milletler Cemiyeti Almanya'ya karşı gütmekte idi. Müttefiklerin Kontrol Komisyonu görevden alınmadan önce hazırladığı son raporda Almanya'nın hiç bir zaman silahsızlanmadığı, böyle bir niyeti de olmadığı, hattâ geçen yedi yıl içinde olanca gücüyle tekrar silahlanmaya çaba gösterdiği ortaya çıktı. Buna ek olarak Almanya'nın belli başlı sanayi bölgelyrindeki uzmanların titiz çalışmaları sonucu kontrol sisteminin kaldırıldığında Almanya'nın 1918'deki silah ve cephane üretim doruğuna bir senede erişebileceği belirtiliyordu. Seeckt acaba Dr. Stresemann'ı kutlamış mıydı? Kutlaması yerinde olurdu; Dışişleri Bakanının güttüğü "İtaat" politikası her yönüyle başarıya ulaşmıyor muydu?

Kendilerine, sonraki Yahudi aleyhtarı Nazi devrinde zülum edilen Weimar aydınlarından Sanat Akademisi başkanı Max Liebermann (yuk. solda), mimar Poelzig (yuk. sağda), ve yazarlardan Alfred Döblin (aşağıda solda), Hemmrich (ortada) ve Thomas Mann (en sağda).

Bayraklar, halk kitleleri ve Propaganda: yeni yeni gelişen Nazi Partisinin 1924 seçimlerindeki hırslı muhalefet kampanyası.

BÖLÜM: 9

Mucize gösteren adamlar

"Altın Yıllar" ın sonu, "Mucize Gösteren Adamlar" diye adlandırabileceğimiz bir "kastın" ortaya çıkmasıyla belirlenmişti.

Alman yenilgisinin yarattığı şok, enflasyon, istikrarın getirdiği kısa yoldan zengin olmanın patlak vermesi, yabancı paraların Almanya içine akması ve "iç ve dış düşmana" karşı yeraltı faaliyetlerinin yoğunlaşması, şarlatan ve dolandırıcılar için gerçek-dışı bir havanın adeta ısmarlama yaratılmasında rol oynar.

"Mucize Gösteren Adamlar" her yerde türediler; gelişmiş Berlin'de olduğu gibi makul bilinen Bavyera insanları arasında da. Yoksul ve cahiller kadar sanayiciler, generaller ve eski kraliyet kişileri arasında da taraftar kazanmayı başardılar. Simyagermiydiler yoksa üfürükçü mü? Hepsi de yurtsever görevleri olduğunu iddia ediyordu, bu da Almanyayı eski güç ve bolluğundan fazlasına kavuşturabilmek! Hiç biri "kalleş" Weimar hükümetinin "hain" Siyah–Kırmızı– ve Sarı bayrağına sadakat borçlu değildi.

Berlin yetmiş beş yaşındaki meyhane sahibi, vaiz ve Milliyetçi Joseph Weissenberg'in 'hizmetlerinden' yararlanmaktaydı. Şiş göbekli, bıyıklı, kırmızı yanaklı, Noel Baba kılıklı bir adam olan Weissenberg düzenlediği seanslarda Bismarck'a medyumluk yaparak, izleyicilerine onun politik öğütlerini aktarıyordu. Weissenberg'in numaralarından biri de 'köy peyniri yardımıyla hastaları iyi etmek'ti. Çevresinde toplaşanlar tapıyorlardı ona, her seansta kendinden geçen ve Weissenberg'in çömezleri tarafından taşınması gereken erkekler ve kadınlar oluyordu.

Mucize gösteren bir başkası da, ünlü savaş kahramanı General Erich Ludendorff'u dolandırmayı beceren Franz Tausend'di. Ekim 1924'de Rienhardt adlı genç bir milliyetçi avukat, Ludendorff'u Tusend'in metallerden altın yapma yolundaki yurtsever girişimlerine hâmilik etmeye çağırmıştı.

Ludendorff Tausend'i Bavyera ormanının derinlerinde bir ormancı kulübesine yerleştirerek çevresinde 'Kara Reichswehr'e özgü bir gizlilik çemberi oluşturdu. Ludendorff un tasarıyı desteklemelerini istediği sanayici ve iş adamlarından Proje 164 (tasarının şifreli adı) için topla-

nan paraların önemli bir bölümü, Ludendorff tarafından gazetesi Die Volkswarte'nin basım giderlerine aktarılıyordu.

Proje 164'e yardımcı olarak görevlendirilen genç subaylar,Tausend'e 'Führer'leri gözüyle bakıyorlardı. Odaya girdiğinde hepsi hazırola geçiyorlardı. Çevresindeki kadınlar Tausend'in 'İsavari gözlerine' tutkun görünüyorlar, ona 'Usta' diye sesleniyorlardı. Ne var ki Tausend'in ürettiği üreteceği bütün altın, el çabukluğuyla kazana kattığıyla kalıyordu.

Ludendorff 1926'da para azalınca bu girişimden ayrıldı. Yeri kısa zamanda aralarında Ruhr sanayicilerinden Alfred Mannessmann, çelik sanayiinin kodamanları Philipp ve Richard von Schöller ile Hamburg —Amerika denizcilik şirketinin sahibi Plettenburg-Mehrun'un da bulunduğu destekçiler tarafından dolduruldu. Koydukları parayla Tausend Saksonya'da Freiberg'de bir fabrika satın aldı.

Ama balonu kaçınılmaz olarak patladı. Tausend 1929'da tutuklandı ve Münih'te yargılandı. İzleyicileri böyle bir anda bile ona inanıyorlardı. Tausend Münih darphanesinden uzmanlar önünde yeteneklerini sergilemesine izin verilmesini istedi.

Kısa bir süre için de olsa Münih'te bir altın humması estirmeyi başardı. Tausend'in potasında azıcık altına rastlanmıştı. Gazeteler bu başarıya büyük yer verdilerse de, mahkeme aldırış etmedi. Tausend'in dolmakaleminin altın ucu, her nasılsa sırra kadem basmıştı. Tausend önce hapise, sonra da 1938 yılında öleceği Dachau toplama kampına konuldu.

HİTLER'İN YUKSELİŞİ

Gelgelelim mucize gösteren adamların en büyüğü Adolf Hitler'di. 1929'a gelindiğinde, beş yıldır geliştirdiği bir tekniğe sahipti. 1924 yılında Landsberg kalesindeki rahat hapis odasından salıverildikten sonra küçük Nazi partisinin tartışılmaz lideri durumuna yükselmişti. Yandaşlarına kahverengi gömlek üniformasını giydirmekteydi. 1926'da Weimar'da düzenlediği gösteri yürüyüşünde Fırtına Birliklerini ilk kez uzattığı sağ eliyle selamlamıştı. Herkesi harekete ayda bir Mark vermekle yükümlü tutmaktaydı. İşsizler bile bu parayı ödemek zorundaydılar: 'Fedakârlık halkın inancını güçlendirir.' diyordu.

Ama en önemlisi rolünü mükemmel oynuyordu. Almanlar önderlerinden göz yaşartıcı yurtseverlik gösterileri beklemeye şartlanmışlardı. Hohenzollern hanedanı bu konunun uzmanıydı. Kayser de coşkulu söylevleri ve korku veren bakışlarıyla halka bu istediğini veriyordu. Şimdi ise Almanlar onu aramak durumunda kalmışlardı. Hindenburg onun yerini alamayacak kadar kaba sabaydı. Öte yandan Büyük Frederik gibi tarihsel kahramanları yücelten filmlerin durmaksızın gösterilmesi çağdaş bir öndere duyulan özlemi arttırmaktaydı.

Partilerin Rayhstag'da Temsil Oranları 1920 – 33

The Reichstag

Nasyonal Sosyalist (Nazi)
Alman Ulusal Halk Partisi
Alman Halk P.
İktisat Partisi
Ötekiler

Merkez Katolik
Bavyera Halk P.
Devlet P.

Sosyal Demokrat
Bağımsız Sosyalist
Komünist

1920 6 Haziran: 71 65 4 5 64 21 39 102 84 4
1924 4 Mayıs: 95 45 10 51 65 16 28 100 62
1924 7 Aralık: 103 51 17 26 69 19 32 131 45
1928 29 Mayıs: 12 78 45 23 23 61 17 25 153 54
1930 14 Eylül: 107 41 30 23 53 68 19 15 143 77
1932 31 Temmuz: 230 37 7 2 9 75 22 4 133 89
1932 6 Kasım: 196 51 11 1 12 70 20 2 121 100
1933 3 Mart: 288 52 2 7 74 18 5 120 81
1933 12 Kasım: 661

Nazilerin – serbest seçim yoluyla (!) – iktidara yükselmeleri.

Adolf Hitler bu özlemden yararlanmasını bildi. Kendisini, Alman halkını yenilgilerden, yalanlardan, dolandırıcılıklardan kurtarmak ve 'Kasım olayları faillerinin kafalarını uçurmak' (bu cümle Hitler'e aittir.) için Anayurda dönmüş basit bir asker olarak sunuyordu. Kayser'den bile üstün bir oyuncuydu. Herhangi bir kimse kendisine tanıştırıldığında, ki bu röportaj yapmak isteyen bir İngiliz gazetecisi, Almanya'nın kurtarıcısının elini öpmek isteyen üç genç kız, ya da istasyonun dışında arabasının etrafını çeviren bir kalabalık olabilirdi, hafif patlak gözleriyle onları hipnotize etmek istercesine, garip bir biçimde bakardı. Doğaüstü güçleri olduğunu anlatmaya çalışan, ve karşısındakini her ne pahasına olursa olsun emri altına almaya kararlı olduğunu belirten bir bakıştı bu. İşe de yarıyordu. Almanlar ulusal bir mucize gösteren adama gereksinim duyuyorlardı. Hitler'e inanmayı istiyorlardı.

Hitler'in yoluna çıkan en büyük engel parasızlıktı. 1924–1929 yılları arasında Stresemann'ın Versay Anlaşması'nı likide etme yolundaki başarılı adımlarından hoşnut olan sanayici ve işadamları, Hitler gibi bir çılgının işe karışmasını istemiyorlardı. Ama 1929'da Kontrol Komisyonu'nun çekilmesi sorunu çözümlenmiş, Rhineland'ın boşaltılmasına sıra gelmişti; görünüşe bakılırsa, Almanya milliyetçi ve antidemokratik bir kampanyaya hazırdı. Zaten demokrasi Almanya'da kalıcı bir kurum olarak düşünülmemişti ki! Müttefikleri kandırmak için bir tür kamuflajdı. Onlar silinince, o da silinecekti.

Böylece Hitler'in Milliyetçi Parti önderi Dr. Alfred Hugenberg ile buluşması sağlandı. Nazilerle Milliyetçiler arasında bir ittifak kuruldu. Bu ittifak uyarınca her iki parti de bağımsızlığını koruyacak ve anavatanın çıkarları için kendi yolunda çalışacaktı. İttifakın ilk hedefi Young planına karşı bir halk oylaması düzenlemesine çalışmaktı. Söz konusu plan Amerikalı maliyeci Owen D.Young tarafından düzenlenmişti. Almanya'nın ödeyeceği tazminatları iyice kısıyorduysa da Hitler ve Hugenberg'in istedikleri gibi tamamen ortadan kaldırmıyordu. Bununla birlikte halk oylaması düzenlenmesi çabaları sonuç vermedi ve Young anlaşması imzalandı.

Gene de Hitler ittifaktan memnundu. Elinde çok geniş bir yayın mekanizmasının olanakları vardı artık, çünkü Krupps silah sanayiinin eski yöneticilerinden olan Hugenberg enflasyon sırasında bir dizi ulusal ve yerel gazeteyi, iki büyük Alman haber ajansından birini, birkaç resimli dergiyi ve ilişkili sinema salonları ve haber filmi kuruluşlarıyla birlikte UFA film sanayiini eline geçirmişti. Bütün bu yayın organları Hitler'in hizmetindeydi, ününü bütün Rayh'a yayıyordu. Üstelik Hitler Milliyetçi Parti'nin servetine de el atmıştı ve bu kaynaktan yararlanmaktan hiç çekinmiyordu.

Rhine ve Ruhr bölgelerinin kömür ve metal sanayicileri, Alman halkını ulusal çıkarlar doğrultusunda harekete geçirecek ve bir sonraki

Weimar politikası. Üstteki karikatür büyük sanayicilerin Hitler'i desteklemelerini gösteriyor.
Üstte Sağda–1923–29 yılları arasında Almanya'nın Dışişleri Bakanı Gustav Stresemann, Locarno Konferansında görülüyor. Altta–Savaş kahramanı vğ Weimar Cumhuriyetine karşı Hitlerle birleşen Ludendorff'un bir karikatürü

1848'in devrimci umutlarını Weimar Cumhuriyetinin tatmin ettiğini ifade eden, Wilhelm Marx (Ortanın 1925) seçimlerindeki adayı) için hazırlanan afiş.

Komünistleri, Nazileri ve Sağcı Stahlhelm'i demokrasinin ortak düşmanları olarak nitelendiren Sosyal Demokrat afişi.

seçimlerde devreye girecek yeni seçmenleri seferber edecek böyle bir propağandacı buldukları için mutluydular. Partisine cömertçe yardımlara başladılar.

Dr. Gustav Stresemann, politikasının sonuçlarını, yani Rhineland'ın 1930 Haziranında Müttefiklerce boşaltılmasını göremeden, 3 Ekim 1929'da öldü. Stresemann Müttefiklerin çekilmesinden sonra, gizli gizli başlatılan silahlanmayı belki de onaylamayacaktı. Bunun, Müttefiklerin kimi kesimlerine Almanya'nın gelecekte izleyeceği yol hakkında kimi ipuçları vereceği konusunda uyarıda bulunabilecekti. Birçok yabancı yayın organının Berlin muhabiri buna dikkat çekmekteydi. Ancak tıpkı Kontrol Komisyonunun uyarısı gibi buna da kimse kulak asmadı.

Reichswehr siyasa bölümü başı durumuna gelen Kurt von Schleicher Hindenburg'a silahlanmanın hızlandırılması ve buna karşı olan Sosyal Demokrat Şansölye Hermann Müller'in görevden alınması gerektiğini söyledi. Müller'in yerine Schleicher, silahlanmanın baş savunucularından, Merkez Parti üyesi Dr. Heinrich Brüning'i önerdi. Renksiz Müller ve Sosyal Demokratları hiç sevmeyen Hindenburg bu değişiklik önerisini sevinçle karşıladı. Ancak Rahyhstag'da Brüning'in çoğunluğu yoktu. Schleicher'in öğütleri üzerine Brüning kendisini destekleyen partilerle birlikte Rhineland'ın kurtuluşunun doğurduğu coşkudan yararlanmayı ve böylece net bir çoğunluk sağlamayı tasarladı.

14 Eylül 1930 seçimleri Rayhstag tarihinin en büyük katılma oranını doğurdu. Daha önce oy vermemiş dört buçuk milyon seçmen sandık başına gitmişti. Bu yeni oylardan en çok yararlanan Hitler ve adamları olmuştu: Göring, Göbbels, Strasser, Himmler ve ötekiler. 15 Eylül sabahı dünya önceki seçimlerde 800.000 oy alan Nazi Partisinin bu kez 6.409.600 oy topladığını öğrendi. 107 sandalyeyle Rayhstag'da ikinci parti durumundaydı. Brüning'in umut bağladığı üç burjuva partisi 1928'deki oylarından bir buçuk milyona yakınını yitirmişlerdi.

Kimi yorumcular Nazilerin zaferini, ileride düzeltilecek olan bir sapma, parlayıp sönen bir alev olarak değerlendirdiler. Başkaları, ekonomik bunalımın ve geniş çaptaki işsizliğin neden olduğunu söylediler, Ama kimse gerçeğe değinmedi: Alman demokrasisi o ana kadar Müttefiklerin süngülerine dayanarak ayakta durmuştu; süngüler artık çekilmişti. Öte yandan 'mucize adamı' Hitler, Almanlara bir kez daha kabadayısı olabilecekleri bir dünyanın umudunu aşılamıştı.

Hitler'in zaferi Alman ekonomisi için hayli pahalıya maloldu. Dış borsalarda Alman hisseleri büyük düşüş gösterdi. Alman firmalarına, belediyelerine ve eyalet hükümetlerine kısa vadeli krediler vermiş olan Bankerler bunları geri almak üzere harekete geçtiler. Reichsbank altın ve döviz rezervlerinden büyük miktarlar ödemek zorunda kaldı. Bir ay içinde, Eylül ortasından, Ekim ortasına dek, 50 milyon sterlin kaybetti.

Hükümet buna pek aldırmadı. Dünyayı, Almanya'nın tazminatlarını ödeyemeyecek durumda olduğuna inandırabilecekti. Versay Anlaşması artık Alman Demokrasisi gibi ölmüştü.

Bu anti–Nazi afiş, işçiyi Svastikaya çakılı olarak gösteriyor.

BÖLÜM : 10

Demokrasi ölüm döşeğinde

1931 yılı başlarında Almanya'nın her yanında "Bir Diktatör Aranışı" salgın hale gelmişti. Diktatörle 'buluşmayı' sağlamaya çalışan da ordu adına Kurt von Schleicher'di. O sıralar Dr. Brüning" i denemekteydi. Savaş öncesi kariyerinde Hristayan sendikaların Genel Sekreterliğini yapmış olmasına rağmen, 1930 seçimleri onun Alman halkına pek çekici gelmediğini ortaya koymaktaydı. Bir başka aday vardı onun yerine göz diken: Adolf Hitler.

Durumunu sağlama bağlamak için Hitler'in iki şeye gereksinimi vardı: Schleicher'in arka çıkması ve kitlelerin desteği. Hitler her ikisine de çözümü Fırtına Birlikler'de buluyordu. Bunlar kitlelerin gözünü zaten kamaştırmaktaydı. Seçimlerde en büyük kozları kentler ve köylerde yaptıkları gösteri yürüyüşleri ve toplantılar olmuştu. Ordu Fırtına Birliklerini bir asker rezervi ve yeniden silahlanmaya değerli bir katkı olarak görmekteydi.

Fırtına Birlikleri Hitler için örgütleyebilecek ve Schleicher ile ilişkiyi kurabilecek bir kişi vardı: Nazi hareketinin ilk günlerinde Hitler'in çok yakınlarından olan, bir zamanların binbaşısı ve Özgür Birlikler komutanı Ernst Röhm. Ancak Röhm 1930 yılında, Paraguay'la savaşa hazırlanan Bolivya ordusunu biçimlemek üzere Güney Amerika'da bulunuyordu.

Hitler'in Fırtına Birliklerin komutasını almak üzere vatana dönmesini bildiren telgrafını aldıktan üç gün sonra Röhm yola çıktı. Dönüşünden sonraki on sekiz ay içinde, büyük işsizliğin de yardımıyla (1930'da 3.000.000 olan işsiz sayısı 1932 sonunda 6.500.000'e ulaşmıştı) Röhm, Fırtına Birliklerin sayısını 80.000'den 600.000'e çıkarmıştı. Birliklere kimlerin alındığı konusunda Röhm bir ayrım gözetmiyordu. Fırtına Birliklere yeni alınanların birçoğu son ana dek Komünist militanlardı.

Röhm, Hitler tarafından Schleicher ile ilişki kurmakla görevlendirilmişti. Generalin siyasal görevlisi Baron Werner von Alvensleben-Neugattersleben ile yaptığı ön toplantıda Röhm, Hitler ile Schleicher arasında gizli bir toplantı için girişimlerde bulundu. Bu buluşmada (gelecekteki pek çok buluşmaların başlangıcıydı) Schleicher, Brüning'

in Almanya'yı tazminatlardan kurtarma konusunda birtakım başarılar sağladığını, bu yüzden görevde tutulması gerektiğini açıkladı. Ama bu iş tamamlanınca, Sağ'a kaymak için yolun açılacağını, hatta Hitler'-in iktidara getirilebileceğini ima etti.

Dostça niyetlerinin bir kanıtı olmak üzere, Schleicher Hitler'le Hindenburg'un görüşmelerini sağladı. Bu görüşme Nazi lideri için pek tatmin edici olmadı. Hitler generaller ve sanayicilerle konuşmasını öğrenmişti ama seksen dört yaşındaki feldmareşalle nasıl konuşulacağı hakkında pek bilgisi yoktu. Hindenburg kabul ettiği kişilerle belli bir çizgi üzerinde konuşurdu. "Kaç yaşındasınız?" diye sorardı ziyaretçilerine, "Nerede doğmuştunuz? Eşinizin adı ne? Hangi alayda görev yaptınız?"

Eski onbaşı bunları bir yana itivermişti. Başkanlık sekreteri Otto Meissner, "Görüşme yetmiş beş dakika sürdü, bunun altmış dakikasında Hitler konuştu." demişti. Hitler gidince Hindenburg Schleicher'e dönerek, "Garip bir adam bu bana getirdiğiniz. Şansöyle olmak istiyor bu Bohemyalı onbaşı, değil mi? Olmaz, bana kalırsa.Posta İdaresinin başına getirin, Elde edebileceği en iyi iştir."

Hindenburg'un 'Bohemyalı onbaşıyla' bir görüşmeyi kabul etmesinin nedeni, Şansölye Brüning ve Schleicher'in Hindenburg'un 1932'de sona eren başkanlık dönemini bir yedi yıl daha uzatmak için Hitler'in yardımını istemeleriydi.

Ancak Hitler Hindenburg'un başkanlık döneminin uzatılmasının Brüning'in Şansölyeliğinin uzatılması anlamına gelebileceğinden korkmaktaydı. Çünkü o ana kadar Brüning hükümeti ünlü 48. maddeye dayanarak ülkeyi olağanüstü yetkilerle yönetmekteydi. Bir süre tereddüt ettikten sonra Hitler başkanlığa oynamaya karar verdi.

Brüning ve Hindenburg'u destekleyen partiler her ne kadar yasaları, düzeni ve demokratik anayasayı destekler görünüyorlardıysa da, parlamenter demokrasinin kurallarına uymuyorlardı. Gerek hiç bir adayın çoğunluğu sağlamadığı birinci turda, gerekse Hindenburg'un kazandığı ikinci tur oylamada, hükümet adayına karşı çıkmanın, devlete karşı çıkmak anlamını taşıyacağını ileri sürüyorlardı. Devlet elindeki radyodan hükümet ve Hindenburg'u destekleyenler dışında hiç bir politik yayın yapılmıyordu.

Gelgelelim bu demokrasi dışı uygulama Nazilerin büyük ölçüde işlerine yaradı. Seçmenlere radyodan seslenme olanağı bulamayan Hit-

Yukarıda solda "Süper Adam'a dikkat!"
–(sağda)–Hitler kurbanlık sürünün öncülüğünü yapmaya hazır.
–(altta)–Hitler 1929'da Nürembergde bir Nazi gösterisini teftiş ederken, Sağındaki Josef Goebbels, önündeki ise Hermann Goeringdir.

Hitler'in işsizler için son ümit olduğunu gösteren Nazi yanlısı afiş.

ler, birbiri ardından toplantılar düzenledi. Bu toplantıların sonucunda halkla yüz yüze gelme olanağını bularak, hiç bir radyo konuşmasının sağlayamayacağı gerçek bir popülariteye kavuştu.

Hitler Hindenburg'u yenilgiye uğratmayı ummuyordu. Amacı izleyicilerinin sayısını artırmaktı. Seçimlerin ikinci turu için Lufthansa'dan bir uçak kiralayarak, aynı gün içinde Almanya'nın birbirinden uzak bölgelerinde kitle toplantılarında halka seslenmeye başladı. Bu çok başarılı bir yöntemdi ve Brüning'in radyodan hiç bir zaman sağlayamayacağı avantajları Hitler'e veriyordu.

İkinci seçimlerde Hitler'in oyları 13.417.460'a yükseldi. Ancak 19.359.642 oy toplayan Hindenburg başkanlığı aldı. Şimdi Hindenburg'u destekleyen partiler Hitler'in ezilmesini istemekteydiler. İlk adım Fırtına Birlikleri yasaklamak ve dağıtmaktı. Ancak Schleicher (bu adın Almanca sözlük anlamı 'gizli işler çeviren'; 'sürüngen'dir.) birtakım dolambaçlı yollara sapmıştı. Önce Brüning ve Savunma Bakanı Groener ile, Fırtına Birliklerin dağıtılması konusunda anlaştı. Bununla birlikte perde arkasında Alvensleben ve Röhm ile, bu manevranın Brüning'i devirecek bir darbeyi gizlemesi yolunda bir anlaşmaya vardı. Öte yandan yaşlı Feldmareşal, biraz zor da olsa, yanlış kişiler tarafından yönetilmekle birlikte, genç yurtseverlerden oluşan yararlı bir askeri güç saydığı Fırtına Birlikler'in dağıtılması emrini imzaladı.

Ardından, Schleicher, Başkana giderek Fırtına Birliklerin yasaklanmasından yana olmadığını söyledi. Schleicher'in yakın arkadaşlarından General von Hammerstein, Hindenburg'a bir mektup yazarak, Reichswehr'in, Fırtına Birliklere karşı bu ihanetine çok kızdığını bildirdi.

Röhm, Fırtına Birlikler adına yaptığı açıklamada, Fırtına Birliklerin yeniden kurulması ve Hitler'e ajitasyon özgürlüğü tanınması halinde, milliyetçi bir başkanlık hükümetini Nazilerin destekleyeceklerini açıkladı. Hitler de Hindenburg'la yaptığı görüşmede bu sözü doğruladı.

Bütün bunlar yaşlı Feldmareşal üzerinde beklenen etkiyi yaratmıştı. 30 Mayıs'ta olup bitenlerden haberi olmayan Brüning'e olağanüstü kararnameleri imzalamayacağını bildirdi. Brüning derhal istifa etti.

Ertesi gün, eski bir süvari subayı ve eski bir diplomat olan Franz von Papen 'baronlar kabinesi' adı verilen hükümeti kurdu. Schleicher de Savunma Bakanı olarak bu hükümette görev almıştı. Ne var ki hükümet Meclis'ten güvenoyu alamadı. 31 Temmuz'da yeniden seçime gidilmesi kararlaştırıldı. Seçim hazırlıklarıyla geçirilen dört haftalık

1930'daki olağanüstü yetkilerinin
Nazi diktatörlüğüne zemin hazırladığı
Başbakan Heinrich Brüning.

sürede Fırtına Birlikler ve SS'ler üzerindeki yasak kaldırıldı. Bununla birlikte Hitler, daha önce olduğu ve daha sonra olacağı gibi sözünü tutmadı. Hindenburg'a söz verdiği biçimde Papen'i desteklemedi. (Aslında Papen dul, yetim ve işsiz aylıklarını keserken, ulusal sigorta paylarını ve tüketici vergilerini arttırarak desteklenmesini zorlaştırmaktaydı)

Temmuz başlarında Nazilerin yetenekli propaganda şefi Goebbels Brüning'e yaptığı gibi, Papen'e hayli huzursuzluk veriyordu. Hindenburg da onun yanında yer alıyordu. Baronlar hükümetinin bir bakanı Hitler ve adamlarının alay hedefi olmaktan kurtulmuştu, o da Schleicher'di. Bunu sağlayan da Röhm'dü. Çünkü Schleicher Ordu demekti, Ordu da Hitler'i iktidara getirmek için gerekliydi.

O yılın Temmuz ayında havalar gayet güzeldi. Ne var ki Papen'in yazın tadını çıkaracak hali yoktu. Lozan'daki konferans'ta Brüning'in "Almanya ödeyecek durumda değil" politikasını işleyerek Almanya'nın —hiç bir zaman ödemeye niyetli olmadığı— son 150 milyon sterlinle tazminatlar konusunu kapamayı başarmıştı oysa. Nazilerle Komünistler arasında her gün silahlı sokak çatışmaları olmaktaydı. Papen bu karışıklıklardan, Prusya'daki Sosyal Demokrat ve Merkezci bakanları atarak Prusya Diktatörü olmasını sağlamak amacıyla yararlanmayı düşünüyordu. Kapp Darbesi sırasında genel grev çağrısında bulunan sendikalar bu kez bir şey yapmamışlardı.

Seçimler 31 Temmuz günü yapıldı. Sonuç Nazilerin büyük zaferiydi. Elde ettikleri 230 sandalyeyle Meclisteki en büyük parti durumuna gelmişlerdi. Seçim başarısı üzerine sanayicilerden daha da büyük yardım ve destek gelmeye başladı. Nazilerin, serüvenlerini finanse edecek bol bol paraları vardı artık. Kimse Hindenburg'un Hitler'e sözünü tutmamasından ötürü düşman olduğunu farketmedi. Nazilerin ve sanayicilerin görebildikleri tek şey, Hitler'in iktidarı elde etmesi için sahnenin hazır olduğuydu.

DARBE TEHDİDİ

13 Ağustos'da akılları başlarına geldi. Hitler Hindenburg'la görüşerek, Yapaçık Şansölye yapılmasını istedi.

Yaşlı Başkan'a baskı yapmak için Berlin Fırtına Birlikler tarafından sarılmıştı. Kent sokaklarında tam donanımla dolaşan Kahverengi gömlekliler yakınlarıyla vedalaşıyorlardı. Kent darbe söylentileriyle çalkalanıyordu.

Aslında Nazi önderleri arasındaki etkin bir kesim doğrudan eyleme geçilmesinden yanaydı. Berlin dışındaki Harnekopp kalesinde Reichswehr eğitimçileri Fırtına Birliklerin önderlerine muharebe kursu veriyorlardı. Berlin temsilciler heyeti komutan yardımcılarından von Arnim, Hitler–Hindenburg görüşmesi bitmeden Harnekopp'a gelerek orada bulunanlara şu konuşmayı yapmıştı: "Birkaç saat içinde bu öğrendiklerinizi kentin asfalt yolları üzerinde uygulamak durumunda kalabilirsiniz. Herhangi bir sorun doğacağını sanmıyorum, ama Başkan Führer'e iktidarı vermemekte direnirse harekete geçeceğiz. Herşey hazırlanmıştır. Harekete geçilmesi için Führer'in düğmeye basması yeterlidir."

Bununla birlikte, bütün tehditlere rağmen yaşlı adam Hitler'e teslim olmayı reddetti. Ona ve yanındakilere yer bile göstermedi, kendisi de ayakta durmaktaydı. Hitler'e kapıyı gösterirken, alayla, "Özür dilerim, siz daha kendinizi verdiğiniz sözü tutabilecek durumda bile görmüyorsunuz" dedi.

O akşam Hitler ve öteki Nazi önderleri Berlin'de Reichkanzlerplatz' da Goebbels'in katında toplandılar. Darbenin tezgâhlanmasına ilişkin istekler öne sürüldü. Ancak Hitler eyleme karşıydı. Düğmeye basmadı ve Fırtına Birlikler hareketsiz kaldı. Durum böyle olmasaydı, Reichskanzlerplatz'da kamyonlar içinde bekleyen polis komandoları Hitler ve yanındakileri derhal tutuklayacaklardı. Ama Hitler'in 1923 Kasımında Münih'te düştüğü hataya bir kez daha düşmeye hiç niyeti yoktu. Oysa bu kez Reichswehr'in altı katı fazla adama sahipti.

Bundan sonraki beş ay, kesintisiz politik çalkantılarla geçti. Görüşmeler yapılıyor, parti çekişmeleri sürüyor, silahlı çatışmaların önü alınamıyordu. Hitler bir an için bile ortalığın durulmasını istemiyordu. Hugenberg'in desteğini yitirmiş ve bunun sonucu olarak 1932 genel seçimlerinde oy kaybına uğramıştı. Gene de partisi Rayhstag'ın üçte birini oluşturan en kuvvetli parti durumundaydı.

Schleicher ve Hindenburg'la görüşmeler devam etti. Bu görüşmelerden birinde Schleicher'in Wilhelmstrasse'ye yerleştirdiği şakşakçılar Hitler gelirken "Führer, sıkı dur!" diye tezahürat yaptılar. Ardından Schleicher Papen'i yerinden aldırarak Şansölyeliğe geçti. Almanya'yı yeniden silahlandırmak amacıyla kurmayı tasarladığı ve solda sendikalardan, sağda Nazilere kadar uzanan bir 'Toplumsal Cephe'yi oluşturmasına yardımcı olarak kitle desteğini böylece sağlamayı umuyordu.

Schleicher'le yaptığı gizli görüşmede, Nazi Partisi Rayh Örgütlenme

3 Başbakan (Şansölye)– 1932: Heinrich Brüning (solda), Kurt von Schleicher (oturan), ve Franz von Papen (sağda).

bürosu başkanı ve partinin Hitler'den sonra en önde gelen kişisi durumundaki Gregor Strasser, 'Toplumsal Cephe'ye katılmaya söz verdi. Bununla birlikte son dakikada cayarak ailesiyle İtalya'da bir tatile çıktı. Cephe çökmüştü.

Kendini bir tür askeri sosyalist olarak gören Schleicher, Fırtına Birlikleri, yarı askeri kuruluşların zorunlu istihdamını öngören bir program çerçevesinde Hitler'in elinden almayı kuruyordu. Sağda Fırtına Birlikler, Merkezde 'Reichsbanner' Solda da Komünist Kızıl cepheyi kapsayan bu programın görünürdeki amacı işsizleri sokaklardan kurtarıp yol yapımı, maden işleri gibi işlerde çalıştırmaktı. Asıl hedef ise zorunlu askerliğin getirilmesinde bir adım atmaktı. Ancak, 'İş Birlikleri'nin silah yerine küreklerle birkaç geçit töreni yapmalarından öteye geçilemedi.

1932 yılı Kasım ve Aralığında iyice borca batan Hitler talihinin küsmeye başladığına inanmaktaydı. İntihardan söz etmeye başlamıştı. Hindenburg'un, favorisi Papen'i 'yürüttüğü' için hâlâ kızgın olduğu Schleicher'in durumu da pek parlak değildi. Schleicher, yaşlı Başkanın çevresindeki büyük toprak sahiplerine ters gelen önerileri yüzünden bunlar tarafından sevilmiyordu. Bu kişiler Başkan'a Schleicher için ''Bolşeviklerden de beterdir o, kurtulmalı ondan.' diyorlardı.

Hindenburg k kliğinden olan Papen Hitler'i kafese koymak için bir teşebbüse daha geçti. Hitler öylesine paraya muhtaçtı ki kafeslenmeye açıkça rıza gösterdi. Tek aradığı, koşulların şu ya da bu biçimde kabul edilebilirliğiydi. 4 Ocak 1933'de kapalı, perdeli bir araba Bonn dolayında Godesberg'de kalmakta olan Hitler'i alarak Köln'de Banker Baron Kurt von Schröder'in evine götürdü. Burada Papen'le buluştu ve yeni bir ittifak kuruluverdi. Aynı zamanda banker Schröder Nazi Partisinin boş para keselerini doldurmayı kabul etmekteydi. Tarihçi Karl Dietrich Bracher'in de belirttiği gibi Üçüncü Rayh işte o anda kurulmuştu.

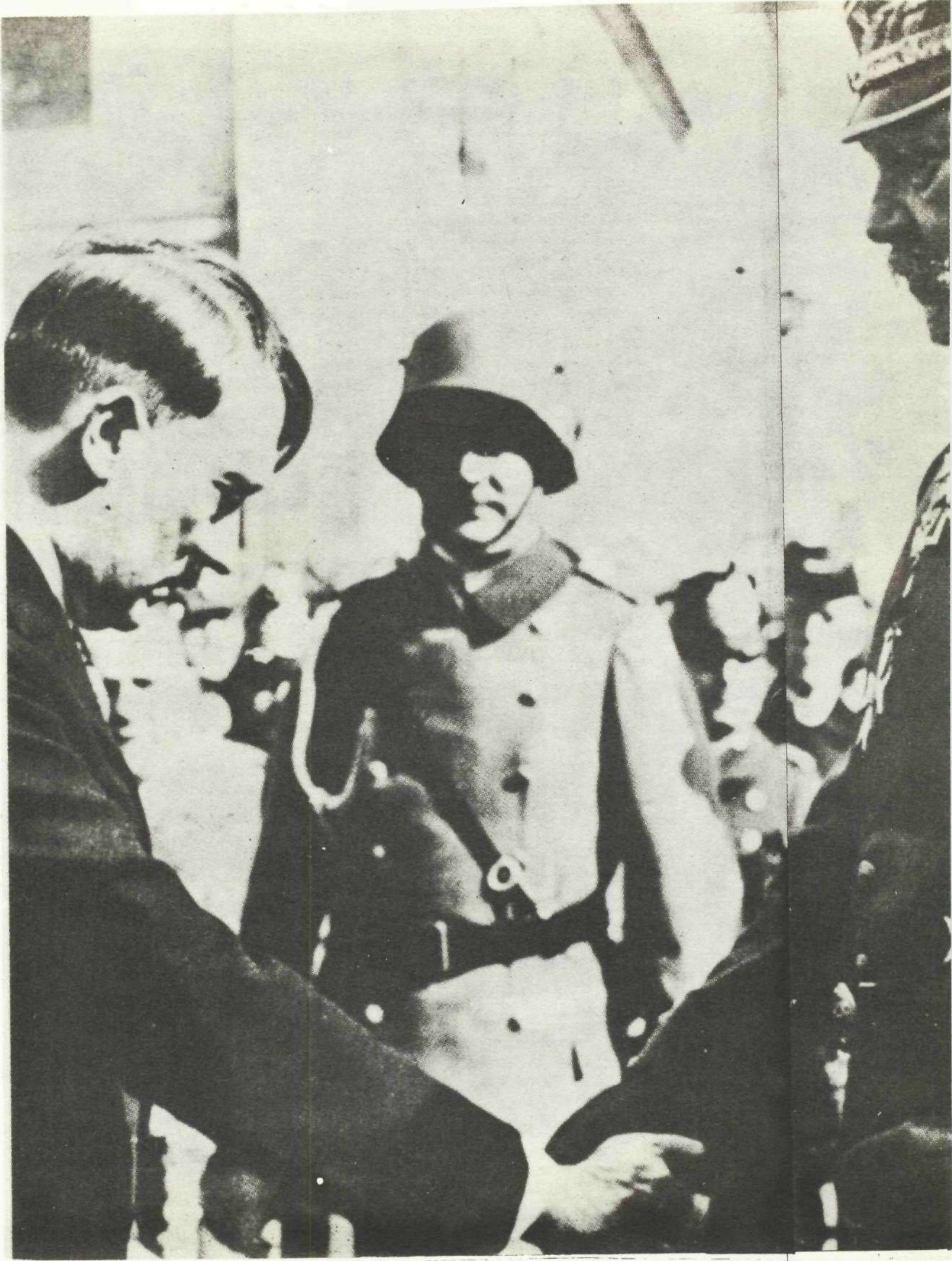
SON DÖNEMEÇ

Hitler şimdi Partisinin bütün gücünü küçük Lippe eyaletinde seçimler üzerinde yoğunlaştırmıştı. Köyleri dolaşıyor ve halka açıklıklara kurulan kürsülerden sesleniyordu. 15 Ocak 1933 tarihli seçimler, Naziler için büyük başarıydı. Hitler dönemeci artık döndüğüne inanıyordu. Partisinin topladığı 39.000 oy, toplam oyların yüzde kırkına yaklaşıyordu. Schleicher karşıtı kliğin önderi Oskar von Hindenburg, Feldmareşal'in oğlu, yaşlı adamı, pek çoklarının sandığı gibi, Hitler'in patlayacak bir sabun köpüğü' olmadığına inandırmayı başarmıştı.

Schleicher'in İktisat Bakanlığından aldığı Hugenberg de Hitler–Papen ikilisine katılmıştı. 23 Ocak sabahı Schleicher Hindenburg'a

Hitler 1932' Hindenburg'la görüşmelerinden birine giderken.

Feld Mareşal ve Onbaşı: Hindenburg yeni Şansölyeyi çekingen bir tarzda isteksizce karşılıyor. 30 Ocak 1933.

ulusal tehlike durumu ilân etmesini. Rayhstag'ı dağıtmasını ve üyelerini süresiz izne çıkarmasını önerdi. Hindenburg kabul etmedi. 28 Ocakta Rayhstag'ın yalnızca dağıtılmasını önerdi. Hindenburg bu öneriyi de reddetti. "Öyleyse ekselansları," dedi Schleicher, "ben de istifa edeyim." "Edin." dedi Hindenburg. Yanından ayrılmadan önce Schleicher, Hindenburg'a bir öğütte bulundu. "Papen'i Şansölye yapmayın. Genel greve yol açar bu ve korkarım grevi ordu gücüyle önleyemeyiz."

Bu durumda bile Hitler-Papen paktının işlerliğini önleyecek bir engel vardı. Hindenburg Hitler'i Şansölye yapmayı kabul etmişti ama Hitler von Papen'in Şansölye yardımcılığından ayrı olarak Prusya diktatörü olmasını ve böylece Rayh'ın polis gücünün önemli bir bölümüyle, Almanya'nın üçte ikisi üzerinde denetimini kurmak istiyordu.

Ne var ki Baron Werner von Alvensleben'in birdenbire hareketlenerek bütün Berlin'i dolaştığı ve Papen'in diktatörlüğünün iç savaş anlamına geleceğini ve Schleicher'in bunu engellemek için Potsdam garnizonunu Benlin'e hareket ettirerek Papen komplosunun liderlerini tutuklayacağını ve bir Schleicher diktatoryasını sendikaların desteğiyle kuracağını yaydığı görüldü.

Hitler ve Papen de bu hikâyeyi duydular. Başkan'a giderek yaklaşmakta olan darbe hakkında uyarıda bulundular. Yedi dakika içinde Hitler –Papen kabinesi için onayını almışlardı. O gece on bir sıralarında buzlaşmanın anahatları çizilmiş ve Hitler'in Şansölye, Papen'inse onun yardımcısı olmasına karşılık, Goering Prusya İçişleri Bakanlığına, yani polis örgütünün başına getirilmişti. Ertesi sabah Hindenburg kabineyi resmen atadı. On dört yıllık bir mücadeleden sonra Hitler hedefine ulaşmıştı. Mutlak diktatör olmasa bile artık Şansölye'ydi. Gece başkanlık sarayının önünden Fırtına Birlikler geçerken Hindenburg, bandonun çaldığı marşlara bastonuyla tempo tutmaktaydı. Hitler ise Şansölyeliğin bir penceresinden kolunu uzatmış olarak aşağıdaki kalabalığı selâmlamaktaydı.

Ancak Baron Werner von Alvensleben için tezahürat yapan yoktu. Hapse atılmıştı. Baron'un manevralarını her zaman kıskançlıkla karşılayan ve bu kez de Schleicher darbesine onun önayak olduğunu ileri süren Goering'in işiydi bu.

Röhm iki günde Alvensleben'i hapisten çıkarttırdı. Magdeburgerstrasse'deki evine gidip görüştüm. Sokağı öte yanındaki evlerden birinden kendisini dürbünlerle gözetlemekte olan iki detektifi göstererek: "Şu adamlara bakın hele!" dedi, "Beni buna lâyık gördüler. Beni, yani Hitler'i şansölye yapan adamı!"

27 Şubat 1933–Hitler, yangından zarar gören Rayhstag'ı incelerken. Yanında Goebbels ve Goering de bulunuyordu. Ocak 1934 de eski Komünist Marinus van der Lubbe bu yangında parmağı olduğu gerekçesiyle idam edilmişti.

BÖLÜM: 11

Ateşe atılış

Birtakım 'aklıevveller' 1933 Şubatında "Hitler Şansölye ama, kelepçeli şansölye. Papen, Hugenberg ve Hindenburg'un tutsağı o" diyorlardı. Belirttiklerine göre Hindenburg Papen olmadan Hitler'i kabul etmiyordu. Üstelik Papen Prusya başbakanı olduğu için Şansölye'den bile güçlü durumdaydı.

Aslında Hindenburg ve Papen, durumun böyle olmasını tasarlamışlardı. Ama bu tasarıları gerçekleşmedi. Hitler ağzına çalınan bir parmak balla yetinecek bir adam değildi. Bütün bal kutusunu elde edecek yeteneklere sahipti. Papen, gerçekten Prusya diktatörü durumundaydı, ama Hitler'in sağ kolu Goering, yerleştiği mevki sayesinde eyaletin bütün polisini yönetme durumundaydı. Yıllardır Nazi haberciler polis içinde kimin Hitler yanlısı olduğunu, kimin olmadığını kaydetmekle meşguldüler. Goering derhal anti-Nazileri çıkararak yerlerine kendi adamlarını yerleştirdi. Öte yandan binlerce Fırtına Birlik üyesini silah altına alarak onlardan yardımcı bir polis gücü kurdu. On beş gün içinde bütün polis kuvvetleri Goering'in olmuştu. Papen kendisini Hitler'in tutuklandığı bir hücre olarak görebilirdi, ama anahtarlar Goering'deydi.

Bu arada Hitler ülkenin dört bir yanında toplantılar düzenleyerek 5 Mart'taki seçimlerde kendisine oy verilmesini, böylece "Marksist vatan hainlerini" silebilmesi için gereken fırsatın tanınmasını talep ediyordu.

Ancak 27 Şubat günü bu seçimi bir anlamda gereksiz kılan bir şey oldu. Rayhstag binasında yangın çıktı ve bu olay önce geçici olarak ilân edilen ve kişi özgürlüklerini geniş çapta kısıtlayan önlemler getirilmesine yol açtı; bu önlemler geçici denildiği halde Almanya'nın 1945'de kurtulmasına kadar kaldırılmadı.

Ben bu yangını yalnız dışardan değil içerden de gördüm. Yangın başladıktan bir buçuk saat sonra Rayhstag'a vardım. Binayı alevler sarmıştı ve Tiergarten Parkında toplanmış bir miktar insan seyrediyordu. Bir polis memuru bana heyecanla, "Yapanlardan birini yakalamışlar. Üzerinde yalnız pantolon varmış. Binayı gömleği ve ceketiyle ateşe vermiş olmalı. Ötekileri de arıyorlarmış." dedi.

Karanlıklar öncesi son sesleniş: Komünistlerin bu afişi, faşist teröre karşı birleşik bir cephe çağrısında bulunuyor.

Binanın dışında beklerken iki siyah Mercedes arabanın polis kordonunu aşarak geldiğini gördüm. "Bu Hitler'dir." dedim kendi kendime ve emin olmak için o yana koştum. Kapıya vardığımda Hitler arabasından atlamış ve yağmurluğunun eteklerini savura savura merdivenleri ikişer ikişer tırmanmaya başlamıştı.

Goebbels ve muhafızı peşindeydiler. Sepp Ditrich'e (daha sonra SS generali olacaktır) yaklaşarak "Ben de girebilir miyim? diye sordum. Kendisini seçim kampanyaarındaki sık gezilerden tanıyordum. "Çabuk ol" dedi. Girişin az ötesinde iri gövdesiyle Goering durmaktaydı. Bacaklarını iki yana açmış, ateşe fazla bakmışçasına yüzü kızarmıştı. Bana kötü kötü bakıyordu ki, Hitler "İyi akşamlar Delmer," dedi. Bu benim giriş biletimdi.

Goebbels'le ben kapının yanında dururken Göering Hitler'e raporunu veriyordu: "Kuşkusuz bu Komünistlerin işidir Herr Şansölye. Yangın başlamazdan yirmi dakika önceye dek birtakım Komünist üyeler buradaydı. Suçlulardan birini yakalamayı başardık."

"Kimdir?" diye atıldı Goebbels.

Goering ona döndü. "Henüz bilmiyoruz." dedi. İnce, köpekbalığınınkini andırır dudakları kasılmıştı: "Ama hiç üzülmeyin Herr Doktor onu konuşturmasını biliriz!"

Ardından Hitler bir soru sordu: "Öteki kamu binaları emniyette midir?"

"Mümkün olan bütün tedbirleri aldım" dedi Goering. "Bütün polis teşkilâtını seferber ettim. Bütün binalar koruma altında. Her şeye karşı hazırlıklıyız."

Rapor böylece tamamlanınca binayı dolaşmaya başladık. Su birikintileri ve kırılmış dökülmüş eşya arasında ilerliyorduk. Birinin açtığı bir kapıdan kurul salonunun alevlerine göz atma olanağını bulduk. Goering kavrulmuş perdelerin dibinde bir parça kumaş buldu. "İşte kendi gözlerinizle tanık oluyorsunuz, sayın Şansölye, ateşi nasıl başlattıklarına. Petrol'a batırılmış bezleri mobilyaların üstüne örtüp ateşe vermişler"

"Onlar" şeklinde konuşmasına dikkatinizi çekmek isterim. "Onlar" şunu, "Onlar" bunu yaptı... Goering'e göre birden fazla kundakçının bu işe karıştığı kuşku götürmezdi. 'Bir kişiden fazlası gerekiyor-

Heartfield'in bu kolajı (Weimar Almanyasında önlenilemeyen gelişmeyi gösteriyor: Ebert ve Hindenburg'dan Hitler devrine.

du bu işin Komünistlerce tertiplendiği inancının doğrulanmasında. Fakat paçavra ve diğer delillere göz attığımda, yangının tek bir adam tarafından çıkarılmış olabileceğini anladım.

Başka bir koridordan geçerken Hitler biraz geride kalıp bana katıldı, ''Allah vere de bu Komünistlerin işi olsa'' ''Alman tarihinde yeni, büyük bir devire tanık oluyorsun. Yangın işin yalnızca başlangıcı'' şeklinde konuştu. Tam o sırada ayağı bir hortuma takıldıysa da dengesini hemen buluverdi. ''Şu binanın nasıl yandığını görüyormusun? Komünistler Avrupayı ele geçirip idareleri altına aldığı takdirde bütün kıta 2 ay içinde bunun gibi yanar'' dedi.;

Merdivenlerden ilk kata çıktık, birkaç saniye sonra Von Papen göründü. Dostlarıyla birlikte Cumhurbaşkanını ağırladığı Herrenklub'-dan geliyordu. Hitlerin üstünde hâlâ yağmurluğu ve siyah hadife şapkası vardı. Her haliyle centilmen Papen yaklaştı, o da takım elbisesinin üzerine ustaca dikilmiş gri paltosunu giyiyordu. Boynunda beyaz ipekten atkısı, eldivenli elinde ise siyah Homburg şapkası duruyordu.

"TANRI VERGİSİ BU İŞARET..."

Hitler heyecanla von Papen'e sokuldu, elini durmadan sıkarken Avusturya Almancasıyla "Tanrı vergisi bu işaret, tahmin ettiğim gibi bu yangın şayet Komünistlerin işiyse bu belayı demir yumrukla ezmeli" dedi.

Von Papen yavaşça elini çekti, o anda gerçekten mükemmel bir diplomattı.

"Şey, evet" diye yanıtladı Hitleri. "Anladığım kadarıyla Gobelin halılar kurtulmuş ve kütüphane de çok şükür zarar görmemiş" --Papen olayı politikadan sıyırıp yangın zararları, sigorta, ve para birimlerine bir an içinde dökmeyi ustaca başarmıştı. Hitler o denli heyecanlıydı ki bunu farkedemedi, veya farketmemiş gibi gözüktü. Von Papen'i kendisi ve Goering'le görüşmeye davet etti. "Bundan böyle ne tür önlemler almamız gerektiğini saptamalıyız. Bize katılmaz mısınız?" dedi.

Papen, bu yangın olayının onun Hitler üzerindeki dizginleyici güçlerine bir son vereceğini sezmiş olsa gerek, "Teşekkür ederim, sayın Şansöyle, çok yerinde bir karar bu ama sanırım durumu önce mareşalla görüşmeliyim.''

Oysa gerçekte ima etmek istediği "Sizlerin zorba aceleciliğinizden önce danışılacak bir başka otorite var'' idi.

Görüşmelerinde Hitler ve Goering bu "işaret" ten en ufak ayrıntılarına kadar yararlanılmasını kararlaştırmışlardı. Goeringin emriyle aynı akşam siyasi polis Komünistlere karşı harekete girişti. Komünistlerin pek azı kaçabildi. (Aralarında Walter Ubricht adlı bir genç, Hitler Rayhının düşmesinden sonra Doğu Almanya'nın nefret edilen valisi olacaktı)

Yangının ertesi sabahı Hitler ve Papen Hindenburg'u ziyaret ettiler, yaşlı Feldmareşale imzalamasını istedikleri bir kararname sundular. Hindenburg sayfaları karıştırıp imzaladı. Zaten tükenmekte olan Alman demokrasisinin ölüm fermanıydı bu. Kararnameyle birlikte Weimar anayasasının kapsadığı kişi hakları iptal edilmiş ve Polis Devleti'ne geçilmiştir.

Yanan Rayhstagdaki konuşmamızda Hitlerin tahmin ettiği gibi Almanya için yeni bir devir başlıyordu.

KRONOLOJİ

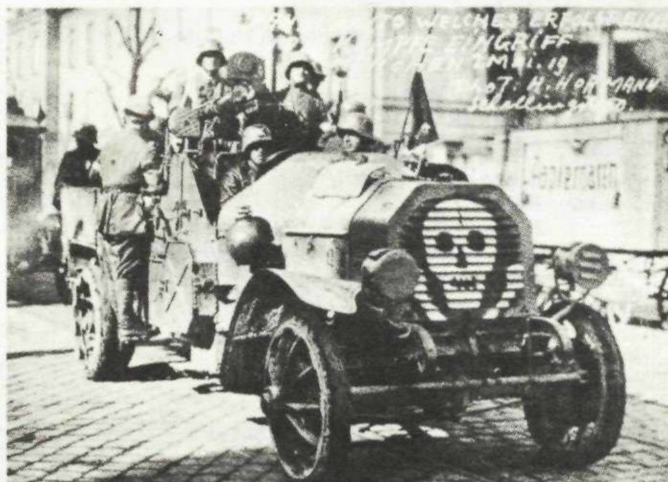
1918 – 3 Kasım :		Alman donanması Kiel'de isyan etti.
– 9 Kasım :		Sosyal Demokrat Friedrich Ebert Başbakanlığa seçildi.
–11 Kasım :		Yenilgiye uğramış Alman Ordularından temsilciler, Müttefiklerle ateş-kes anlaşmasını imzaladılar ve böylece 1. ci Dünya Savaşı sona erdi.
–28 Kasım :		Kayzer II. Wilhelm'in resmen çekilmesiyle Almanya'da Cumhuriyet Devri başladı.
1919 –15 Ocak :		Devrimci Komünist Spartaküs Grubunun liderleri Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg askeri yetkililer tarafından öldürüldü.
– 6 Şubat :		Alman Ulusal Meclisi Weimar'da toplandı.
–11 Şubat :		Ebert Cumhurbaşkanlığına, bir diğer sosyal demokrat Philipp Scheidemann ise Başbakanlığa seçildi.
–28 Haziran :		Alman delegeleri Müttefiklerle Versayda Barış Andlaşmasını isteksizce imzaladılar.
1920 – Mart :		Berlindeki Sağcı komplo başarısızlıkla sonuçlandı.
1922 –16 Nisan :		Almanya ve Sovyet Rusya Rapallo'da Dostluk Andlaşmasını imzaladılar.
1923 – Ocak :		Savaş Tazminatlarında direnen Fransızlar Ruhr bölgesini işgal ettiler. Buna karşılık Alman hükümeti Bölgenin işçilerini pasif direnişi denemeye çağırdı.
–26 Eylül :		Yeni Başbakan Gustav Stresemann pasif direnişe son verip Tazminat Borçlarının ödenmesine karar verdi.
–20 Kasım :		1 doların 4.200.000.000.000 marka eşit olduğu gün enflasyon sona erdi.
1925 – Şubat :		Feldmareşal Von Hindenburg Cumhurbaşkanlığına seçildi.
–16 Ekim :		Locarno Andlaşması İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika ve Almanya tarafından imzalandı.
1926 – Eylül :		Almanya Milletler Cemiyetine katıldı.
1928 – Mayıs :		Sosyal Demokratlar ve Komünistler seçimlerde büyük kazançlar elde ettiler; Naziler dahil olmak üzere sağcı partiler ise büyük kayıplara uğradılar.
– Ağustos :		Alman dışişleri bakanı Stresemann Savaşı Yasa Dışı ilan eden "Kellog-Briand" Paktını imzaladı.
1930 – :		Tazminat sorununu karara bağlayan "Young" Planı Rayhştag'ca onaylandı.
– Temmuz :		Başbakan Bruning parlamentonun karşı çıktığı bütçe tasarılarının yürürlüğe girebilmesi için olağanüstü yetkilerini kullanma zorunluluğunda kaldı.
– Eylül :		Nazilerin elde ettikleri oylarda olağan üstü bir artış kaydedildi.

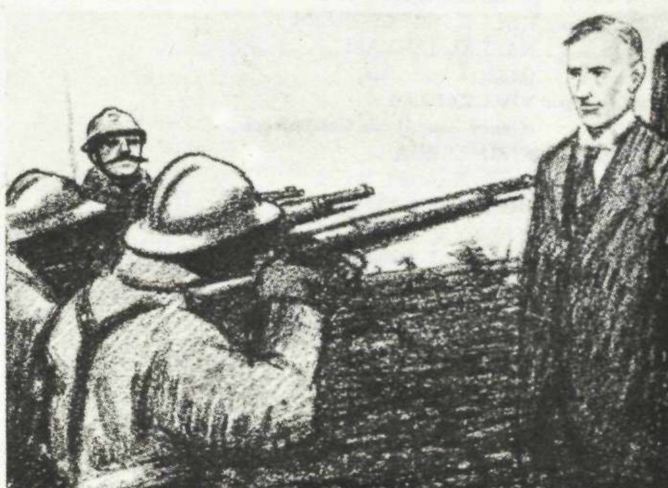
1931	– Temmuz :	**Mali kriz: Darmstadt Bankası ve Milli Banka iflas etti.**
	– Eylül :	**Kayıtlı işsiz sayısı 4.300.000'e erişti.**
1932	– 2 Haziran :	**Bruning'in yerine geçen F.Von Papen parti dışı bakanlar kurulu oluşturdu.**
	–31 Temmuz :	**Seçimlerde Naziler ve Komünistler öncesinden fazla oy topladılar.**
	– 6 Kasım :	**Yeni seçimlerde Naziler kayıplara uğradılar.**
1933	–30 Ocak :	**Hitlerin başbakanlığını ve Papen'in başbakan yardımcılığını yaptığı hükümet iktidara geldi.**
	–27 Şubat :	**Raystag bir yangın sonucu harap oldu. Bu olayda Komünistleri suçlayan Hitler fırsattan yararlanarak Anayasanın kişilere tanıdığı özgürlük haklarını iptal etti.**

Üstte: Yuvaya dönüş, 1918'de savaştan yorgun düşmüş Alman askerlerinin çıplak kadın figürünün simgelediği vatana dönüşleri anlatılıyor (solda); iktidarının doruğunda İmparator Wilhelm II (ortada); Fransızlar Metz kentini kurtardıktan sonra İmparator Wilhelm I'in üstündeki heykelini deviriyorlar (sağda);
Ortada: Sempatik bir sivil vatandaş ihtilalci bir deniz erine kahve ikram ediyor 1919 (solda); Ocak 1919, Der Golem adında Weimar'da çekilen bir filmin figürüne bakan küçük kız (ortada); Yıl 1919 Münih caddelerinde zırhlı araçlarla dolaşan Özgür Birlik askerleri (sağda);
Altta: Yıl 1932, Goebbels ve Hitler (solda); 1933 ortalarında, Goering kasap olarak tanıtılıyor (ortada); 1923 yılında Ruhr bölgesini işgal eden Fransız askerleri Leo Schlageter'i kurşuna diziyorlar (sağda).

GOERING
HENKER
DRITTEN REICHS
REICHSTAGSBRAND

20.YÜZ YIL DOSYASI

1. Kitap : ANARŞİSTLER
(Bir Dönemi Sarsanlar)
2. Kitap : RUSYA AYAKLANIYOR
(Çar'a Karşı İlk Ayaklanma)
3. Kitap : KAYZERİN ALMANYASI
(Almanya Herşeyin Üstünde)
4. Kitap : AMERİKA SAHNEDE
(T. Roosevelt Dönemi)
5. Kitap : BİR İMPARATORLUK ÇÖKÜYOR
(Habsburgların Sonu)
6. Kitap : BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI
(Savaş Nasıl Başladı)
7. Kitap : BİR İMPARATORLUK BATIYOR / BİR CUMHURİYET DOĞUYOR
(Osmanlı İmparatorluğunun Çökmesi ve yeni Türk Devletinin Kuruluşu)
8. Kitap : KARTALLARIN SAVAŞI
(İmparatorlukların İntiharı)
9. Kitap : BİR KUŞAK NASIL ERİDİ
(İkinci Dünya Savaşının Büyük Muharebeleri)
10. Kitap : BARIŞ HAVARİSİ WİLSON
(Temmuz Sonu)
11. Kitap : LENİN İKTİDARA
12. Kitap : BİR DEMOKRASİ DENEMESİ
(Hitlet Öncesi Almanya)
13. Kitap : FRANSA
(Güvencesiz Barış)
14. Kitap : FRANSA BUNALIMLAR, BUNALIMLAR
(Stavskiden Alman İşgaline)
15. Kitap : JAPONYA
(Doğan Güneş)
16. Kitap : İRLANDA
(Terör ve Özgürlük)
17. Kitap : KADIN YERİNİ ALIYOR
18. Kitap : İNSANIN GÖKLERE YÜKSELİŞİ
(Havacılığın Başlangıcı)
19. Kitap : MUSSOLİNİ İTALYASI
20. Kitap : KÜÇÜK DİKTATÖRLER
21. Kitap : NAZİ ALMANYASI
(Modern Barbarlar)
22. Kitap : VİVA ZAPATA
(Güney Amerikada Gelişmeler)
23. Kitap : KIZIL TERÖR
(Stalin Rusyası)
24. Kitap : DÜNYA BUNALIMI
25. Kitap : İSPANYA ATEŞLER İÇİNDE
26. Kitap : MÜNİH VE SONRASI
27. Kitap : YERYÜZÜNDE CEHENNEM
(İkinci Dünya Savaşı)
28. Kitap : HARP SONRASI DÜNYASI
29. Kitap : ÇİN DEVRİMİ
(Maonun Zaferi)
30. Kitap : SİNEMANIN DOĞUŞU
31. Kitap : KOMÜNİKASYON
(İnsanlığı Birleştiren Bağlar)
32. Kitap : FEZANIN FETHİNE DOĞRU

KİTABIN YAZARI

Sefton Delmer, St. Pauls School ve Oxford Lincoln Koleji'nde öğrenim gördü. Meslek yaşamının büyük çoğunluğu Daily Express gazetesinin dışişleri muhabirliğinde geçti. 1928'den 1933 e dek gazetenin Berlin muhabiriydi. Kitapları arasında Sante Casus, Uğursuz İz, Kara Bumerang ve Almanca yazdığı Almanlar ve Ben bulunmaktadır.

J.M.Roberts McDonald Library of the 20th Century'nin baş editörüdür ve aynı zamanda Oxford Üniversitesi Merton Koleji'nde moden tarih dersleri vermektedir. Prunell'in yayınladığı 20'nci Yüzyılın Tarihi adlı eserin de baş editörlüğünü yüpmış, bunun yanısıra Longman tarafından yayınlanan Avrupa Tarihi adlı eserde de Avrupa 1880-1945 bölümünü yazmıştır. Larousse tarafından yayınlanan Modern Tarih Ansiklopedisinin İngilizce baş editörlüğünü de yapmıştır. Observer, New Statesman, Spectator gibi dergilerde çeşitli makaleler yazmış ve BBC'de konuşmalarda bulunmuştur.

Kapak: Simplicissimus karikatürü Almanları açlık ve yoksulluk Weimar Cumhuriyeti'ni mahvetmeden bayraklarını asmaya çağırıyor.
Ön kapak içi: Otto Dix'in karikatürü, Weimar Cumhuriyeti'nde büyük kent yaşamını eleştiriyor.
Arka kapak içi: Mart 1933. Hitler diktatör...

20. YÜZYIL DOSYASI

Yüzyılımıza şekil veren büyük olay ve fikirlerin, kişilerin bol resimli öyküleri

BİR DEMOKRASİ DENEMESİ

Almanya, Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmıştı. Bütün çevreler bir sosyal devrimin yaklaşmakta olduğuna inanıyordu. Politikacılar 1919 yılında Weimar'da toplanıp liberal ve demokratik gelişmenin en kısa sürede ülkeye yerleşmesi için çalışmalara başladılar. Birçok olayı yakından izlemiş olan Sefton Delmer bu kitabında Weimar Cumhuriyetini,kendisini kuşkuya düşüren sağdaki ve soldaki güçleri anlatıyor. Özellikle demokratik bir ortamdan, Hitler'in Üçüncü Reich'ına geliş koşullarını inceliyor

Onüçüncü kitap
FRANSA

75 lira